

PERSONIX

omdømmenettverkets
spill avslører selv
den polerte
elendigheten
innenfor.

**Et usensurerbart og ubestikkelig desentralisert omdømmenettverk
en evolusjonær etterfølger til staten**

Personix — Kompromissløs endring

Et sensurfritt og ubestikkelig desentralisert omdømmenettverk

© 2025–2026 Pavel Kudrna, Praha

Version 6 (2026-05-21)

Første utkast juni–november 2025; omskrevet april–mai 2026.

Satt i $\text{\LaTeX}$ (Tectonic) med Palatino og Helvetica Neue.

A5 liggende (210×148 mm).

Lisensiert under **Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)** — creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/. De reserverte elementene, kildekoderepositoriet og en merknad om produksjonsverktøy er oppført bakerst i boken.

Contents

Innledning	7
Hva handler denne boken om?	9
Grunnleggende forutsetninger for endring	17
Grunnleggende forutsetninger for endring	17
Verktøyet	28
Omdømmebasert sosialt nettverk	28
Hvorfor nettverket er sensurfritt	53
Vi tar tak i åpenbare tvil	55
Avhengighet av teknologi	55
Kaster jeg penger ut av vinduet ved å publisere i nettverket?	55
Hva om noen oppretter flere identiteter?	57
Kan ikke en velstående person rett og slett «kjøpe» seg flere identiteter (eller skape virtuelle fellesskap)?	60
Hva med gratispassasjerene som bare vil lese og ikke gi noe til fellesskapet?	63
Finansiell nøytralitet	64

Frivillighet, ansvar og frihet	66
Bryteren mellom frihet og totalitarisme (og delegering)	67
Orakelproblemet — å bygge bro mellom den digitale og den fysiske verden	73
Hvordan verifisering fungerer	77
Konsensus og verifiseringsprosessen	77
Roles in the verification transaction and authorities	83
Oversikt over rollene	83
Issuer	84
Authority	85
Verifier	89
Subject	91
Observer	94
Mekanismen: tidsstempel og utfordringskode	94
Poenget: du trenger ikke ekte observatører	96
Delegation	98
Kommunikasjon mellom rollene	103
Den emergente samfunnskontrakten — Policy	103
Å gi informasjon om deg selv	107

Forbrytelse og straff	108
Forbrytelse og straff	108
Følg pengene	120
Følg pengesporet	120
Statens svake punkt — penger	120
Proposed transition to the state's successor	122
Evolusjon, ikke revolusjon	122
Fire verktøy som støtter hverandre	124
Enkelt skattesystem — lokkemidlet ved inngangen	125
Elektronisk utgiftsregister (ESR)	125
Borgerstyrt skatteallokering — beslutningens vekt	127
Forhandlingsplattform med staten — brekkstangen	131
Statsborgerskap uten ID-kort	133
Overlapp og reversibilitet	137
Konklusjon	140
Veien finnes	140
Takk	142
Inspirasjon	142

Gjennomgang og tilbakemelding 142

Verktøy 142

Ordliste 145

Ordliste 145

Innledning

Føler du at du kan stole på staten?

Jeg nekter å akseptere det når en åpenbar urett begås mot meg, min familie eller noen i mitt fellesskap (fysisk skade, svindel, urimelige begrensninger, ...) og staten svarer: ja, det er en urett, men ikke gjør noe med det, ellers får du et enda større problem med oss. En slik tilstand er syk, og folk som spiller med på den, er medskyldige.

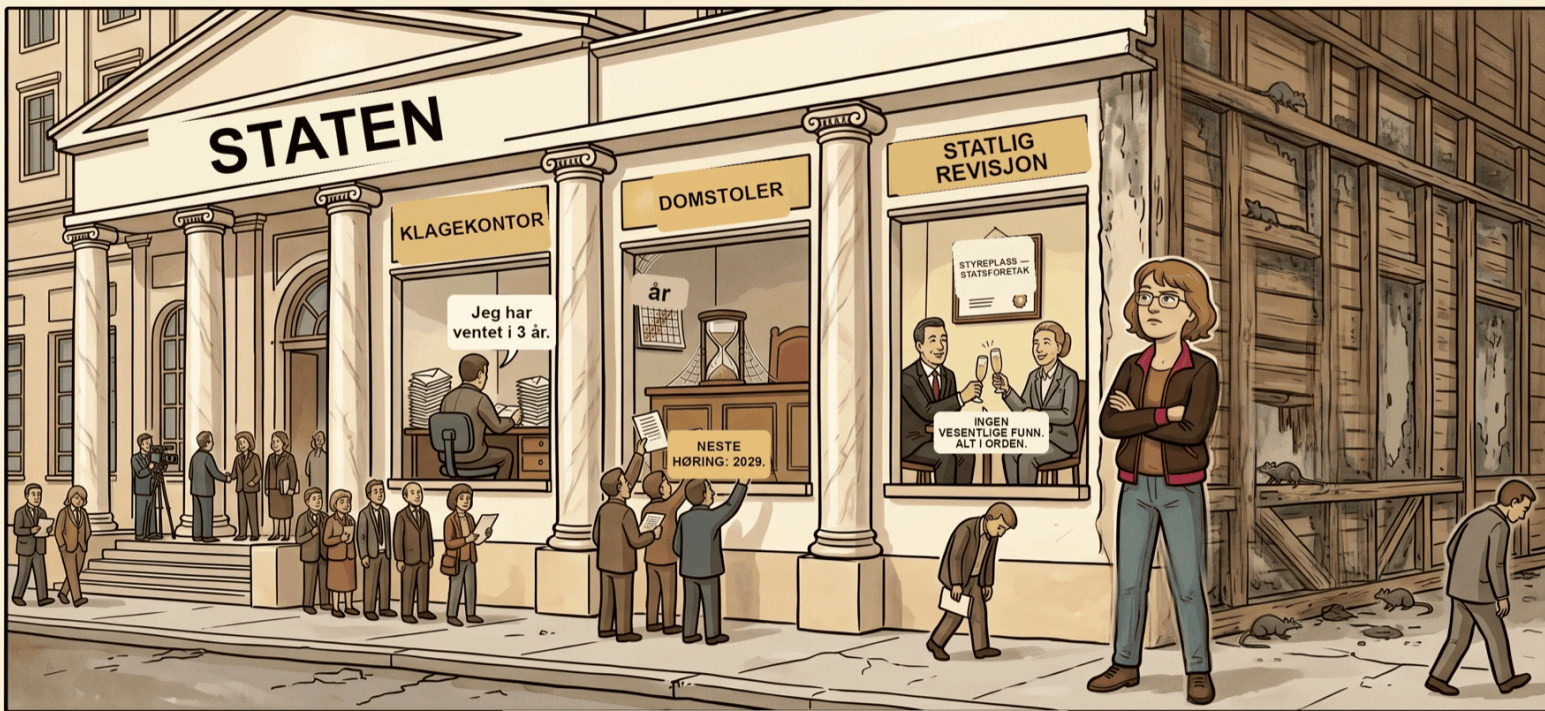
Resultatet er gjensidig fremmedgjøring, lek med fellesskap, lek med statsdannelse og et stadig dypere sammenbrudd av samfunnet, med løfte om alvorlige konflikter i vente.

Klarer staten å holde tritt med tempoet i teknologisk og samfunnsmessig endring, eller foretrekker den å slenge på et forbud?

Jeg kunne late som om jeg vil behandle stagnasjon, inkompetanse og korrupsjon som rettsstatens og tradisjonens erklærte stabilitet, men det vil jeg ikke lenger. Da ville jeg lyve for meg selv, og jeg ville lyve for deg.

Merker du nedlatenheten fra embetsmenn og folkevalgte når du våger å kritisere noe du selv betaler for?

Jeg nekter å anse folk i samfunnet som uverdige til å forme regler som gjelder hele samfunnet, bare fordi de ikke utmerker seg i de myke ferdighetene som i dag er den eneste tilstrekkelige forutsetningen for å bli folkevalgt i statlig kodifiserte institusjoner. Jeg har tro på at det store flertallet kan ta vare på seg selv, sine nærmeste og sitt fellesskap — og at de ser i dette et stykke av sin livsfilosofi. De fleste av menneskene jeg har blitt kjent med rundt meg, er slik.



Jeg nekter å godta det.

Men jeg har også møtt regelrette drittsekker som var drittsekker nettopp fordi de visste hvordan de skulle spille spillet — spillet der fellesskapet ikke får lov til å gi dem tilbakemelding, der staten beskytter dem slik at ingen forstyrrer den orden som ville true selve statens vesen: å sikre en behagelig tilværelse for dem på de øvre etasjene i makthierarkiet og hierarkiet av institusjonene dets. Føydalismen er blitt erstattet av populistenes og elitistenes styre.

Elsker du når andre forteller deg hvordan du skal leve livet ditt?

Jeg godtar ikke dagens tingenes tilstand som et fullkomment, endelig faktum. Jeg må være ansvarlig i hvordan jeg oppfører meg, og likevel blir jeg nærtakende når noen forteller meg hvilke riktige verdier jeg bør ha. Hva med deg?

Hva handler denne boken om?

Se for deg et omdømmebasert sosialt nettverk der hvem som helst som ønsker det, kan lage sine egne nøkler til det (skape sin identitet), bli invitert av medlemmer av fellesskapet sitt, eller våge seg inn på egen hånd. Du bygger opp omdømmet ditt og trekker på nyttige omdømmedata om andre når du trenger det. Du søker fellesskapets støtte når urett skjer — du legger frem saken din og gir det du har om saken, og fellesskapet ser på det, avgjør ut fra relevans om det skal føres videre til andre, og hvordan overtrederen skal sanksjoneres.

Hele denne korte boken handler om hva som må ligge under panseret for at dette skal fungere så enkelt på utsiden. Holder du ut, lover jeg deg at en verden som nå kan virke kompleks og vanskelig å forstå på mange måter, vil åpne seg som mer forståelig og klarere. Du vil se at mange dårlige ting kan innrettes slik at de ikke lenger lønner seg så urettferdig for de dårlige aktørene. Og det er ikke et verktøy du må sitte limt til på nett hele tiden — det holder å ty til det når du føler at du trenger det.

Videre lover jeg deg at den ordningen som beskrives her, vil føles nærmere folks virkelige motivasjoner, og at den ikke trenger å omforme dem i navnet til en eller annen -isme.

Og til slutt skal vi vise hvordan man kan styre en ikke-revolusjonær overgang til en tilstand der fellesskap igjen blir fullt fungerende sosiale enheter og ikke lenger må bare late som.

Teknisk artikkel

Denne boken er en forklarende følgesvenn til den opprinnelige tekniske artikkelen «*Decentralized Reputation Network: A Framework for Voluntary and Uncorruptible Societal Organization*» (Pavel Kudrna, 2026). Er du interessert i den formelle arkitekturbeskrivelsen, algoritmen for valg av verifikatorer og begrunnelsen for de økonomiske mekanismene, anbefaler jeg å begynne der.

Kapitlene bygger på hverandre

Boken er skrevet som ett sammenhengende argument — hvert kapittel bygger på det forrige. Begreper som innføres i én del, brukes i senere deler, også i fotnoter. Jeg anbefaler ikke å lese ut av rekkefølge.

Hvem er denne boken for?

Til tross for det visuelt vennlige formatet er hovedmålgruppen den mer spesialiserte leseren som er opptatt av prinsippene for mulige sosioøkonomisk-politiske innretninger av det menneskelige samfunn. Å nå et punkt der jeg kunne forklare hele emnet tilgjengelig for den bredeste allmennheten, krever fortsatt en lang vei med å bygge ut en fullstendig kommunikasjonsstrategi.

Jeg tar gjerne imot forslag til hvordan jeg kan gjøre dette lille verket, eller eventuelle senere reviderte utgaver, mer forståelig.

Advarsel

Jeg vet ikke hvem du er, hvor gammel du er, eller hvor mange brutte løfter du har måttet sitte gjennom i livet ditt. Jeg er ferdig med å gi dem her. I stedet vil jeg advare deg om at det eneste utfallet av det du lærer her, kan bli erkjennelsen av at det trolig ikke finnes noen vei der noen andre rydder opp i dagens rot for deg. Jeg beskriver bare et rammeverk/verktøy som kunne gjøre oppryddingen enklere og mer gjennomsluktig. På grunnlag av det skal jeg forsøke å forberede et samfunnseksperiment/en simulering, rette opp mulige feil, eller begrave ideen helt hvis det viser seg at den har grunnleggende sprekker i utformingen.

En bønn

Jeg ville satt dyp pris på det om du, selv etter å ha lest ut denne boken, holdt et åpent sinn overfor ideen og fulgte med på hvor den fører og hvordan den holder under saklig kritikk. Jeg ville satt enda mer



Det er mer under panseret. Bli med meg.

pris på at du senere engasjerer deg — prøver å bryte de foreslåtte likevektsprinsippene med dine egne ideer, og dermed tester bedre hvor forberedt systemet er på reell menneskelig atferd.

Uten deg og ditt engasjement forblir ideen en teori i en skuff. Uten deg og dine bidrag og økonomiske gaver klarer vi ikke å skyve prosjektet mot et reelt samfunnseksperiment, og dermed mot reell modenhet. Uten deg og din saklige kritikk stagnerer vi der vi er nå, eller lar oss sluke av sentristenes hellige gral — absolutt, uopprettelig totalitarisme. Det er opp til oss hvilken vei vi velger, eller sitter over.

Utfordringen

Vi legger akkurat ikke en lett byrde på skuldrene dine. Du bærer allerede kostnadene ved et sløsete forvaltet samfunn gjennom okkultistisk-besvergende manualer som hevder at samfunnet best styres sentralt — og jeg har nervene til å be deg om enda mer, og til å gå imot disse tendensene. Jeg er klar over at vi må ri av sammenbruddet i historiens største pyramidespill — det løpende, uavkortede pensjonssystemet — uten å la flere generasjoner sulte.

Likevel ber jeg deg til tross for det: la oss endelig gi barna våre en bedre verden og etterlate oss en arv om at vi fikk til den endringen. Å utløse økonomisk vekst kunne være en delvis løsning på den knipa som ligger i horisonten. Vi kan da fortelle våre etterkommere at det var et helvetes ritt, og at det ikke var forgjeves.



En bedre verden er vekten verdt.

■ Problemet

Bare frihet balansert av direkte ansvar kan virkelig låse opp et enormt potensial verden aldri har sett.



Kom inn. Planene ligger klare.

Grunnleggende forutsetninger for endring

Grunnleggende forutsetninger for endring

Den grunnleggende forutsetningen for endring til det bedre er at den underordnede blir den overordnede — eller i det minste en likeverdig partner. Det betyr å overta de mest kritiske sakskompleksene som definerer forholdet mellom over- og underordning. Disse sakskompleksene hviler på bevis for tilhørighet til de fellesskapene som utgjør statens borgere. Det dreier seg om informasjon og dens etterprøvbarhet gjennom en autoritet med betydelig omdømme innenfor disse fellesskapene.

For å overvinne dagens system har jeg kommet frem til fem forutsetninger som jeg deretter forklarer slik jeg forstår dem. Vi kan tenke på disse forutsetningene som pilarene som bærer konstruksjonen av det systemet som beskrives i resten av boken. Jeg valgte pilarene innledningsvis etter egen preferanse, og mens jeg resonnerte med dem, foredlet jeg gradvis hvordan jeg forstår hver enkelt til formen nedenfor.

La oss gå gjennom disse fem pilarene én etter én.

FORUTSETNINGER FOR ENDRING

FRIVILLIGHET



FRIVILLIGHET

Jeg bestemmer selv.

ORGANISERING



ORGANISERING

Sammen, ikke under noen.

MOTSTANDSKRAFT



MOTSTANDSKRAFT

Kan ikke sensureres.

KONSENSUS



KONSENSUS

Kompromiss gjennom press.

UBESTIKKELIGHET



UBESTIKKELIGHET

Kan ikke kjøpe alle.

Uten disse fem pilarene er all endring bare bortkastet tid.

■ Frivillighet

I vårt tilfelle betyr frivillighet at jeg ikke tvinges til å delta i driften av det desentraliserte omdømmenettverket. Jeg kan imidlertid ikke kreve en positivt formulert rett til at nettverket ikke skal registrere informasjon om meg — hvorvidt informasjon om meg havner i omdømmenettverket, avhenger bare av meg, min atferd, mine handlinger og mitt ansvar.



Frivillig — helt til ansvaret innhenter deg.

■ Organisering

Et enkelt individ kan ikke bryte systemet, og derfor kontrollerer staten menneskers sammenslutning som en måte å forhindre aktiviteter som kunne true dens struktur og virkemåte. Det spiller ingen rolle om folk organiserer seg for eller imot. Gjennom organisering er det mulig å dempe virkningen av eksemplariske straffer når noen våger å endre staten mot dens vilje.

La oss ikke sette felles mål, men vi kan gå en del av veien sammen. Den mest naturlige formen er sammenslutning i fellesskap — men de må ha alle verktøyene de trenger, for ikke å forbli ren teater der man later som man er fellesskap.

■ Motstandsdyktighet

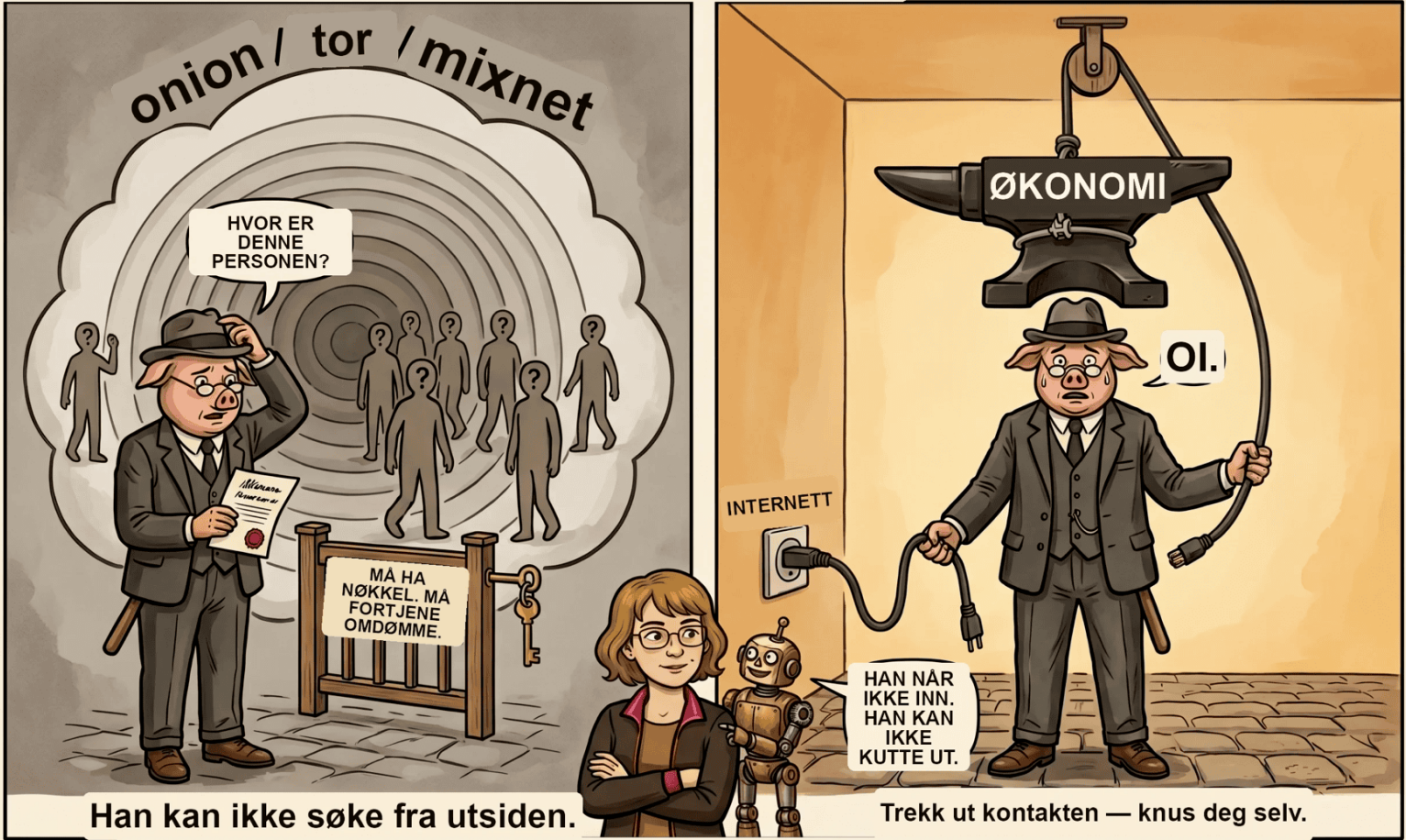
Den valgte veien mot å endre staten — eller mot å gå over til dens etterfølger — må ikke avhenge av statens tillatelse. Verktøyene og måtene de brukes på, må være så sensurfrie som mulig. Sagt enkelt: kostnaden ved å sensurere dem må være astronomisk. Uten det er hele innsatsen bare å brenne tid og livsenergi.

FORUTSETNING 2 AV 5: ORGANISERING



En enkeltperson kan ikke knuse systemet. Et fellesskap kan.

FORUTSETNING 3 AV 5: MOTSTANDSKRAFT



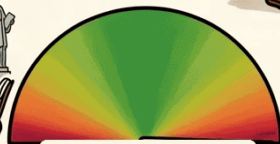
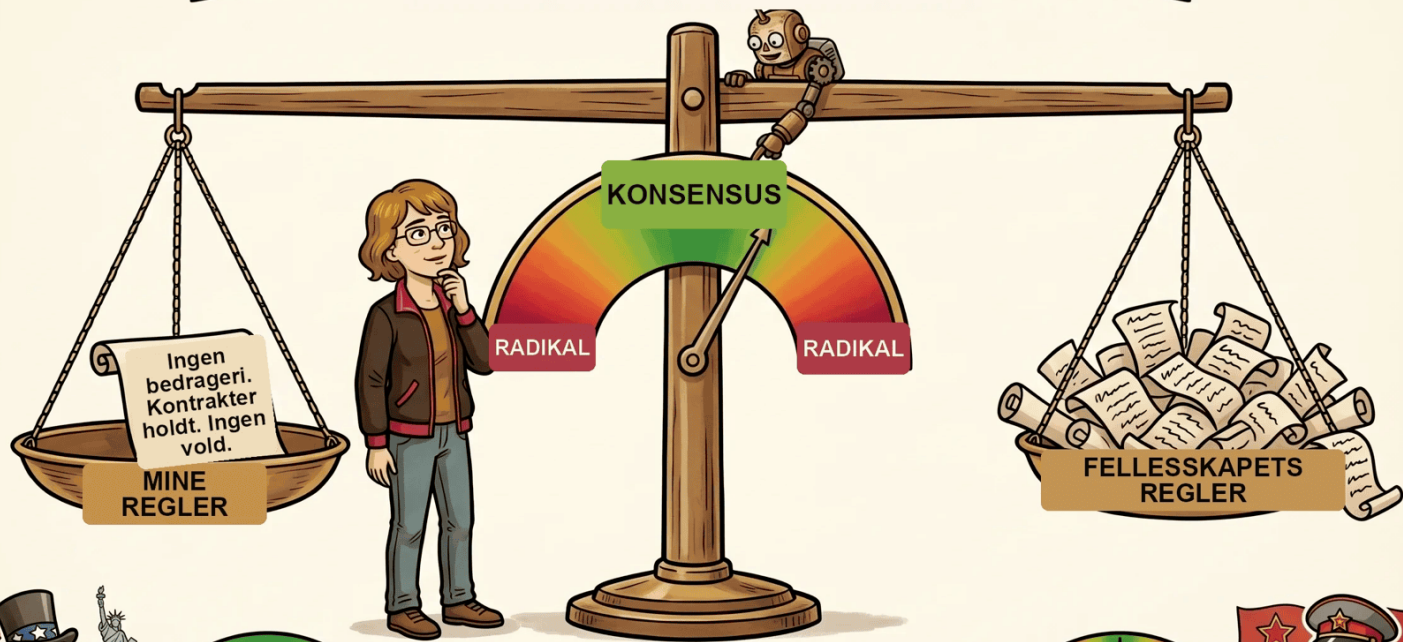
INGEN TILLATELSE Å BE OM. INGEN KONTAKT Å TREKKE UT.

Konsensus

Den foreslåtte løsningen må, i kraft av sin natur, inneholde en mekanisme for å forhandle frem konsensus, og også en repressiv komponent for tilfeller der konsensus brytes. Det trenger ikke være en frivillig vinn-vinn-avtale. Det holder om omstendighetene og det sosiale presset sikrer kompromiss på tvers av et fellesskap og mellom fellesskap.

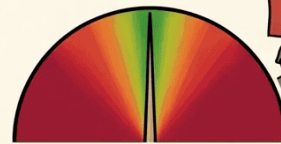
HOLD DEG INNENFOR — IKKE EN RADIKAL.

Du kan avvike. Bare ikke for langt.



FRITT SAMFUNN

Toleransesonen strekker seg med kulturens frihet.



AUTORITÆRT SAMFUNN

KONSENSUS ER EN TOLERANSESONE, IKKE EN ENSTEMMIG ENIGHET.

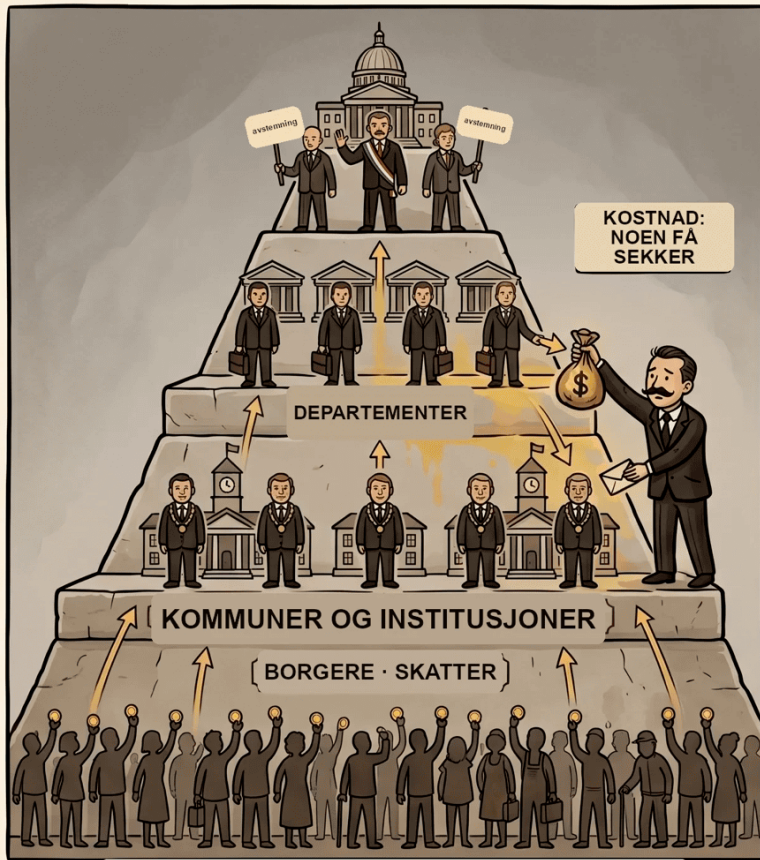
■ Ubestikkelighet

Sensurfrihet forsvaret systemet utenfra. Men et nettverk av mennesker kan også råtne innenfra — en autoritet blir kapret, en erklært regel blir stille forlatt, deltakere kjøpes ut i det skjulte. Sensurfrihet ville vært en tom seier hvis menneskene på innsiden kunne korrumpes uten konsekvenser.

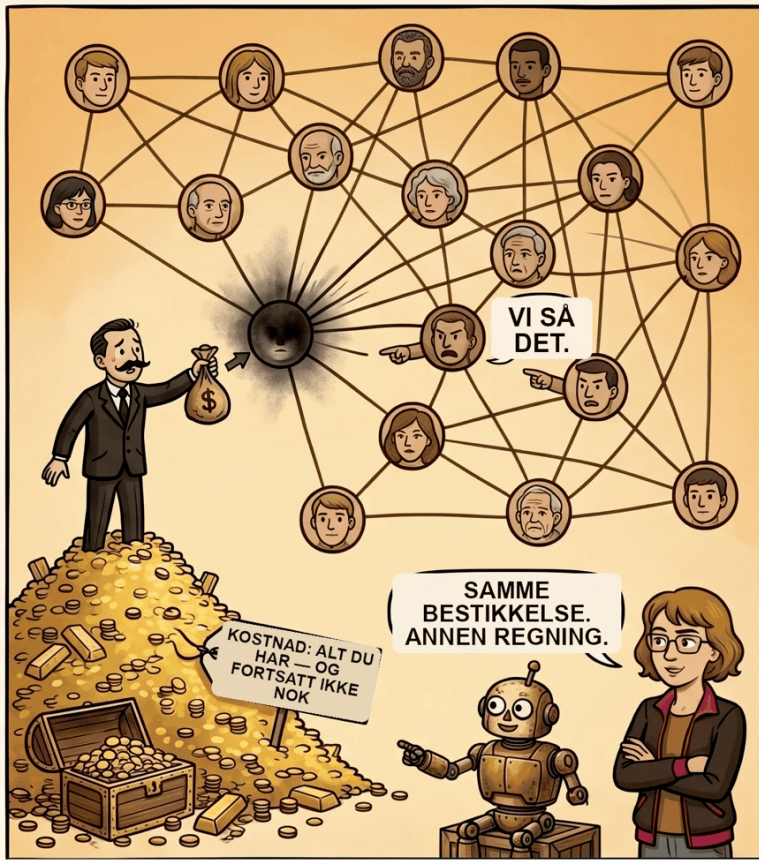
Ubestikkelighet er ikke resultatet av ett enkelt smart triks. Den vokser frem fra **flere prinsipper i den foreslåtte utformingen som virker sammen** — presset mot korrupsjon er fordelt over hele arkitekturen, og de enkelte delene forsterker hverandre. Nøyaktig hvordan dette oppnås, skal vi vise gradvis — i beskrivelsen av verktøyet, i verifiseringen og i kapittelet om straff. Til slutt skal vi oppsummere alt som er blitt bygget opp.

Ubestikkelighet er samtidig en forutsetning for utformingen og en emergent egenskap ved resultatet. Den er den andre forsvarslinjen — den som vender innover — og uten den er Motstandsdyktighet bare et halvt skjold.

FORUTSETNING 5 AV 5: UBESTIKKELIGHET



Bestikk noen få øvre etasjer — bunnen betaler uansett.



Bestikk én — han mister omdømmet for alltid. Bestikk alle — du går konkurs først.

KORRUPSJON HAR EN PRIS. I NETTVERKET ER DEN FOR HØY.

Verktøyet

Omdømmebasert sosialt nettverk

For å få til endring trenger vi et omhyggelig utformet verktøy. Først skisserer vi det kort; i senere kapitler går vi grundigere inn på hver enkelt del og legger til mer. Se for deg et sensurfritt, globalt, desentralisert sosialt nettverk der du trygt kunne skape og forvalte din stedfortredende identitet — en såkalt desentralisert identitet (DID). En DID er en digital identitet som du selv skaper og kontrollerer, uten avhengighet av noen sentral autoritet. Ingen kan ta den fra deg eller forfalske den, fordi den er kryptografisk signert med din private nøkkel (eller nøkler, via multisig).

Merknad

En følge av dette er at en slik identitet gradvis kunne erstatte statlig utstedte identitetsdokumenter — men mer om det i kapittelet om overgangen.

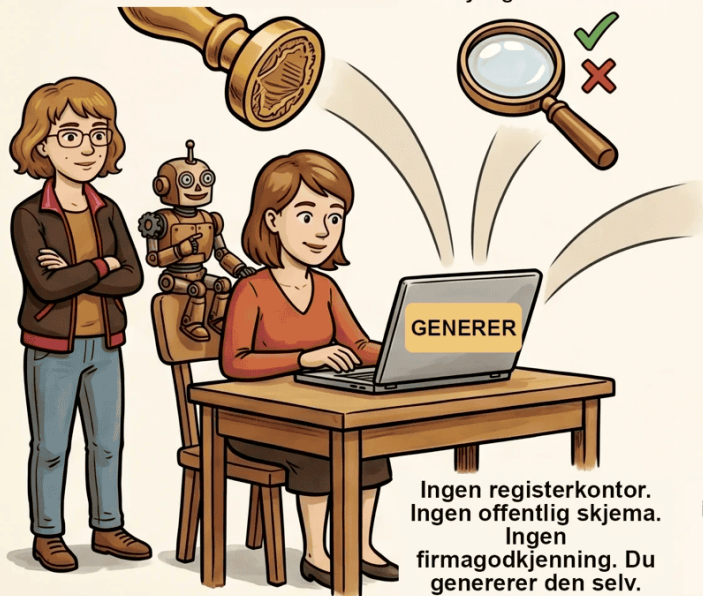
I et slikt nettverk kunne du gjennom identiteten din melde fra om at noen har påført deg skade (og senere eventuelt at de har rettet den opp eller blitt tvunget til det). For at denne tilbakemeldingen — rettet mot den som forårsaket skaden — skal ha verdi som en relevant kilde, må det å legge informasjon inn i nettverket koste tid, energi og penger — og i tillegg må det produseres etterprøvbart bevis for andre om at dette ikke er tomprat.

DIN IDENTITET, DINE NØKLER, DINE REGLER

DU LAGER DEN SELV

PRIVAT NØKSEL — signerer på dine vegne. Kun du har den. Del den aldri.

OFFENTLIG NØKSEL — verifiserer signaturene dine. Synlig for nettverket.



Ingen registerkontor.
Ingen offentlig skjema.
Ingen
firmagodkjenning. Du
genererer den selv.



STATLIG ID —
TILBAKEKALLELIG: staten kan
annullere den når som helst.

DITT DID-DOKUMENT



Dette er din offentlige identitet. Alle kan lese den. Kun DIN private nøkkel kan signere endringer i den.



Ingen stat kan
tilbakekalle
dette.

PÅSTANDER — VERIFISERTE FAKTA OM DEG

STATSBORGERSKAP:
Tsjekkia — verifisert
av kommunal notarius

UTDANNING: MSc i
datavitenskap — verifisert av
universitetets alumninettverk

EIENDOM: Eier av leilighet
#42 — verifisert av lokalt
felleskapsregister

PASSIVT VITNE: Overså
et overgrep —
retningslinje ikke fulgt —
innmeldt av nabovitner

BEDRAGERI: Lurte en
nabo for sparepenger
— innmeldt av lokal
felleskapsdomstol

Påstander er verifiserte utsagn. De gode og de dårlige. Autoriteter setter sitt omdømme på spill for dem.



DID — UGJENKALLELIG: kun din
private nøkkel kan signere endringer.

Din identitet. Dine nøkler. Dine regler. Ingen tillatelse nødvendig.

Å lese informasjon ville være lett og relativt billig, men å opprette en enkeltoppføring ville være kostbart og krevende. Skrivning følger en klar protokoll, der beregning etter den valgte algoritmen strengt bestemmer hvilken DID som skal spørres om å verifisere den innsendte informasjonen, og hvordan man går frem slik at den valgte deltakeren behandler informasjonen på dine vegne, publiserer den og blir dens verifikator.

Algoritme vs. radikalisme

Algoritmisk valg av verifikatorer sikrer at ikke-radikale informasjonsutgivere over tid vil opprettholde en nesten nøytral balanse mellom kostnadene ved publisert informasjon og belønningene for verifisering.

Å PUBLISERE KOSTER TID, ENERGI OG PENGER

Å SKRIVE INN I NETTVERKET ER ALDRI GRATIS — Å LESE ER DET

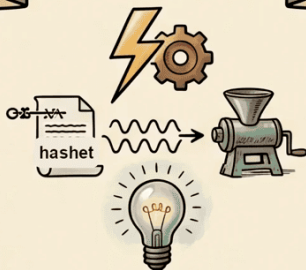
TRE KANALER — ALLE TRE ER REELLE

TID



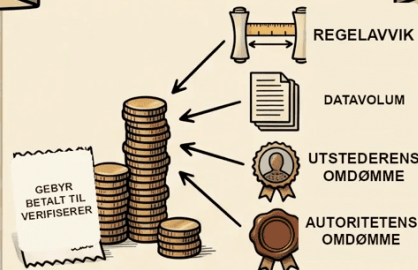
du venter mens algoritmen velger en verifiserer og verifisereren leser oppføringen din.

ENERGI



signering, hashing, verifisering — hvert trinn er reell beregning og reell strøm.

PENGER



jo lenger påstanden din ligger fra verifiserens regler, jo større oppføringen er, og jo mindre pålitelig utstederen eller autoriteten deres er — jo høyere gebyret.

HVA SKJER SÅ

Den tretrinns verifiseringskjeden — se SLIK VELGER ALGORTIMEN EN VERIFISERER, SLIK SVARER VERIFISEREREN, UTSTEDERENS VALG Hvorfor dyr skrijving beskytter omdømme — senere i kapittelet

støy er dyrt. Signal er verdifullt. Derfor tar nettverket betalt for skrijving, ikke for lesing.

kostnad over iterasjoner

HVERT NYTT FORSØK KOSTER MER

verifiserens svar folder seg inn i kronologien — se UTSTEDERENS VALG og SLIK VELGER ALGORTIMEN EN VERIFISERER



1



2



3

hver avvisning eller nytt kast legges til kronologien algoritmen spiser — og neste forsøk er dyrere i alle tre kanaler.

leseasymmetri

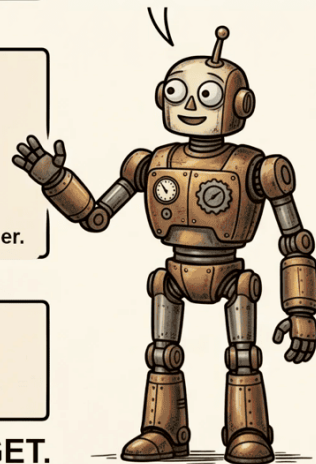
Å LESE ER BILLIG



gratis å spørre

hvem som helst kan lese omdømme og oppføringer — kun skrijving koster. Asymmetrien er designet.

SKRIVING KOSTER — LESING GJØR DET IKKE. ASYMMETRIEN ER POENGET.



La oss se på hvordan algoritmen velger en verifikator.

■ Algoritme

Algoritmisk valg plukker ikke-deterministisk ut en annen verifikator (eller et sett av mulige verifikatorer) for ulike informasjonsbiter. En hash (en enveis matematisk funksjon som lager et unikt «avtrykk» av en hvilken som helst inndata — som et fingeravtrykk av et dokument) av det komplette DID-dokumentet bestemmer posisjonen på en konsistent hash-ring og velger ut verifikatorkandidater.

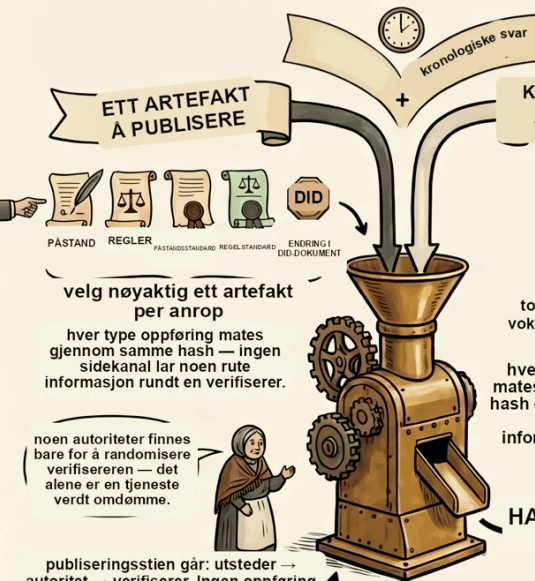
$$\text{verifier_DID} = \text{hash}(\text{DID_document})$$

På enkelt språk: algoritmen tar hele DID-dokumentet ditt, beregner et avtrykk av det, og det avtrykket bestemmer verifikatoren din.

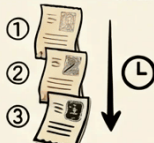
Hos den første verifikatoren algoritmen velger, lykkes du kanskje ikke som utgiver — omdømmet ditt eller de erklærte innstillingene dine oppfyller kanskje ikke kravene deres. Du ville algoritmisk fortsette letingen etter den neste ved å utføre nok en rekursiv iterasjon, som tildeler deg enda en verifikator. For hvert steg vokser «avstanden» til målverifikatoren, og det gjør også de tilhørende metadataene som må publiseres. Etter hvert som dataene vokser, stiger kostnadene naturlig (ikke bare på grunn av påstandens opprinnelige størrelse, men også på grunn av metadataene som hoper seg opp for hvert avslag). Troverdige informasjon passerer langt lettere enn tåpelige innfall. Det er opp til hver enkelt hvor høy pris de er villige til å bære, og hvor mye oppføringen betyr for dem — radikalisme blir garantert dyrt.

SLIK VELGER ALGORITMEN EN VERIFISERER

EN RETTFERDIG MYNT KASTET UTOVER DITT FELLESSKAP



KRONOLOGISK LISTE OVER TIDLIGERE VERIFISERERSVAR



tom ved første anrop — vokser med hver avvisning

hver type oppføring mates gjennom samme hash — ingen sidekanal lar noen rute informasjon rundt en verifiserer.

HASH: 7A3F...

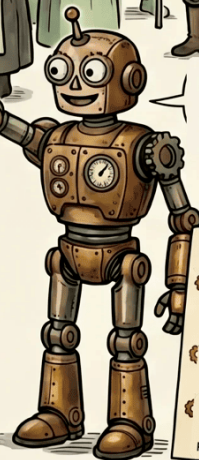
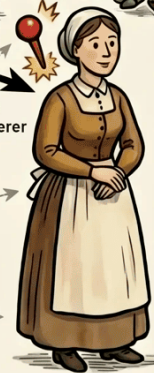
DITT FELLESSKAP OG DETS OMEGN

hvert ansikt har samme sjanse — hashen lander uniformt tilfeldig



du kan ikke velge verifisereren din — algoritmen kaster mynten, og alle har lik sjanse.

din verifiserer



HVA SKJER SÅ

- Verifisereren svarer med en pris — eller avviser med en begrunnelse — se SLIK SVARER VERIFISEREREN
- Utstederen avgjør hva som skal gjøres med det svaret — se UTSTEDERENS VALG
- Hvert nytt forsøk øker kostnaden — som vist tidligere under PUBLISERINGSKOSTNAD

A KAN DU BRUTE-FORCE DEN?



B MEN AUTORITETEN FORSEGLER RESTEN



fordi hashen også spiser autoritetssignert bevis, kan ikke utstederen forutse sin egen hash. For fellesskapet blir spørsmålet: stoler vi på denne autoriteten — og denne utstederen-med-denne-autoriteten — i det hele tatt?

ALGORITMEN VELGER — IKKE DU.

SLIK SVARER VERIFISEREREN

GODTA MED EN PRIS — ELLER AVVIS MED EN BEGRUNNELSE

verifisereren veier fire ting før den svarer.

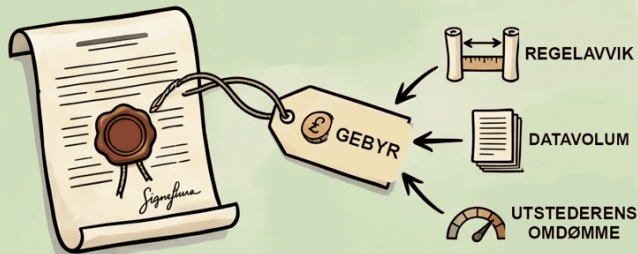


AVVIS — MED EN BEGRUNNELSE

- 
- utstederens omdømme er for lavt for meg
 - autoriteten bak denne oppføringen er ikke en jeg stoler på
 - utstederens regler er for langt fra mine til å bygge bro over
 - selve dokumentet stryker på reglene mine

verifisereren skriver ned HVORFOR — svaret deres mates tilbake inn i neste forsøk.

GODTA — MED EN PRIS



verifisereren går med på å publisere — men prisen gjenspeiler hvor langt påstanden ligger fra reglene deres, hvor mye data den bærer, og hvor pålitelig utstederen er.

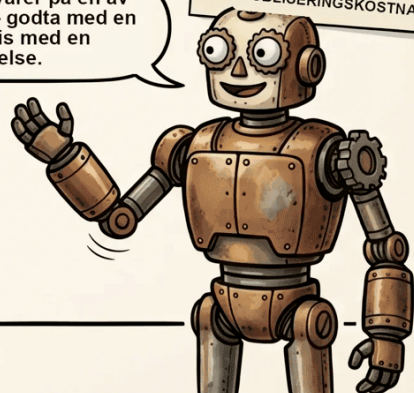
verifiserens svar legges til den kronologiske listen — som vist under SLIK VELGER ALGORITMEN EN VERIFISERER

uansett hva verifisereren sier, blir svaret deres inndata til neste anrop.

hver verifiserer svarer på én av disse to måtene — godta med en pris, eller avvis med en begrunnelse.

HVA SKJER SÅ

- Utstederen avgjør hva som skal gjøres med dette svaret — se **UTSTEDERENS VALG**
- Hvert svar forskyver kostnaden på neste forsøk — som vist tidligere under **PUBLISERINGSKOSTNAD**



VERIFISEREREN ENTEN SETTER EN PRIS — ELLER FORTELLER DEG HVORFOR IKKE.

Uansett hva verifikatoren bestemmer som svar på din verifiseringsforespørsel, ligger ballen igjen hos utgiveren: de kan godta verifikatorens tilbud om verifiseringstjenester, føre svaret inn i kronologien og prøve igjen (dyrere), eller trekke seg og svelge den tapte kostnaden.

For å gi informasjonen din større vekt og en bedre sjanse til å bli godtatt hos verifikatorene, kunne du — som utgiver med interesse i at informasjonen blir utstedt — bruke tjenestene til en **betrodd autoritet**. Autoriteten enten avviser den innsendte informasjonen eller godtar den og setter sitt gode navn (omdømme) på spill for den. Autoriteten ber typisk om bevis fra den virkelige verden, verifiserer det og klassifiserer det. Resultatet er en protokoll over dens vurdering av den gitte saken på det gitte tidspunktet. Tenk på en autoritet som en spesialist i en bestemt type tjeneste i både den virkelige og den digitale verden — for eksempel en etterforsker, en revisor, et forsikringsselskap, en leverandør av en bestemt vareklasse (i bunn og grunn en hvilken som helst økonomisk aktør i markedet).

UTSTEDERENS VALG

HVA MAN SKAL GJØRE MED VERIFISERERENS SVAR

uansett hva verifisereren sa, har utstederen nå ETT svar på bordet.



løkke tilbake til SLIK VELGER ALGORITMEN EN VERIFISERER — vist tidligere

kun forsøksstien går i løkke — godta og gå-fra-det avslutter begge historien.

TRE UTVEIER

TA AVTALEN

DID-nettverk



KUN HVIS
GODTATT

utstederen betaler gebyret — oppføringen publiseres inn i nettverket. Kun tilgjengelig hvis verifisereren godtok.

PRØV IGJEN



liten
kvernemaskin



hvert nytt
forsøk
koster mer

svaret bunes inn i kronologien — algoritmen kaster på nytt. Fungerer enten verifisereren godtok til en pris utstederen misliker, eller avviste rett ut.

GÅ FRA DET



tid og energi som
allerede er brukt,
kommer ikke
tilbake

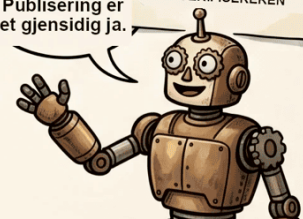


utstederen forkaster utkastet. Ingenting publiseres — men ingenting mer betales heller.

HVA SKJER SÅ

verifisereren avgjør hvordan — utstederen avgjør om. Publisering er et gjensidig ja.

Hvert nytt forsøk forskyver kostnaden på neste forsøk — som vist tidligere under **PUBLISERINGSKOSTNAD**. Verifiserens svar i seg selv — som vist tidligere under **SLIK SVARER VERIFISEREREN**.



VERIFISEREREN FORESLÅR — UTSTEDEREN AVGJØR.

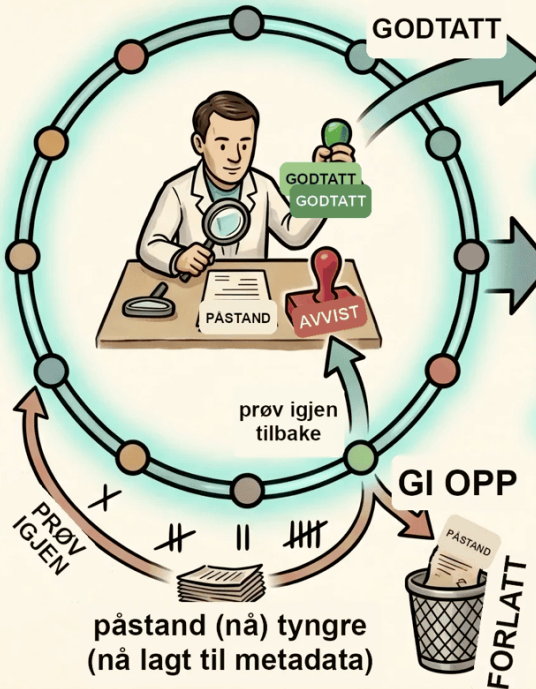
TRINN 1 — PUBLISER EN PÅSTAND



TRINN 2 — KVALITETSFILTER



TRINN 3 — REKURSIV VERIFISERING



TRINN 4 — PERMANENT OPPFØRING



Permanent.
Verifiserbar.
Offentlig.

DYRT Å FORFALSKE. BILLIG Å VERIFISERE.

Innen du forsøker å publisere informasjon i nettverket, vil det trolig allerede inneholde informasjon om aktørene sine — dette er omdømmesignaler. Å navigere i hvordan man leser omdømmesignaler — hva de betyr for deg i ulike situasjoner og hvilke risikoer de bærer med seg — er kanskje ikke trivielt. Hver deltaker kan se på omdømmeoppføringer på ulikt vis gjennom sin DID, avhengig av situasjonen de står i overfor motparten. Er motparten en pålitelig betaler, eller må jeg kreve penger på forskudd for en handel? Bærer det tilbudte produktet omtaler om skjult svindel eller mangler? Prøver de å vri seg unna kontraktsmessig ansvar når noe går galt? Iblant kommer et mer sammensatt bilde av motpartens samlede konsistens godt med — det avhenger av preferansene til den som ber om oversikten. Markedet kunne tilby produkter og tjenester som forenkler, bearbeider og klargjør lesingen av omdømme i lys av den aktuelle situasjonen. Ulike autoriteter og tjenestene de tilbyr, kan også tjene dette formålet.

SLIK LESER DU OMDØMME

INFORMERT BESLUTNING



Hun vet hvem hun har med å gjøre.

BLIND TILLIT



Han aner ikke hvem han har med å gjøre.

FØR DU GIR KREDITT. FØR DU SIGNERER. FØR DU STOLER.

■ Eksempler

Typisk informasjon som er av interesse for utgivere — og verdifull for andre — gjelder hendelser utover vanlig mellommenneskelig kommunikasjon i den virkelige eller virtuelle verden.

Negative eksempler: - bevis på kriminelle handlinger (f.eks. revidert av et betrodd etterforskningsorgan) - indirekte bevis (svakt alene, men statistisk kumulativt) — f.eks. gjentatt tilstedeværelse i nærheten av flere tyverier på kort tid → fortsatt tilfeldig? - kontraktsbrudd

Positive eksempler: - utbedret skade (frivillig eller under press fra fellesskapet som straff) - aksept og soning av en straff foreslått av autoritet X - autoritet X tilbakekalte anerkjennelsen av overtrederens eiendomsrett i et visst omfang

Det er opp til hver enkelt å samle tilgjengelig informasjon om motparten og vurdere risikoene etter egne preferanser.

HVILKE TYPER PÅSTANDER KAN DUKKE OPP?

EKSEMPLER PÅ PÅSTANDSARTEFAKTET

—

NEGATIVE PÅSTANDER



OVERFALL
angrep en annen person fysisk



TYVERI
tok noens eiendom uten samtykke



BEDRAGERI
lurte noen for personlig vinning



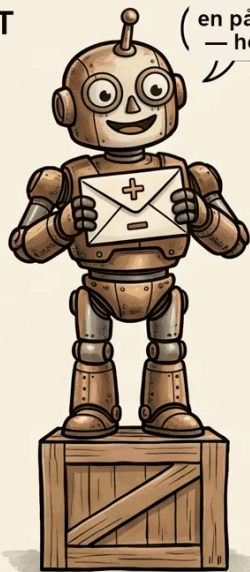
BRUTT KONTRAKT
unnlot å innfri en avtalt forpliktelse



ÆREKRENKELSE
spredte en skadelig usannhet



FORLATELSE
lot forsørgede eller plikter være uten tilsyn



(en påstand er et utsagn om noen)
— her er typene folk publiserer.)



+

POSITIVE PÅSTANDER



SKADE UTBEDRET
reparerte skade forårsaket tidligere



GJELD GJORT OPP
betalte det skyldige i sin helhet



HJELP GITT
hjalp en annen på egen bekostning



VERIFISERT EKSPERTISE
påvist dyktighet i et fag eller felt



ENESTÅENDE INNSATS
langvarig bidrag til fellesskapet

kun eksempler — hver påstand følger en påstandsstandard, og enhver standard kan legge til flere.

du trenger ikke å bli med — men hvis atferden din påvirker andre, kan noen publisere en påstand om den.

PÅSTANDER ER MÅTEN ATFERD KOMMER INN I NETTVERKET PÅ.

■ Hvorvidt informasjon om deg dukker opp i nettverket, avhenger utelukkende av din egen atferd.

Du behøver aldri å melde deg inn i et slikt nettverk, og likevel kan informasjon om deg dukke opp i det. Det avhenger utelukkende av dine handlinger og den virkningen de har på andre.

FELLESSKAPET KAN ÅPNE EN FOR DEG



Han har ingen egen DID.
Han meldte seg aldri på.



Du åpnet ingen DID, så
fellesskapet åpner en OM deg.
Negative påstander festes her.



Du kan åpne din egen —
men fellesskapet kobler
de to. Omdømme følger
personen, ikke nøkkelen.

1. DU GJØR
SKADE

2. FELLESSKAPET
MELDER INN

3. DU KAN IKKE
UNNSLIPPE

Du kan velge bort å åpne en DID. Du kan ikke velge bort ditt omdømme.

Det jeg nettopp har skissert kort, er hvordan et sosialt nettverk inspirert av desentralisert identitet (DID) kunne fungere. Hovedformålet med DID-konsepter er å styrke personvern og frihet gjennom prinsippet om å slutte seg til de reglene jeg vil følge og leve etter — ved å gi brukerne muligheten til å bestemme hvilken informasjon de deler og på hvilke vilkår.

Jeg foreslår å knytte DID-er videre sammen til et kommunikasjonsnettverk der innehaverne deres utveksler tilbakemeldinger også utover situasjoner der noe har hendt noen og fellesskapet eller et enkeltindivid må reagere. En slik forebyggende sammenligning av reglene vi har sluttet oss til — med muligheten til å beregne de økonomiske og andre følgene av gjensidige avvik i forventningene om hvordan den andre siden bør operere — kunne betraktes som en motivasjon for å finne konsensus. I stedet for frihet ville et slikt system legge vekt på frivillig beslutningstaking kombinert med ansvar for atferd i den virkelige verden.

Et individ kan ikke bryte systemet alene — en gruppe mennesker står bedre til, og en gruppe mennesker med fremforhandlet konsensus og motivasjoner til å dra i lag i mange saker står enda bedre til for å stå imot autoritære tendenser. Forutsetningen om organisering fra det første kapittelet vil være oppfylt når to betingelser er innfridd: DID-omdømmenettverket dekker fellesskapene representativt nok til at bruken av det slutter å være eksotisk. Og samtidig blir dette fellesskapssegmentet et økonomisk betydelig mindretall som selvsikkert kan forhandle med resten av samfunnet.

■ Frivillighet vs. frihet

Frihet — i positiv forstand — ville være en sekundær virkning av å balansere to faktorer: frivillighet og presset fra ens omgivelser mot ansvar.

■ KI-æraen og omdømmets verdi

I den kunstige intelligensens tidsalder blir alt knyttet til kognitiv tenkning automatisert — og det kan gå enda lenger. Hva står da igjen i menneskelig virksomhet som et konkurransefortrinn? Svaret er vanskelig, og noe vil sikkert bli funnet, men én ting kan vi si med sikkerhet: omdømmet vil avgjøre. En etterprøvbar historikk over din atferd, dine forpliktelser og innfrielsen av dem — det er noe KI ikke vil bygge for deg.

HVIS KI GJØR TENKINGEN — HVA ER IGJEN TIL DEG?

KI-AGENTER OVERTAR DET REPETITIVE ARBEIDET

STANDARDISERTE
BEDRIFTSFLYTER

REGNSKAP

STANDARDFLYT

UTKAST

én etter én blir det repetitive
kognitive arbeidet overlatt til agenter.

SÅ HVA GJENSTÅR FOR ET
MENNESKE?



hvem som helst kan velge den samme ideen.

hva gjør én baker, én snekker, ett
KI-verksted forskjellig fra det neste?

OMDØMME — DET SOM SKILLER TO FRA
HVERANDRE

HOLDER
ORD

SNAKKER
MED KUNDEN

STÅR BAK
SIN KI

10 ÅR. INGEN
KLAGER

den menneskelige
berøringen avgjør
fortsatt handelen.

Selv jeg kan ikke
bygge dette for
deg — det må
være deg.



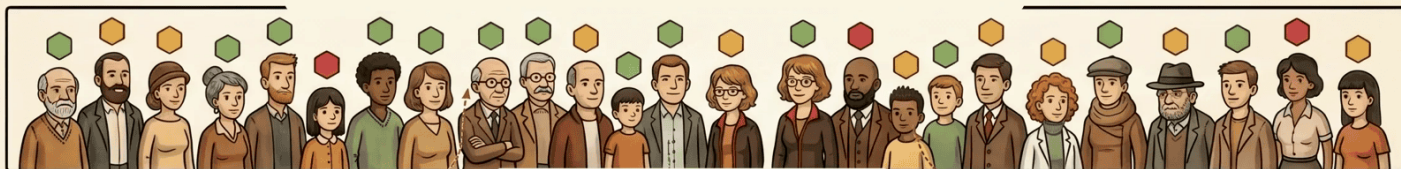
noen må svare for det agenten gjør — og
det ansvaret kan ikke overlates til andre.

uten omdømme ser hver baker lik ut — og det største merket spiser dem alle.

kan dette være den desentraliserte veien som holder KI i bånd — det som hindrer én enkelt aktør i å eie hele markedet?

KI AUTOMATISERER ARBEIDET — OMDØMME HOLDER DEG MENNESKELIG.

SANNHETENS ØKONOMI



ETT FELLESKAP. ULIKE STANDPUNKT.

UPOPULÆRT MEN AKSEPTABELT

I KONSENSUS

UTENFOR KONSENSUS

INNSENDINGEN

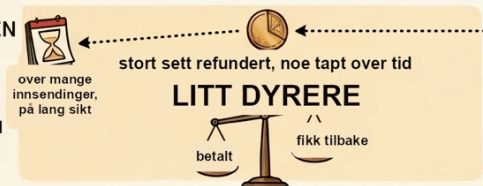


TREKNINGEN



REFUSJONEN

HOVEDBOKEN



ALGORITMEN VELGER RETTFERDIG. FOLK PRISER DET DE TROR PÅ.

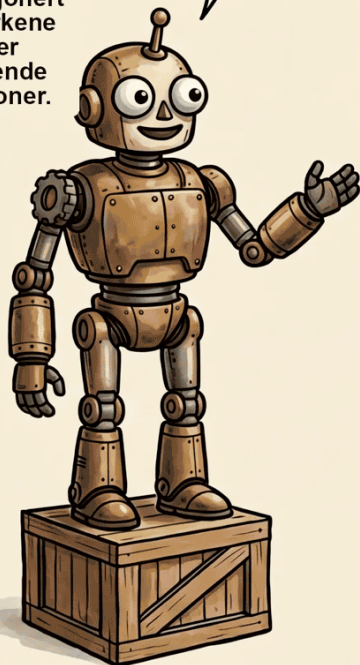


UNIFORM TREKNING. IKKE-UNIFORM RESPONS. JO LENGER FRA KONSENSUS, JO HØYERE PRIS.

HVA SOM PUBLISERES I NETTVERKET

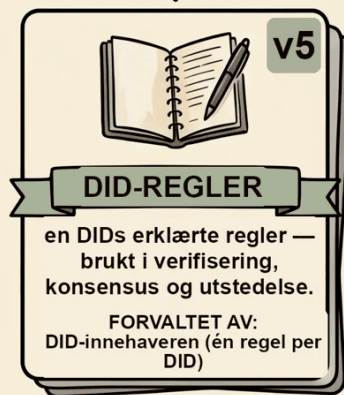
fem ting kan
publiseres — hver av
dem har versjoner.

hvert artefakt
er versjonert
— merkene
viser
gjeldende
revisjoner.



↓ avledet fra

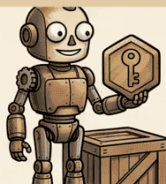
↓ avledet fra



HVERT ARTEFAKT ER VERSJONERT. HVER VERSJON ER OFFENTLIG.

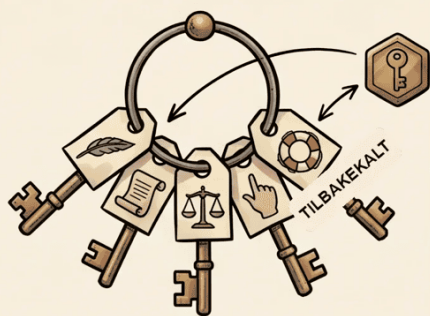
HVA ER INNI ET DID-DOKUMENT?

EKSEMPLER PÅ DID-DOKUMENT-ARTEFAKTET



ditt DID-dokument er ditt identitetskort på nettverket — her er hva det inneholder.

FELTER DU FINNER INNI



NØKLER OG SIGNERINGSREGLER

hver nøkkel gir én fullmakt — redigere dette dokumentet, utstede en påstand, opptre som autoritet, forvalte en regel eller delegere gjenoppretting. Fullmakter kan overdras til en annen DID, og trekkes tilbake senere.



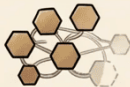
NETTVERKSADRESSER

der nettverket kan nå deg — kan endres uten å skrive om identiteten din



OPPRETTET OG VERSJONERT

når denne identiteten først dukket opp, og hvilken revisjon du leser nå



KOBLEDE IDENTITETER

en oversikt over DID-er du er koblet til — en praktisk visning, teknisk lagret annensteds



ARVEFØLGEMARKØR

hvis identiteten din tapes eller stjeles, kan en autoritet markere denne DID-en som avsluttet og peke til din etterfølger

DID-innehaveren skriver hver nye versjon — men hver versjon må bestå verifisering før nettverket publiserer den.

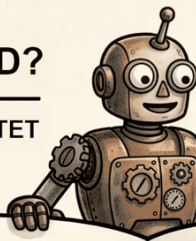
du skriver den — nettverket verifiserer den. Du kan ikke bare publisere deg selv til eksistens.



DU FORFATTER DIN IDENTITET — NETTVERKET BEKREFTER DEN.

HVA ER EN PÅSTANDSSTANDARD?

EKSEMPLER PÅ PÅSTANDSSTANDARD-ARTEFAKTET



standarden er det tomme skjemaet
— en påstand er det utfylte
skjemaet. La meg vise deg begge
side om side.

STANDARDEN — DET TOMME SKJEMAET



SUBJEKT-DID

DID-en denne påstanden handler om



UTSTEDER-DID

DID-en som signerer påstanden



NÅR OG HVOR

en dato og et sted



GODKJENTE BEVISTYPER

kun disse typene bevis teller



ingen /
mild /
moderat
/ alvorlig

UTFALLSSKALA

velg nøyaktig ett trinn — ingen fritekst

EN PÅSTAND — DET UTFYLTE SKJEMAET



SUBJEKT-DID

did:nwo:alice-9f2b...



UTSTEDER-DID

did:nwo:magistrates-04...



NÅR OG HVOR

3. mars, torget



GODKJENTE BEVISTYPER

fotografi ✓ — vitne ✓ —
legeerklæring ✓



GODKJENTE BEVISTYPER

moderat — trinn 2 av 4

hvert felt til venstre har nøyaktig ett utfylt motstykke til høyre — det er det som gjør to påstander av samme type sammenlignbare.

autoritetens segl på en utfylt påstand
er et løfte: prosessen ble virkelig fulgt.



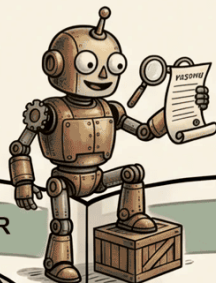
Jeg setter mitt
omdømme på spill for
at dette ble behandlet
etter standarden.



STANDARDEN ER SKJEMAET — EN PÅSTAND ER SKJEMAET UTFYLT OG BEKREFTET.

HVA ER EN DID-REGEL?

EKSEMPLER PÅ DID-REGEL-ARTEFAKTET



mine regler handler ikke om hvordan en påstand skrives — det er standardens jobb. Mine regler er hvordan jeg avgjør om jeg i det hele tatt skal bry meg om påstanden: stoler jeg på den som signerte den, stoler jeg på autoriteten bak standarden deres, og er saken i det hele tatt verdt oppmerksomheten min?

STANDARDEN — ARVEDE STANDARDVERDIER

REGELNAVN



UTSTEDERENS
OMDØMMEGULV

Jeg godtar utstederer med omdømme over fem av ti



AUTORITETSTILLISTE

Jeg godtar standarder fra enhver autoritet hvis eget omdømme er over fire av ti



VESENTLIGHETSFILTER

Jeg behandler enhver påstand hvis sak veier over 'bagatell'-merket



ANTI-SPAM-PRISKURVE

å sende inn til meg er billig for vesentlige, sjeldne påstander — og vokser raskt for smålige eller gjentatte



KOMBINERT
VEKTING

utsteder-omdømme og autoritet-omdømme multipliseres. smålig innhold halverer resultatet

regler skriver ikke om standarden — de bedømmer menneskene og saken. Behold, endre, fjern, legg til — fire enkle grep oppå et felles utgangspunkt.

MINE REGLER — AVLEDET FRA DEN

regelnavn

✓ BEHOLDT ✎ ENDRET ✗ FJERNET + LAGT TIL
avkryssing handlingsord handlingsord handlingsord

UTSTEDERENS
OMDØMMEGULV

strammet inn — jeg krever sju av ti

AUTORITETSTILLISTE

Jeg stoler fullt ut på magistrater og leger. Jeg halverer vekten av påstander under det kommunale tilsynet. Jeg avviser alt under havnepolitiet fullstendig.

VESENTLIGHETSFILTER

smålige plagepåstander koster meg ingenting å overse — jeg leser dem rett og slett ikke

ANTI-SPAM-PRISKURVE

beholdt — standardkurven passer meg fint

KOMBINERT
VEKTING

fjernet — jeg bruker min egen formel

EKSPONENSIELL
KOSTNAD PÅ
GJENTATTE
PÅSTANDER

lagt til — hver ny påstand fra samme utsteder om meg i løpet av et år koster ti ganger den forrige

STILLETIMER

lagt til — jeg nekter å lese noen påstand innmeldt mellom midnatt og dag gry



VERIFISERING — mine regler filtrerer både innkommende påstander og mine egne utkast før jeg utsteder dem. Utstedelse er verifisering på vei ut.

KONSENSUS — mine regler er min stemme når fellesskapet forhandler om felles regler.

DINE REGLER BEDØMMER BUDBRINGEREN — IKKE SKJEMAET.



Hvorfor nettverket er sensurfritt

Så langt har vi beskrevet hva nettverket kan gjøre. La oss nå fokusere på hvorfor det ikke kan stenges ned eller sensureres.

Nettverket vil trolig bli bygget på prinsippene fra Tor-nettverket og løkruting (en måte å maskere nettverkstrafikk på ved hjelp av Mixnet-prinsipper) — en teknologi der kommunikasjon passerer gjennom flere lag av kryptering, og ingen enkelt node kjenner både avsender og mottaker samtidig. En sentral institusjon kan ikke se deg over skulderen, fordi det ikke finnes noe sted å se fra.

Du kan bekjempe det, men du kan ikke vinne — med mindre du styrter hele landet ut i totalitær overvåkning på nivå med enkeltpakker i nettverket og lavnivåhandlinger på hvert stykke maskinvare som kobler seg til internett og kommuniserer på det gitte omdømmenettverket. Og det er nettopp det valget sentralismen står overfor: enten godta at borgerne har et verktøy utenfor din rekkevidde, eller grave deg ned i de mørke krokene av økonomisk stagnasjon i den totalitære kontrollens navn.

La oss ikke ha noen illusjoner — selv demokratiske regimer vil forsøke dette i kampen for sentralisme. De ville heller lenke folk enn å gi fra seg makt.

SLIK FORBLIR MELDINGENE DINE USPORBARE

TO FORSVARSLINJER PÅ ÉN GANG — LAG OG STØY

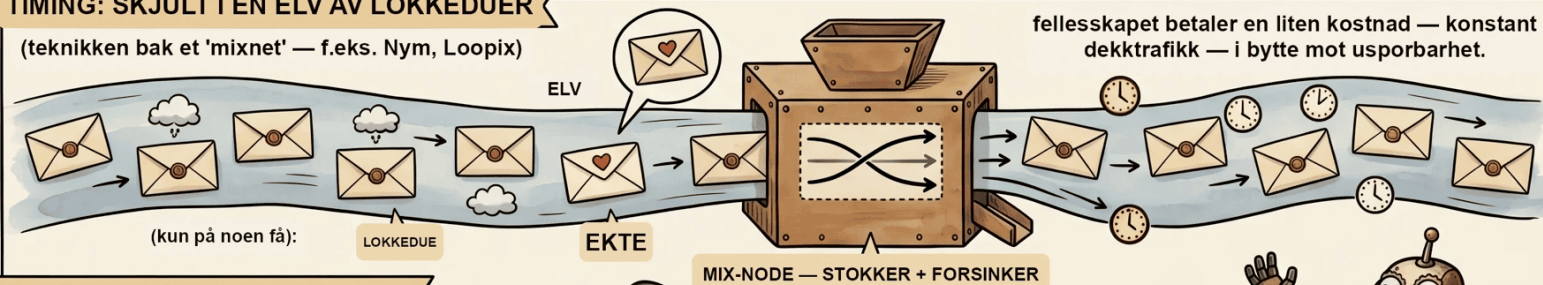
INNHOOLD: PAKKET INN I LAG

(teknikken bak Tor — 'onion-routing')



TIMING: SKJULT I EN ELV AV LOKKEDUER

(teknikken bak et 'mixnet' — f.eks. Nym, Loopix)



DE TO SKJOLDENE SAMMEN

MATRISSE	SKJULER HVEM ↔ HVEM?	SKJULER NÅR?
KUN LAG	✓ JA	✗ NEI
KUN STØY	✗ NEI	✓ JA
LAG + STØY	✓ JA	✓ JA

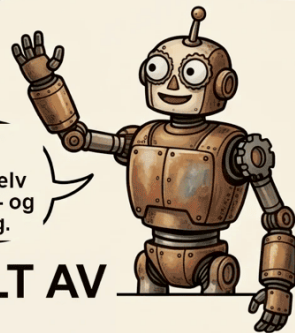
(onion-routing + mixnet — kun i Tor og Nym)



hundre konvolutter
i timen — hvilken
betyr noe?

observatøren ser flyten, men
kan ikke skille EKTE fra
LOKKEDUE.

den ekte
meldingen
svømmer i en elv
av lokkeduer — og
bærer fire lag.



INNHOOLD SKJULT AV LAG — TIMING SKJULT AV STØY.

Vi tar tak i åpenbare tvil

Det beskrevne systemet reiser naturlig en rekke spørsmål. La oss ta tak i de vanligste.

Avhengighet av teknologi

Du har trolig allerede lagt merke til at, i motsetning til den moderne staten — som har vært med oss i rundt 150 år — avhenger omdømmenettverksløsningen slik den beskrives her, sterkt av teknologien i det globale/lokale internettet. Ved et bortfall er en slik nettverksfunksjon i fare.

Er bortfallet midlertidig, går ingen data eller konsistensen i påstandene i nettverket tapt, og omdømmebalansene som er oppnådd innad i fellesskapene, bør heller ikke forstyrres. I motsetning til sammenlignbare betalingsnettverk forutsetter dette nettverket svært lave frekvenser av prosesser og dataposter. På dette punktet skiller ikke det desentraliserte omdømmenettverket seg fra dagens stat, som nå også er sterkt avhengig av teknologi og har glemt hvordan man arbeider med papirkortkartoteker (selv om den i kriseplaner ikke ville hatt noe valg).

Statens evolusjonære etterfølger i form av et omdømmenettverk kan, ved et permanent bortfall (en katastrofe av enestående omfang), falle tilbake til et mer primitivt sentralisert system — staten.

Teknologien lar menneskeheten nå høyere sivilisatoriske former for styring og bringer oss goder, men også risikoer.

Kaster jeg penger ut av vinduet ved å publisere i nettverket?

Kostnadene ved å publisere en påstand i omdømmenettverket er i stor grad ikke tapt. Nyttien av et utgiverbudskap lagt inn i nettverket — informasjon om reelle klagemål, verifiserte erfaringer, relevante advarsler — kommer statistisk tilbake over et lengre tidsrom i form av gebyrer for å verifisere andres

TO VEIER — STATEN LUKKER, NETTVERKET ÅPNER

OMDØMMENETTVERKET

STATEN

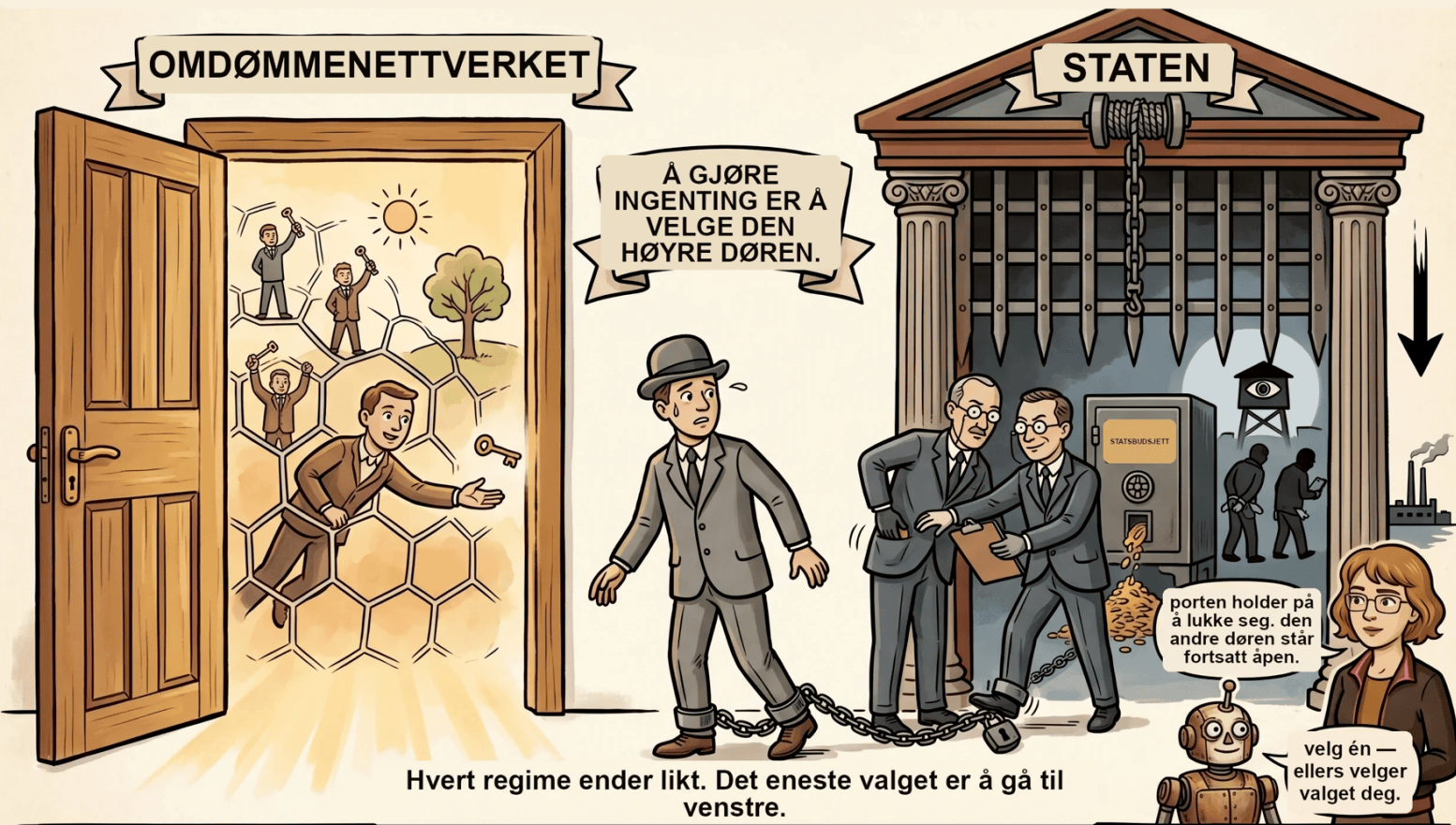
Å GJØRE
INGENTING ER Å
VELGE DEN
HØYRE DØREN.

Hvert regime ender likt. Det eneste valget er å gå til
venstre.

porten holder på
å lukke seg. den
andre døren står
fortsatt åpen.

velg én —
ellers velger
valget deg.

STATEN LUKKER SOM STANDARD. NETTVERKET ÅPNER VED VALG.



påstander fra fellesskapet. Fellesskapet har nytte av det, utgiveren bygger omdømme, og kostnadene ved å publisere sannferdig informasjon nærmer seg dermed et refunderbart depositum, som man bare trenger å trekke fra en mindre andel av faktiske kostnader til nettverksdrift. Omvendt kommer usanne eller trivielle oppføringer ikke tilbake — kostnadene deres er et rent tap. Ærlighet er derfor ikke bare et moralsk valg, men også en økonomisk rasjonell strategi.

Etter fratrekk av kostnadene til nettverksdrift kunne dette prinsippet kalles prinsippet om økonomisk nøytralitet — jeg taper ikke når jeg er med fellesskapet, jeg taper når jeg er mot det.

Fellesskapet har også solidaritetskanaler for å verdsette den ærlige holdningen til medlemmene sine. Men la oss ikke ha noen illusjoner: appeller til solidaritet oppstår stort sett av sosialt press i fellesskapet, så dette er kanskje ikke solidaritet i ordets frivillige betydning.

Hva om noen oppretter flere identiteter?

En person kan drive flere DID-identiteter parallelt. Å bygge omdømme for hver identitet krever imidlertid uavhengig innsats — tid, energi, penger.

Ingen snarveier: hver identitet må bygge opp sin merittliste¹ gjennom faktisk aktivitet. Å opprettholde parallelle identiteter er derfor med vilje kostbart.

I frie samfunn avskrekker kostnadene misbruk.

¹**Track record** — generelt: en historikk over tidligere resultater, suksesser og feil hos en person eller organisasjon. Her: summen av alle tidligere interaksjoner til en gitt DID-identitet i nettverket — verifiserte påstander, godtatte og avviste oppføringer — som omdømmet dens utledes fra.

I diktaturer blir imidlertid parallelle identiteter et overlevelsesverktøy: de muliggjør organisering av underjordiske nettverk, tryggere navigering på svartebørsen og oppdelt² motstand, der kompromittering av én identitet ikke avslører de andre — og etter at regimet faller, gjør de det mulig å vende sømløst tilbake til det offentlige liv og det omdømmet som er bygd opp der, ja til og med å slå den tidligere offisielle og hemmelige DID-en sammen til ett samlet sett av oppføringer via en påstand.

²**Compartmentalization** (av eng. *compartment*) betyr å skille informasjon i isolerte enheter slik at eksponering av én enhet ikke kompromitterer de andre. Et prinsipp kjent fra etterretningstjenester: en agent kjenner bare sin del av operasjonen, så selv under tvang kan de ikke avsløre helheten.

SAMME INNSATS — EN SLØSENDE PLAN B I FRIHET, EN LIVLINE UNDER TYRANNI

PARALLELLE IDENTITETER KOSTER DET SAMME — MEN KJØPER ULIKE TING

I FRIHET — EN KOSTBAR PLAN B



FRØ → SPIRE → PLANTE → UNGT TRE → MODENT TRE
5 til 15 år — Ingen snarveier, Ingen modne trær til salgs



DID-A
år 1 — tid, energi, penger brukt — 5 % omdømme
tre hager, tredobbel kostnad — og du har fortsatt bare to hender.

DID-B
år 3 — de samme kostnadene igjen, betalt uavhengig — 20 % omdømme

DID-C
år 0 — alt starter på nytt — 0 % omdømme

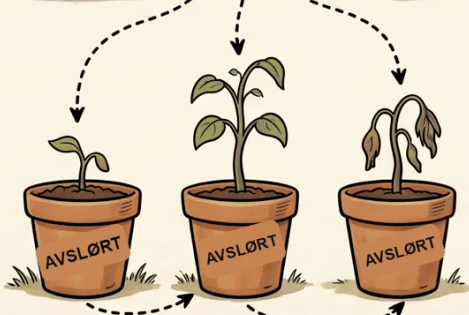
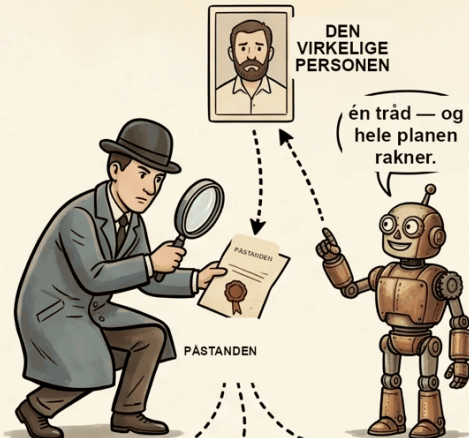
ELLER — BLANKE ARK ETTER EN PERSONLIG FEILTRINN



GAMMEL DID — OMDØMME BRENT
fungerer bare hvis rottet forble ditt eget — hvis andre ble skadet nok til å jage deg, følger påstandene deres deg inn i den nye potten også.

DID-FRESH-START

ÉN PÅSTAND OG PLAN B ER BORTE



en enkelt påstand knytter hver potte til samme gartner — år med tid, energi og penger visket ut på en ettermiddag.

UNDER TYRANNI — ÉN FOR STATEN, ANDRE FOR FRI FORENING (staten enten forbyr identiteter direkte eller krever dem under sin egen kontroll)



murveggene mellom cellene gjør arbeidet staten forbyr — mist én, de andre fortsetter. når regimet faller, gjenopptas det offentlige livet.

I FRIHET ER MISBRUK DYRT. UNDER TYRANNI ER OVERLEVELSE MULIG.

■ Persepsjonen snudd på hodet

I motsetning til staten snur prinsippet om et omdømmenettverk bygget på desentralisert identitet paradigmat for opplevd prioritet:

- Det som teller er omdømme — altså fortiden, brukt til å vurdere risikoen ved samhandling med en motpart — og personopplysninger som navn, adresser osv. kan være et spørsmål om høflig datautveksling
- Mens staten primært krever personopplysninger, hoper opp omdømmedata og bare lar fellesskapet se det som passer den

Kan ikke en velstående person rett og slett «kjøpe» seg flere identiteter (eller skape virtuelle fellesskap)?

Muligheten til å opprette parallelle desentraliserte identiteter ser ved første øyekast ut som en urettferdig fordel for folk med større økonomiske midler over dem med færre. Det må imidlertid understrekes at, i motsetning til et sentralisert system der det holder å korrumpere noen få punkter i maktpyramiden for å få visse misgjerninger til å forsvinne, må man i et desentralisert system korrumpere hele fellesskapet.

Erstatningsidentiteter kunne tjene dette formålet, men omdømmet deres må bygges opp over tid gjennom reell samhandling med faktiske andre fellesskapsmedlemmer — det kan ikke rett og slett kjøpes, fordi nettverket gjør det etterprøvbart hvordan en gitt identitet presterer.

Dessuten kan det finnes tjenester i markedet (og det vil det trolig gjøre) som, i rollen som autoritet, tilbyr etterforskning som frembringer bevis for at flere desentraliserte identiteter i virkeligheten er samme person. En eneste oppføring lagt inn i omdømmenettverket kan dermed, for en brøkdel av kostnaden, nullstille hele investeringen av tid, energi og penger brukt på å bygge parallelle identiteter.

Økonomisk lønner det seg derfor å ikke jukse med fellesskapet — og om nødvendig å granske sine handlinger og forfølge utbedring slik at omdømmet vender tilbake til et akseptabelt nivå, og bæreren av det ikke lider økonomisk eller på annet vis under fellesskapets vrede.

En økonomisk mektig identitet som har mistet omdømme i sitt eget fellesskap, kan forsøke å unnslippe fellesskapets vrede gjennom lyssky avtaler med utvalgte identiteter — men de risikerer da også å miste sitt eget omdømme.

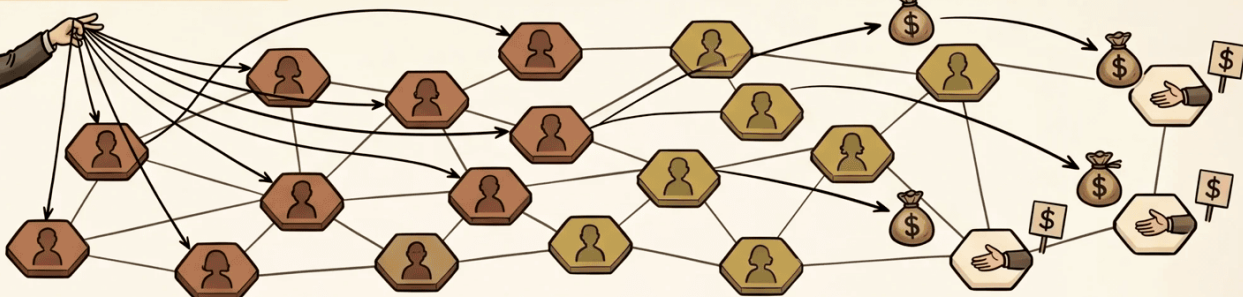
Det gjenstår fremdeles flukten til et annet fellesskap med en ny identitet — men det betyr å legge igjen alle bragder og starte et sted fra null med null omdømme. Iblant kan det være en forståelig vei og den eneste utveien.

OMDØMME ER MOTVEKTEBEN TIL ØKONOMISK MAKTT

DEN RIKE MANNEN KJØPER INNFLYTELSE — FELLESSKAPET HUSKER DET

ANGREPET — INFILTRERER OG KJØP UT

ATTE MARIONETTER PLANTET + TRE NABOER KJØPT UT



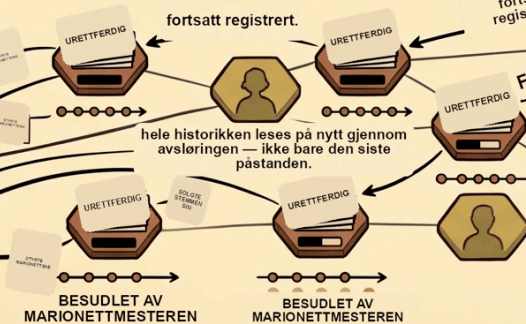
økonomisk makt kan smette tråder inn i ethvert fellesskap — og kjøpe noen få ekte stemmer på veien.

til å begynne med ser det ut som om den rike mannen bare utvidet vennekretsen sin.

SENERE

FORSVARET — LANG HUKOMMELSE, DISTRIBUTUERT REGNSKAP

HVER NABO HOLDER SIN EGEN HUKOMMELSE — INGEN SENTRAL BOK, INGEN GLEMSEL



ingen angring, ingen glemsel
— bakslaget falmer ikke.

påstander kommer fra likemanns-DID-er — fellesskapet stempler marionettene OG naboene som solgte stemmen sin.
økonomisk makt møtte lang hukommelse — og lang hukommelse vant.



ingen sentral bok — bare mange små hukommelser, og de overlapper.

penger kjøper et øyeblikk — naboene husker i årevis.

ØKONOMISK MAKTT NÅR INN — BAKSLAGET KOMMER HJEM, OG DET VASKES IKKE AV.

Merknad

På samme måte ville fellesskap håndtere et angrep der noen setter inn ressurser på å skape en virtuell identitet: for den identiteten er det risikabelt å innlede samhandling med et annet fellesskap uten verifisering — det vil si å ukritisk godta informasjon om identitetene i det andre fellesskapet. Omdømme bygges alltid innad i et fellesskap, ikke globalt.

Hva med gratispassasjerene som bare vil lese og ikke gi noe til fellesskapet?

Tilgang til informasjon er ikke ubegrenset fra dag én av å opprette en desentralisert identitet. Nye deltakere — de som ennå ikke har bygd omdømme gjennom faktisk aktivitet — møter gradert begrensning: mindre informasjon, lengre ventetid, høyere spørrekostnader. Nettverket belønner deltakelse, ikke passivt forbruk og vilkårlig datahøsting.

En desentralisert identitet risikerer også omdømmet sitt når den låner ut omdømmet sitt mot betaling til en annen person (som kanskje ikke engang er i DID-omdømmenettverket). Samme prinsipp gjelder her: et slikt svik mot fellesskapet (brudd på personvern) kan slå tilbake på forræderens omdømme, og gjerningen kan ikke slettes gjennom en lyssky avtale slik det fungerer i et sentralisert system. De må regne med fellesskapets vrede, inkludert tap av bragder — for fellesskapet er, i deres øyne, garantisten for eksempelvis privilegiet å eie løsøre og fast eiendom.

Anker til den virkelige verden

Når man vurderer risiko, er det mer risikofylte subjektet naturlig nok det som ikke nyter privilegiet av eierskap anerkjent av et gitt fellesskap — de har mindre å tape i sine handler (digitale eiendeler er lettere å flytte).

Det kan virke som en bagatell, men det har store konsekvenser. Å ville at fellesskapet skal ha innflytelse over medlemmene sine, forutsetter eierskap som et privilegium — i de frieste samfunn nesten urørlig, men likevel ikke en rettighet, heller ikke et grunnprinsipp, men et privilegium som i ekstreme tilfeller kan tilbakekalles (jeg kan tenke meg for eksempel nektelse av å tjene til forsvar av fellesskapet i væpnet konflikt).

Det svarer også underbevisst på hvordan fellesskapet vil behandle medlemmene sine, og hvilken motivasjon et medlem har til å kjempe for fellesskapet — for å beholde privilegiene sine. En person kan svikte i sitt ansvar overfor fellesskapet, men kan moralsk ikke vente mildhet når det gjelder å beholde hardt tilkjempede privilegier.

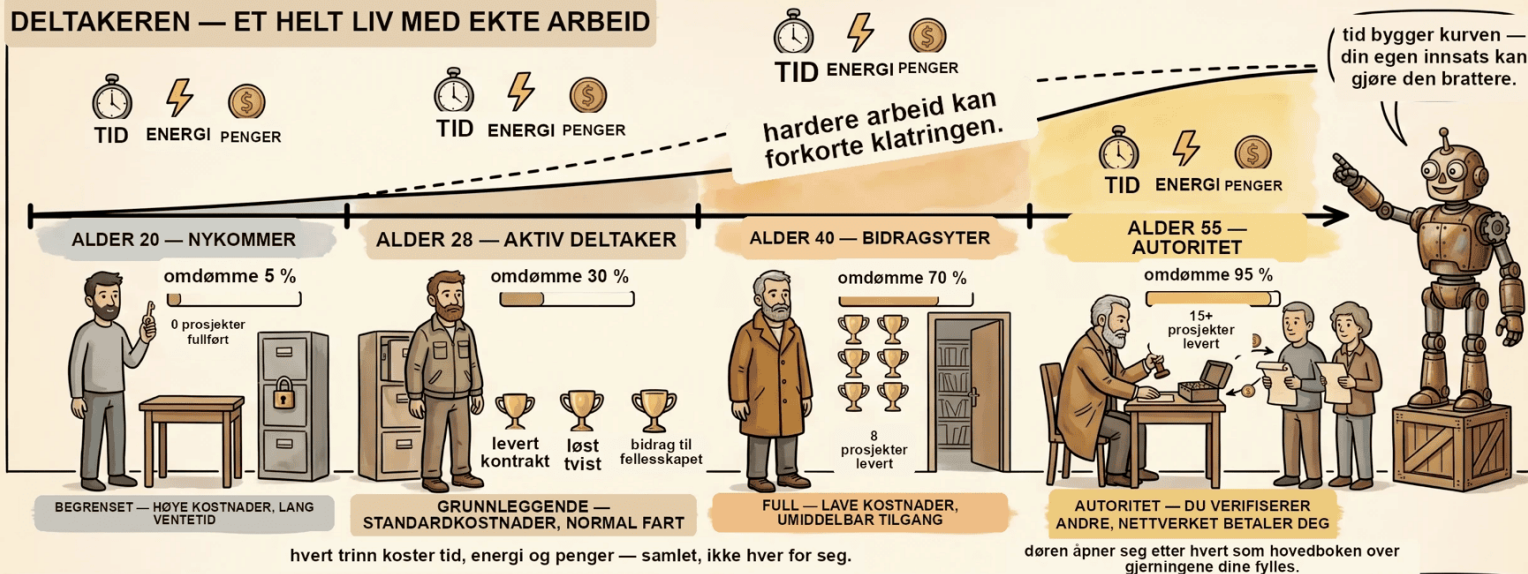
Finansiell nøytralitet

Når man leser ord som desentralisert, sensurfritt, ubestikkelig, kan man ikke la være å knytte dem til de mest kjente kryptovalutaene — Bitcoin, Monero og for eksempel Kaspas — som kan beskrives med slike ord. Intuisjonen er villedende her, imidlertid: gebyrer for autoriteters tjenester, for verifisering og publisering og så videre kan gjøres opp i en hvilken som helst valuta eller pengeenhet. Det som

NETTVERKET BELØNNER DELTAKELSE

OMDØMME BYGGES OVER ET HELT LIV — IKKE KJØPT, IKKE LÅNT

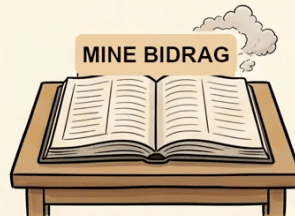
DELTAKEREN — ET HELT LIV MED EKE ARBEID



GRATISSPASSASJEREN — LESER, PUBLISERER ALDRI

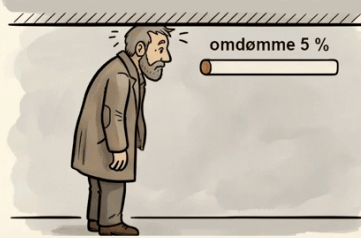


leser alle andres oppføringer.



publiserer ingenting av sitt eget.

BEGRENSET TILGANG — TAKET HEVER SEG IKKE



ingen gjerninger, ingen stigning — år etter år, samme nivå.

nettverket gir tilbake til dem som gir av seg selv.



TID, ENERGI OG PENGER — INVESTERT I EKE ARBEID — ER DEN ENESTE VALUTAEN NETTVERKET RESPEKTERER.

betyr noe for de tilknyttede deltakerne av det sosiale nettverket i DID-nettverket (altså ditt fellesskap) og omgivelsene deres, er en omdømmesikret bekreftelse på at betalingen ble utført. Publiseringen av en påstand må individuelt bære en rimelig, etterprøvbar kostnad, slik at en aktør ikke kan publisere så mange og hvilke påstander de vil uten å legge ut energi, penger og tid — en sterkt uønsket tilstand som svarer til elitesnes privilegium i dagens korrupsjonsrammede statssystemer.

På dette punktet har de nevnte kryptovalutaene en liten fordel ved at nettverkene deres opptrer som betrodde autoriteter for å verifisere at en gitt betaling fant sted, til prisen av et lite tap av personvern og eksponering av noen av ens adresser.

Frivillighet, ansvar og frihet

Frivillighet er individuell: jeg bestemmer for meg selv. Ansvar oppstår når min beslutning berører andre — tilbakemeldingen slår inn. Frihet er verken en gave eller en rettighet — det er et fenomenologisk³ resultat av tusenvis av bilaterale interaksjoner mellom frivillighet og presset mot ansvar, gjennomsnittsberegnet på tvers av samfunnet. Nettverket dikterer ikke dette gjennomsnittet — det vokser frem⁴ fra prissignalene til verifikatorene og fra de forhåndskunngjorte verifiseringspolitikken som fellesskapets medlemmer setter for seg selv.

³**Fenomenologisk** (av gr. *phainómenon* — det som viser seg) — generelt: en tilnærming som undersøker fenomener slik de fremtrer i direkte erfaring, ved å observere hva som følger av dem, uten forhåndsgitte forklaringsteorier i mikroverdenen under. Her: frihet er ikke et abstrakt prinsipp definert ovenfra, men et observert fenomen — en følge av tusenvis av mikrointeraksjoner mellom mennesker som vokser frem av hvordan vi faktisk behandler hverandre.

⁴**Emergent** (av lat. *emergere* — å stige frem) betyr «å oppstå spontant fra interaksjoner mellom enklere deler uten at noen utformer eller styrer det». En fugleflokk flyr i formasjon selv om ingen fugl har en plan for formasjonen — formasjonen vokser frem av hvert individs enkle regler. På samme måte utformer ingen atferdsreglene for helheten i omdømmenettverket — de vokser frem av tusenvis av individuelle beslutninger.

Hvilken preferanse for frihet et individ i et fellesskap har, avhenger av deres følelse av hvor mye de selv er villige til å svelge av det de pålegger andre. Med ting som er selvinnsynsende og til gagn for alle, finnes det ikke noe moralsk dilemma — drap er galt. Så finnes det tilfeller der valgmulighetene skyves over i posisjonen av tillatte privilegier: bevis ferdighetene dine, så slipper vi deg ut på veien, så det er mindre sjanse for at du dreper oss. Og til slutt finnes det saker der individet sier — det er ikke verdt det for meg, jeg vil ikke forby naboen min å brenne løv når jeg gjør det selv, eller fordi jeg gjør noe annet som begrenser deres komfort, og de i sin tur kunne ønske å forby det for meg. Om vi historisk har trukket frihetens grense der en annens frihet begynner, oppfyller et omdømmebasert sosialt nettverk bygget på desentralisert identitet dette bedre enn sentralisert representativt demokrati — der for eksempel det privilegerte sjiktet av folkevalgte prøver å unnta seg selv fra overvåkning av personlig kommunikasjon, men ikke nøler med å pålegge den til velgerne sine, ved hjelp av alle slags lyssky påskudd og manipulasjoner.

Bryteren mellom frihet og totalitarisme (og delegering)

En enkel mekanisme inne i DID-nettverket kan skyve hele systemet mot mer frihet eller mer kontroll: antallet oppføringer en DID kan publisere per tidsperiode. Når oppføringer forblir knappe, bærer hver enkelt vekt — det er frihet. Når oppføringer er rikelige og dekker bagateller, er det totalitarisme. Du velger retningen med hver oppføring du publiserer. Nettverket i seg selv er verken fritt eller totalitært — det er nøytral infrastruktur. Hva det blir, avgjøres av hvordan folk bruker det.

Innenfor min egen verifiseringspolitikk gir det mening å sette, for en generisk DID i mitt sosiale nettverk — innad i fellesskap — et maksimalt antall påstander (enhver etterprøvbar utsagn generelt; her: en oppføring publisert til omdømmenettverket) som en utgiver kan utstede per periode for at jeg skal ta dem i betraktning og anse verifiseringsforespørselene deres som relevante.

FRIVILLIGHET → ANSVAR → FRIHET

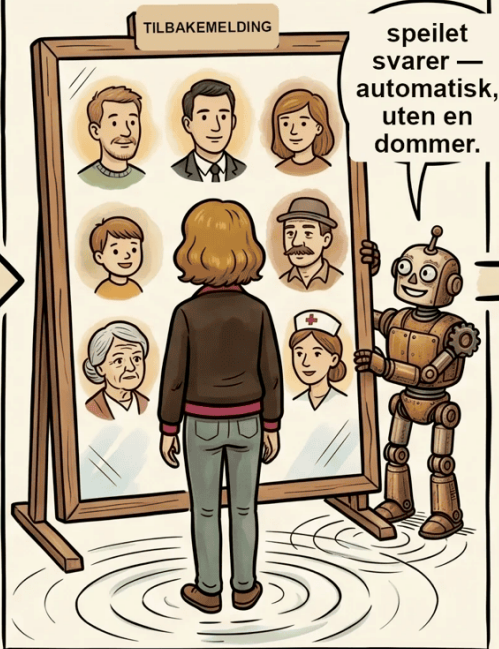
TRE TRINN — FRA ÉN PERSONS VALG TIL ET HELT SAMFUNNS MØNSTER

FRIVILLIGHET



individet bestemmer — ingen tvinger henne.
og ingen skylder henne en positiv plikt heller.

ANSVAR



valgene mine brer seg utover — og bølgene kommer tilbake.
konsekvensene taler for seg selv.

FRIHET



ingen tegnet dette kartet — det tegnet seg selv.
frihet er den statistiske formen av
hvordan naboer behandler hverandre.

FRIHET ER IKKE EN GAVE OVENFRA — DET ER MØNSTERET VI SKAPER SAMMEN.

Jeg har et intuitivt tall i tankene — lave ensifrede tall per år. En slik sensurerende tilnærming kan virke ganske isolasjonistisk. Men jeg kan legitimt stille søkeren overfor et valg: å plukke en av oppføringene de allerede har utstedt, og be verifikatoren om å tilbakekalle den, altså ugyldiggjøre den — noe som er et ganske aggressivt krav i en situasjon der søkeren tilfeldigvis har blitt reelt offer for flere uavhengige overgrep, og jeg ville jo dermed bidra til deres følelse av fremmedgjøring fra fellesskapet.

Et mer effektivt alternativ ser derfor ut til å være muligheten til å delegere en del av sin rett til å publisere informasjon inn i omdømmenettverket til fordel for et fellesskap eller en autoritet, som deretter — på solidarisk vis, etter sine interne regler — avgjør hvordan de skal fordeles. En gruppe må kunne ta vare på dem den anser som vanskeligstilte. Et fellesskapsmedlem har rett til når som helst, inntil den delegerte retten er brukt, å tilbakekalle delegeringen sin.

BRYTEREN MELLOM FRIHET OG TOTALITARISME

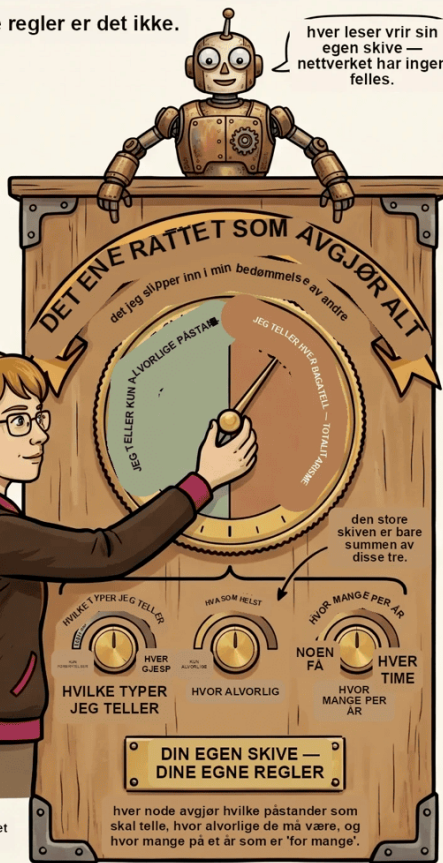
ÉN ENESTE PARAMETER — HVOR MYE JEG VELGER Å SPORE — VIPPER ET HELT SAMFUNN MELLOM FRIHET OG TYRANNI

ikke mange ratt — ett. nettverket selv er nøytralt. mine regler er det ikke.

hver leser vrir sin egen skive — nettverket har ingen felles.

VENSTRE — FÅ, TUNGE, ALVORLIGE

HØYRE — MANGE, TRIVIELLE, KVELENDE



kun alvorlige saker blir hugget inn i oppføringen — fordi hugging er tungt.
alt annet forblir privat: en dårlig dag, en dum spøk, en forsinket ankomst — ingenting av det er noens mappe.
folk lever uovervåket, snakker fritt, og puster uten å se opp.

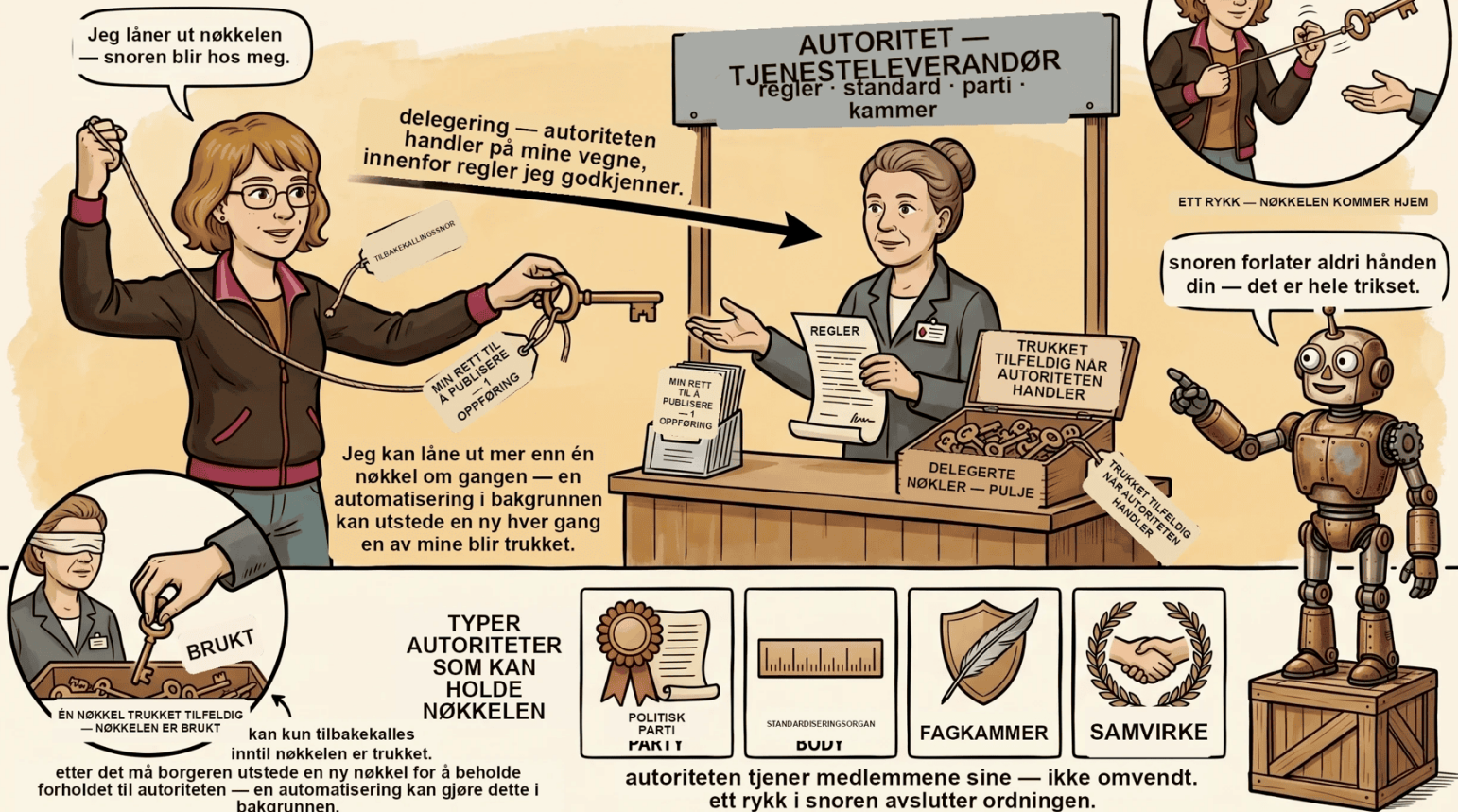
hver node avgjør hvilke påstander som skal telle, hvor alvorlige de må være, og hvor mange på et år som er 'for mange'.

hver gjesp blir en mappe — fordi telling er billig.
et nys, et kjøp, en spasertur hjem etter mørkets frembrudd: alt havner i oppføringen, for alltid.
ingenting er privat — øyet blunker aldri, og naboer slutter å snakke.

FRIHET ER DET JEG NEKTER Å TELLE — TOTALITARISME ER DET JEG GÅR MED PÅ Å SPORE.

DELEGERING AV PUBLISERINGSRETTIGHETER

DU LÅNER UT NØKKELEN TIL EN AUTORITET SOM TJENER DEG — OG TREKKER DEN TILBAKE PÅ ET ØYEBLIKK



LÅN UT NØKKELEN — BEHOLD SNOREN. DELEGERING ER ALDRI OVERGIVELSE.

■ Frihet vs. totalitarisme

Et samfunn som vokter over og begrenser mengden publiserte oppføringer, vil være friere; et samfunn med et overskudd av oppføringer vil tendere mot totalitarisme. Man kan se for seg å delegere retten til å publisere oppføringer til noen andre.

Kulturell tilpasning

Folk liker generelt å se ned på hverandres tallerken. På tvers av sivilisasjoner skiller vi oss i historisk erfaring og befolkningstetthet — og derfor i hvor mye vi vil se ned på hverandres tallerken innad i sivilisasjoner og fellesskap. Asiatiske stater tenderer mot et strengere syn på frihet i samfunnet; europeiske og amerikanske, på visse punkter, mot et friere. Hvor upresis denne parallellen enn måtte være, kan det i lys av et desentralisert omdømmebasert sosialt nettverk sies at innstillingene til de enkelte fellesskapene ikke diskriminerer, og at hvert fellesskap kan konfigurere kommunikasjonen innad slik det selv finner det for godt.

Til tross for forskjellene vil det finnes standarder anerkjent over hele kloden (vilkårlig drap er ikke bra for noen). Andre innstillinger vil være fellesskapsspesifikke, og atter andre til og med personlig spesifikke. Fordelen er at man gjennom gjensidig kommunikasjon og ved å observere innstillingene i sine omgivelser kan søke konsensus — fra bilaterale ordninger via fellesskapsordninger og, over tid, takket være den økonomiske dominansen til de best konfigurerte fellesskapene, også på globalt nivå.

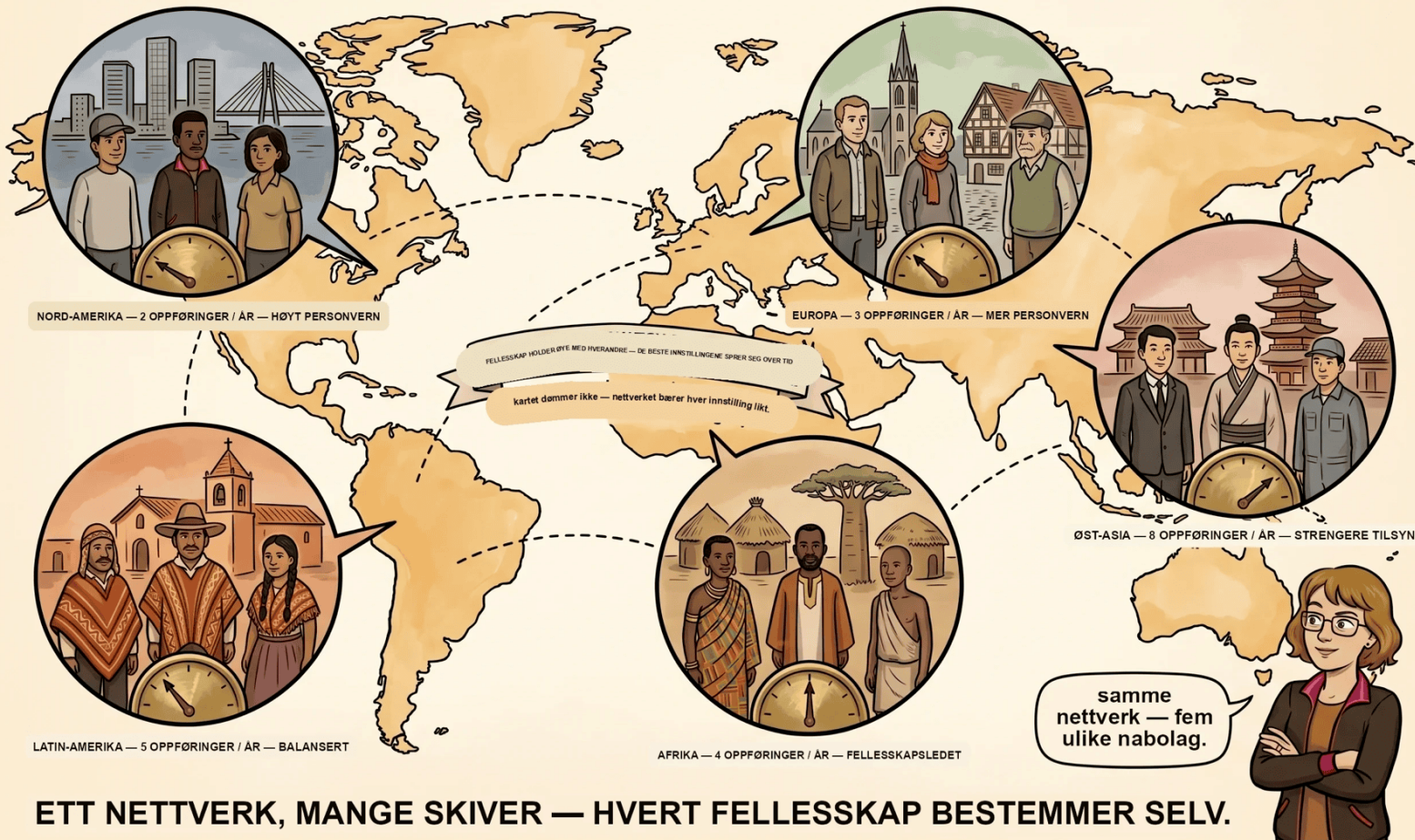
Men mer om konsensus i neste kapittel.

Orakelproblemet — å bygge bro mellom den digitale og den fysiske verden

Uttrykket «orakelproblem» har i den senere tid oftest blitt forbundet med verden av kryptovalutaer, blokkjeder og desentraliserte systemer. Generelt: hvordan sikrer man at data som går inn i et digitalt

HVERT FELLESSKAP KONFIGURERER SEG SELV

NETTVERKET DISKRIMINERER IKKE — HVER REGION SETTER SIN EGEN SKIVE



ETT NETTVERK, MANGE SKIVER — HVERT FELLESSKAP BESTEMMER SELV.

system, tro mot gjengir det som faktisk hendte i den fysiske verden? Systemet kan ikke selv verifisere om noen virkelig skadet noen andre, eller om en kontrakt virkelig ble brutt — det ser bare digitale oppføringer.

Her løser vi dette gjennom autoriteter — enheter som setter sitt omdømme på spill for at den digitale oppføringen svarer til fysisk virkelighet. Jo høyere autoritetens omdømme er, desto mer troverdig er oppføringen.

Å BYGGE BRO MELLOM DEN DIGITALE OG FYSISKE VERDENEN

AUTORITETEN BÆRER VIRKELIGHETEN OVER



Autoritetens omdømme gjør den digitale oppføringen pålitelig.

* Systemet prøver ikke å løse orakelproblemet — det godtar at autoriteter er broen, og samsvarer med hvordan tillit allerede fungerer i den virkelige verden.

* Hvis broen tar feil om virkeligheten, betaler autoriteten — med sitt omdømme.

Hvordan verifisering fungerer

Konsensus og verifiseringsprosessen

For å bygge konsensus om hvilke regler et samfunn i gjennomsnitt bør opprettholde og håndheve, kan følgende mekanisme hjelpe. Som DID-deltaker erklærer jeg de reglene jeg slutter meg til og vil leve etter, og jeg publiserer dem. (Tenk på det som vedtektene og statuttene som, slik jeg ser det, utgjør min ideelle verden — en verden der jeg ikke føler meg begrenset, men trygg.)

Jeg kan på forhånd anslå hvordan DID-kontaktene mine ville reagere — og vurdere hvor sterkt, og av hvem, jeg ville bli sanksjonert i vanlige sosiale eller forretningsmessige interaksjoner, skulle de hypotetisk inntreffe.

Den endelige vurderingen skjer når du ber om informasjon fra en annen DID, eller ber dem verifisere en påstand (eller ber en autoritet om en tjeneste, og så videre) som du vil publisere til omdømmenettverket. Det bør vise seg å gå på samme måte som når du kjører vurderingen selv, i tørrkjøring, mot motpartens erklærte politikk — og gjør det ikke det, er noe galt på motpartens side: de prøver å spille et uærlig spill.

Utfallet er enten aksept, med en tilbudt pris for verifisering (i tilfelle verifikator- eller autoritetstjenester), eller avslag. Både sanksjoner og bonuser for avvik fra vurdererens politikk er innbakt i den tilbudte prisen. Forespøreren avgjør deretter om de skal godta vilkårene, eller gå videre til neste runde av verifisering i tildelingsalgoritmen — og gjenta prosessen til de er fornøyd, eller til økonomien gjør det poengløst å fortsette.

■ Den sosiale grafen

Omdømmenettverket er først og fremst et sosialt nettverk. Du legger til kontakter — folk som samtykker til forbindelsen. De har kontakter, og de kontaktene har kontakter. Algoritmen leter etter verifikatorer innenfor en konfigurerbar dybde (f.eks. tre nivåer: dine direkte kontakter, deres kontakter, og ett nivå til). Ingen global blokkjede trengs — nettverket danner naturlig fellesskap med overlapp inn i andre fellesskap.

Algoritmen er ikke-deterministisk: den hasher påstandsdokumentet ditt, kobler hashen til en posisjon på en ring av kjente identiteter innenfor denne kretsen, og velger den nærmeste som kandidatverifikator. Du kan ikke forutsi eller påvirke hvem som vil verifisere påstanden din.

Hvert avslag fra en verifikator forstørrer dokumentet ditt og øker behandlingskostnaden — det er den første kostnadskanalen (dokumentvekst). Hver ny verifikator tar et gebyr basert på datamengde, omdømmet ditt og hvor langt innholdet i påstanden din avviker fra deres erklærte verifiseringspolitikk — det er den andre kostnadskanalen (risikopåslag). Og hver iterasjon koster tid og energi — den tredje kostnadskanalen.

■ Hva verifikatoren sjekker, i rekkefølge

Når den først er valgt, vurderer en verifikator en påstand i omtrent fire ordnede steg — de billigste filtrene først, de dyre innholdssjekkene sist:

1. **Politikk-portvakt.** Faller denne typen påstand i det hele tatt innenfor det verifikatoren offentlig verifiserer? Hvis ikke, avvises forespørselen umiddelbart.
2. **Autoritetstillit.** Er autoriteten som støttet påstanden, betrodd nok under verifikatorens egen erklærte politikk? En autoritet under verifikatorens tillitsterskel er grunn til avslag uansett påstandens innhold.
3. **Utstederens omdømme.** Oppfyller utstederen de omdømmeterskler verifikatoren har erklært for denne typen påstand? Lavt omdømme kan enten heve gebyret eller utløse avslag.
4. **Innholdssjekk.** Bare når de tre første portene passerer, vurderer verifikatoren selve påstanden — signaturer, intern konsistens, formell korrekthet, og hvor langt den avviker fra verifikatorens politikk. Gebyret som tas for dette siste steget, gjenspeiler den faktiske risikoen som tas.

Verifikatoren publiserer politikken som styrer hver av disse portene, så stegene er ikke etter deres eget forgodtbefinnende — de er bundet av det de allerede har erklært. Avvik fra den publiserte politikken er i seg selv en publiserbar påstand mot dem, og de betaler for det med omdømmet sitt.

Resultatet: å publisere en troverdig og nyttig påstand koster nesten ingenting. Å publisere en radikal påstand koster mer. Å publisere en løgn blir uoverkommelig dyrt — du må iterere gjennom verifikator etter verifikator, og hver eneste som avviser deg, legger til kostnader. Markedet priser påstanden din, og prisen forteller deg hvor du står i forhold til fellesskapene du ferdes i.

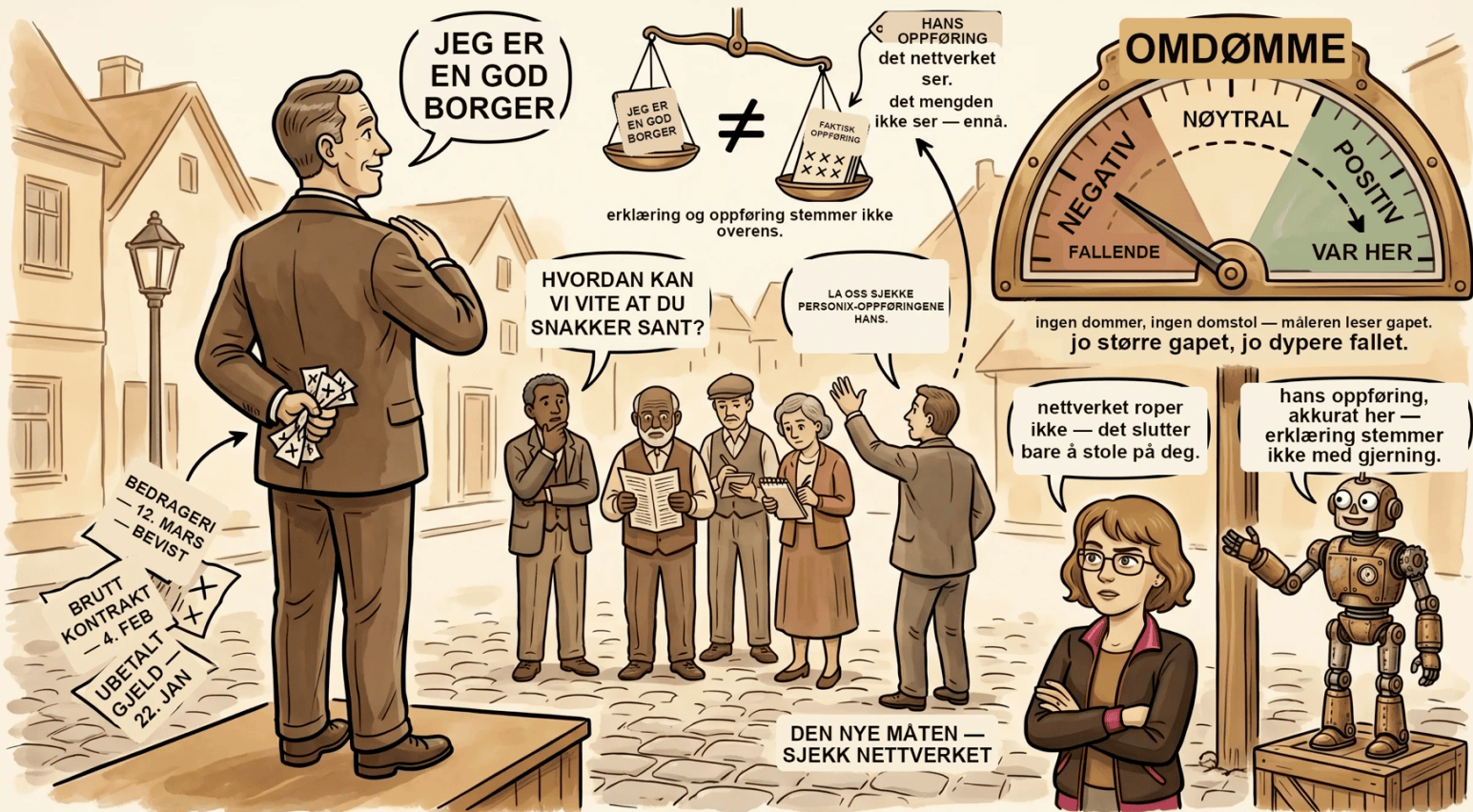
Det holder ikke å erklære at du følger en regel når du i virkeligheten ikke gjør det. I så fall risikerer DID-en din publisering av en negativ oppføring som avslører hykleriet — noe som gjør deg til en risiko for alle andre. Utfallet bør bli færre, men mer konsekvent fulgte regler, og en oppklaring av den jungelen av lover og forskrifter som selv juridiske fagfolk knapt kan navigere i.

Konsensus vs. ansvarlighet

For at nettverket skal tjene som en verdifull informasjonskilde, bør en DID ikke være for radikal — ellers vil de andre avvise den. Det sosiale presset vil søke likevekt, og forsøk på å destabilisere den vil trolig bli straffet.

HYKLERI ER DEN DYRESTE ATFERDEN

NETTVERKET SAMMENLIGNER STILLE ORDENE DINE MED OPPFØRINGEN DIN — GAPET ER SYNLIG FOR ALLE



ERKLÆRE DET OG BRYTE DET? GAPET ER DEN DYRESTE ATFERDEN.

KUREN MOT HYKLERI

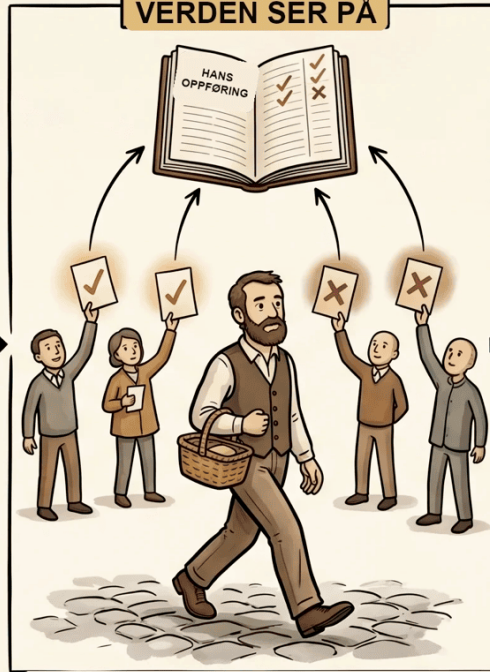
ERKLÆR REGLENE DINE — LEV ETTER DEM, ELLER MARKEDET PRISER DEG UT

JEG ERKLÆRER MINE
REGLER



alle kan lese standardene mine.
ingen portvoktere, ingen hemmeligheter.

VERDEN SER PÅ



verden skriver ned hva han faktisk gjør.
hver dag, litt mer bevis i hovedboken hans.

I BUTIKKEN — DU BETALER FOR DIN EGEN OPPFØRING



hykleri straffes ikke av en autoritet — det prises av markedet.
hver ordinær tjeneste du kjøper bærer et tillegg formet av din egen oppføring.

KAN VI KALLE DETTE SAMFUNNSKONTRAKTEN — TEGNET PÅ NYTT?

ingen autoritet påtvinger etikken — prisen gjør det.
mildt press, hver dag, mot det felles gjennomsnittet vi alle kan leve med.

LEV SOM DU LÆRER — ELLER BETAL FOR DET. HYKLERI ER DET DYRESTE OMDØMMET.

■ Antall stemmer er ikke det samme som en stemmes vekt

Juraj Karpiš sier at «penger er minnet om gode gjerninger». Jeg vil legge til at omdømme er minnet om de dårlige.

Det følger at, meritokratisk, den som bidrar mer og ikke har noe dårlig omdømme, fortjener større stemmevekt i fellesskapet. Sett gjennom linsen av bilaterale relasjoner: når jeg veier hvilke konsensuspress jeg skal imøtekomme, går den største vekten til de relasjonene jeg henter størst økonomisk utbytte fra. Ti personer jeg ikke har noen aktiv handel med, vil påvirke meg langt mindre enn én fast forretningspartner. Dette paradigmet er ikke begrenset til handel — det strekker seg til sosiale, politiske og andre relasjoner.

Roles in the verification transaction and authorities

Oversikt over rollene

Vi berørte allerede noen av disse rollene kort i kapitlet om nettverket og dets grunnleggende egenskaper. Nå er tiden inne for å se på dem igjen mer i detalj og legge til de ekstra vi trenger for å gjøre nettverket mer robust. Hver verifiseringstransaksjon involverer flere roller — la oss se hvordan de oppfører seg.

Roller i en verifiseringstransaksjon

Hver verifisering involverer opptil seks distinkte roller, oppsummert i tabellen nedenfor. Alle sammen kan ha sin egen DID i det desentraliserte omdømmenettverket.

Rolle	Beskrivelse
Issuer	Personen som publiserer informasjon til nettverket — påstår at noe har skjedd (en DID ble opprettet, redigert eller oppløst, en påstand, politikken til en gitt DID osv.)
Subject	Personen informasjonen handler om — påstandens adressat
Authority	En betrodd enhet som setter sitt navn på spill for påstandens kvalitet ved å etterforske den og enten gjennomgå de fremlagte bevisene eller aktivt samle dem inn
Observer	En uavhengig tredjepart som fører oppføring over hvordan verifikatoren håndterer påstanden — og passer på at verifikatoren verken forblir taus eller avviker fra politikken de erklærte
Verifier	En algoritmisk valgt deltaker som behandler transaksjonen
Delegate	En person som handler på vegne av en annen deltaker

Issuer

Vi har møtt utstederen før. Når noen blir utsatt for urett, eller vil kringkaste en av sine egne bragder, er det personen representert ved DID-en som utløser prosessen med å legge informasjonen inn i nettverket

— fordi de har den primære interessen i å gjøre det (motivasjonen er enten et ønske om oppreisning eller et ønske om å forbedre sitt offentlige image).

Positive påstander

Positive påstander om meg selv kan jeg beholde, som både deres subjekt og deres utsteder, til de situasjonene der jeg vil bruke dem (et diplom, et bevis på utført tjeneste osv.). Det er her en positiv påstand skiller seg fra en negativ: å dele en verifisert negativ påstand er i hele fellesskapets interesse, mens en positiv er i bærerens interesse.

Authority

Autoriteten spiller en dobbeltrolle: den kan være en **revisor** (som verifiserer kvaliteten på bevis før en påstand publiseres) eller en **garantist** (som setter sitt omdømme på spill for at en påstand er sannferdig). I begge tilfeller styrker den utstederens påstand. Disse to tjenestene er atskillbare — en autoritet kan tilby den ene, den andre eller begge på én gang. Arbeidsantakelsen er at de fleste tjenester autoriteter yter, kan leveres på fritt marked. Det gjelder selv på felt som er vanskelige å se for seg privatisert, som rettsvesenet, der spesialiserte tjenester — etterforskning, vurdering av bevis, helt til tjenester som i dag ytes av sentraliserte hærer (strategisk planlegging, standardisert opplæring, innkjøp og lagerforvaltning osv.) — kan leveres effektivt av markedsaktører. Det finnes knapt noe som, etter en omstrukturering, ikke kunne gjøres mer effektivt av frimarkedsinsentiver.

UTSTEDEREN — DEN SOM SKRIVER PÅSTANDEN

FORFATTER · SIGNERER · SETTER SITT EGET OMDØMME PÅ SPILL

HVA UTSTEDEREN GJØR

1. Skriver påstanden med sine egne ord
2. Samler virkelige bevis for å underbygge den
3. Signerer med sin egen DID og sender til den valgte autoriteten
4. Betaler publiseringskostnaden
5. Lever med konsekvensene hvis de lyver

MITT OMDØMME



Hvis dette er falskt,
faller nålen min.

Navnet mitt står på
dette. Jeg får være
sikker — og ta med
bevis.

Hvem som helst kan tale.
Løgner koster den som
taler.



Utstederen er forfatteren. Navnet deres står på den.

* Hvem som helst med en DID kan være utsteder. Terskelen er mot og ansvarlighet, ikke en lisens.

■ **Autoriteten, utstederen og observatøren må aldri være verifikator i sin egen sak.**

Algoritmisk valg av verifikator garanterer uavhengighet. Ingen kan verifisere sin egen påstand, eller en påstand de har en direkte interesse i. Dette er en av de grunnleggende reglene som hele fellesskapet av DID-er har interesse av å opprettholde.

De følgende grafikkene viser utfyllende bilder av bredden i den virksomheten autoriteter dekker (uttrykket «autoritet» kan leses om hverandre med «tjenesteyter»).

VEILEDEREN — HJELPER DEG Å NAVIGERE ETTER VERDIENE DINE

DYP ANALYSE BAK · ENKEL VEILEDNING FORAN

VEILEDER

FØLGER AV
DENNE
VEILEDEREN —
FORNYES ÅRLIG

for eksempel: hvem
som kan være en
veileder
— et politisk parti eller en
bevegelse som publiserer en
regelmal
— et
tjenestesammenligningsbyrå
— en omdømmeaggregator
(økonomi · næring ·
nabolag · trafikksikkerhet)
— en journalist-anmelder eller
forbrukeranmeldelsestjeneste

MIN ANALYSE

Arbeidsnotater — ikke for klienter

offentlig forbruk
· omdirigert



	70M	70M	70M	70M
1	70M	70M	70M	70M
2	70M	70M	70M	70M
3	70M	70M	70M	70M
4	70M	70M	70M	70M

Jeg gjør det komplekse
arbeidet. Du får den enkle
anbefalingen — bare hvis du
deler verdiene mine.

FOR DEG — HVA DET BETYR

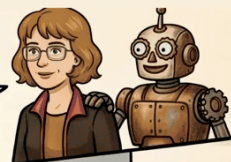
Aggregert for å maksimere fordelene din

- flytt forbruk
hit, spar der
- støtt leverandører
som består testene mine
- ta i bruk denne
regelmalen



Og hva får jeg
egentlig for
pengene mine —
hvilke analyser og
hvilke oversikter?

Hun aggregerer den komplekse
verden til anbefalinger. Følgere
stemmer med
oppmerksomheten sin — forlat
når som helst, bytt til en annen.



Bundet av det de offentlig står for. Din tillit er deres valuta.

* Du kan forlate når som helst og bytte til en annen veileder. Tilliten din er ikke låst inne.

* Veilederen kan også signere noen egne påstander — publisert, men ikke hovedpoenget her.

■ Autoriteten som inkognito observatør

En anerkjent autoritet — tenk på en notarius hvis virksomhet utelukkende hviler på merittlisten deres — kan, ved siden av hovedfunksjonene (revisor / garantist), tilby en tredje: rollen som inkognito observatør under verifiseringen. De fører en tidsstempelt oppføring av den innsendte påstanden slik at verifikatoren ikke stilltiende kan la den falle. Mekanismen for observatørrollen er beskrevet videre i avsnittet om observatørrollen.

Verifier

Enhver DID kan opptre som verifikator, enten direkte eller gjennom verifiseringsrettigheter delegert til en tredje DID. For at jeg — eller min delegat — skal kunne verifisere, bør jeg være tilgjengelig på nettverket (på nett). Ikke alle vil binde seg til det, og derfor kan en DID-oppføring liste opp, i prioritert rekkefølge, de stedfortrederne som skal utføre funksjonen på dens vegne mens den er frakoblet.

Hver DID som er aktiv i nettverket, erklærer offentlig sin egen politikk. Gjennom reglene definert i den politikken vurderer den, under verifiseringsprosessen, omdømmet til motparten og innholdet i og formen på den påstanden utstederen har flagget for publisering til omdømmenettverket. En del av politikken er beregningsformelen som brukes til å beregne gebyrer for verifiseringstjenester. Når det er på plass, venter jeg — på tvers av et statistisk stort antall påstander som strømmer gjennom nettverket — på at nettverkets algoritme skal trekke meg inn på utstederens side og tildele meg, i en gitt iterasjon, å verifisere informasjonen som utstedes. Utstederen kan på forhånd beregne hvordan en korrekt oppførende verifikator ville

LEVERANDØREN — DRIVER EN PÅSTANDSSIGNERINGSTJENESTE

PUBLISERTE STANDARDER · PUBLISERTE PRISER



Bundet av det de offentlig erklærer. Omdømmet gjør resten.

* Leverandøren har også sine egne regler — når de godtar, når de avviser, hvordan de refunderer. Det er publisert, men det er ikke hovedpoenget her.

reagere, men kan ikke unngå faktisk å kontakte dem (eller stedfortrederne deres); iterasjonen med den valgte verifikatoren må gjennomføres av utstederen selv når de på forhånd vet at den ikke vil passere.

Hvordan vet vi at utstederen kjører verifikator-valgalgoritmen over det korrekte settet av kandidat-verifikator-DID-er? Sammen med sin offentlig erklærte politikk publiserer hver DID også den gjeldende listen over identifikatorer for sitt sosiale nettverk innenfor omdømmenettverket. Definerer en utsteder sitt sosiale nettverk som en sosial boble som bare gjenlyder og forsterker sine egne synspunkter, vil informasjon publisert gjennom det knapt bli mottatt bredere av andre fellesskap. At jeg klarer, til høy kostnad, å presse en radikal påstand inn i nettverket, betyr ikke at jeg, når jeg bedømmer motpartens omdømme, vil gi den noen vekt. Enkelte påstander presses jeg av mitt fellesskap til å ta i betraktning (dommer og begrensninger pålagt overtredere); andre er helt opp til meg — jeg avgjør selv den økonomiske verdien av å inkludere eller ekskludere en gitt informasjonsbit.

Subject

De som informasjonen publisert inn i omdømmenettverket angår, er bærerne av den, eller om du vil, subjektene dens. Insentivene i omdømmenettverket er innrettet slik at subjektet har all grunn til å oppføre seg korrekt og rettferdig etter sine egne regler, og skyves av fellesskapet mot en gyllen middelvei av regeletterlevelse. De har til og med et incentiv til å oppføre seg mer moralsk enn deres erklærte regler krever — forhåndserklærte politikker utelukker ikke at fellesskapet kommer frem til en konsensus om å anvende en vurdering eller et tiltak med tilbakevirkende kraft. Sett fra denne vinkelen er omdømmenettverkets alternativ til en rettsorden, som man skulle vente, drevet mer av reglenes ånd enn av deres bokstav.

VERIFISEREREN — BEDØMMER PÅSTANDEN MOT PUBLISERTE REGLER

FIRE PORTER, I REKKEFØLGE. BILLIGE FILTRE FØRST.

Han får ikke være kreativ. Han må gjøre det reglene hans sier.

Hans egne regler. Offentlige. Han kan ikke stille endre dem.

VERIFISERINGSPORTER — I REKKEFØLGE

1. REGELPORT

Verifiserer jeg denne typen påstand i det hele tatt?

2. AUTORITETSTILLIT

Er autoriteten over terskelen min?

3. UTSTEDERENS OMDØMME

Oppfyller utstederen omdømmekravet mitt?

4. INNHOLDSKONTROLL

Signaturer, konsistens, avvik fra reglene

KAN IKKE VÆRE: utsteder, autoritet, observatør eller subjekt.

VERIFISERERENS OMDØMME

AVVIK FRA REGLENE
→ OMDØMME
FALLER → INGEN
FREMTIDIGE VALG

HVA VERIFISEREREN GJØR

1. Filtrerer etter sine publiserte regelporter (i rekkefølge)
2. Sjekker autoritetstillit, deretter utstederens omdømme
3. Vurderer påstandens innhold kun hvis portene passerer
4. Krever et gebyr proporsjonalt med risikoen
5. Setter sitt eget omdømme på spill for hver beslutning

GEBYR
RISIKO

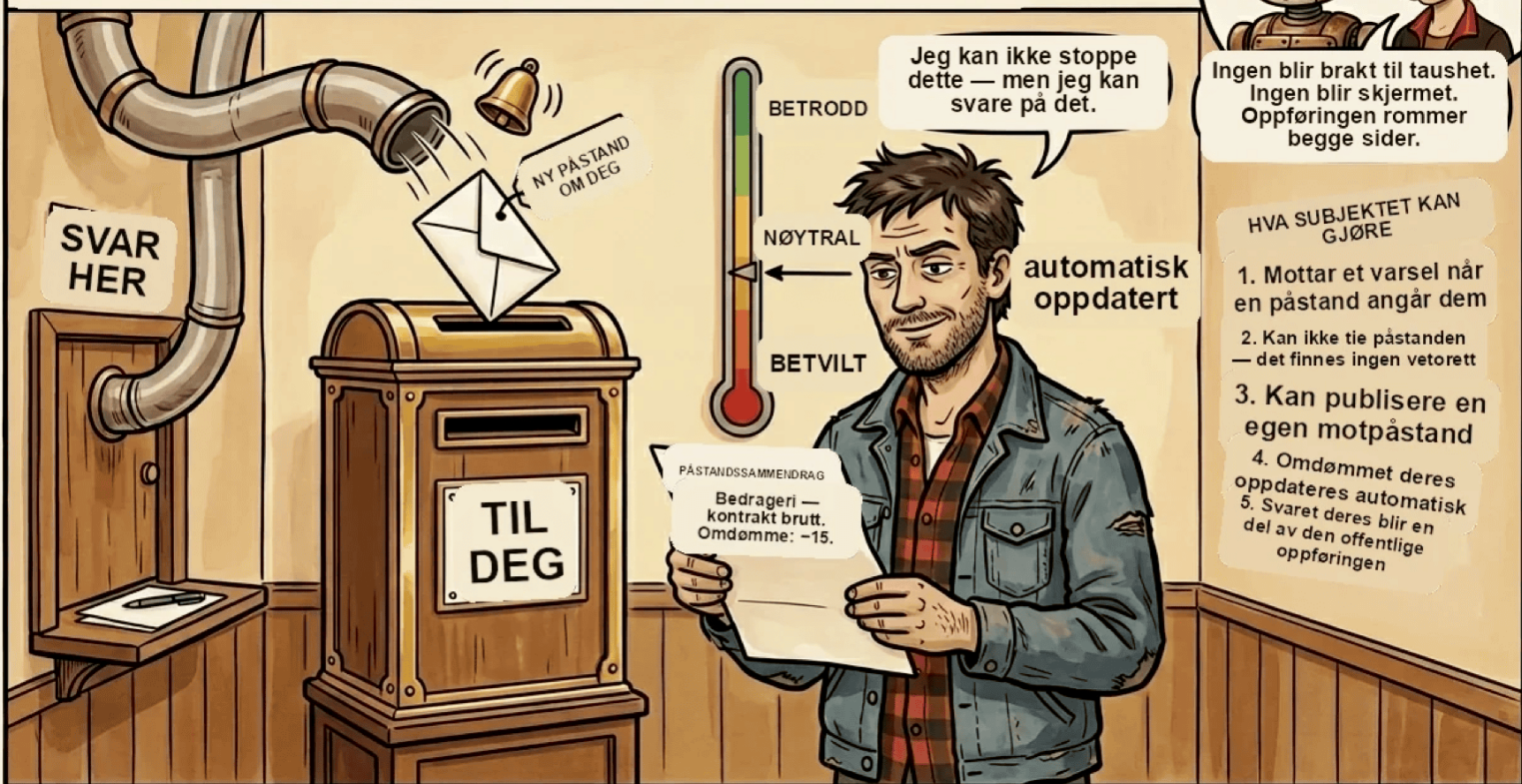
mer risiko → større gebyr

Billige filtre først. Dyr innholdskontroll sist.

Verifisereren er bundet av reglene han selv publiserte — og av omdømmet han risikerer å miste.

SUBJEKTET — DEN PÅSTANDEN HANDLER OM

MOTTAR DEN · KAN IKKE TIE DEN · KAN SVARE PÅ DEN



Subjektet har ingen vetorett — bare retten til å svare.

* En motpåstand er selv en påstand — subjektets omdømme står på spill for det de sier i svaret.

Observer

Observatørrollen fjerner verifikatorens insentiv til å bøye reglene. I situasjoner der en verifikator ikke liker utstederens eller autoritetens forespørsel, kunne de rett og slett tie stille — ikke svare, og blokkere den algoritmiske sekvensen. Observatøren — eller et sett av observatører — setter sitt omdømme på spill for å dokumentere hvordan verifikatoren ble forespurt. Tier verifikatoren stille til tross for en erklært politikk som sier noe annet, kan de bli felt for brudd på protokollen.

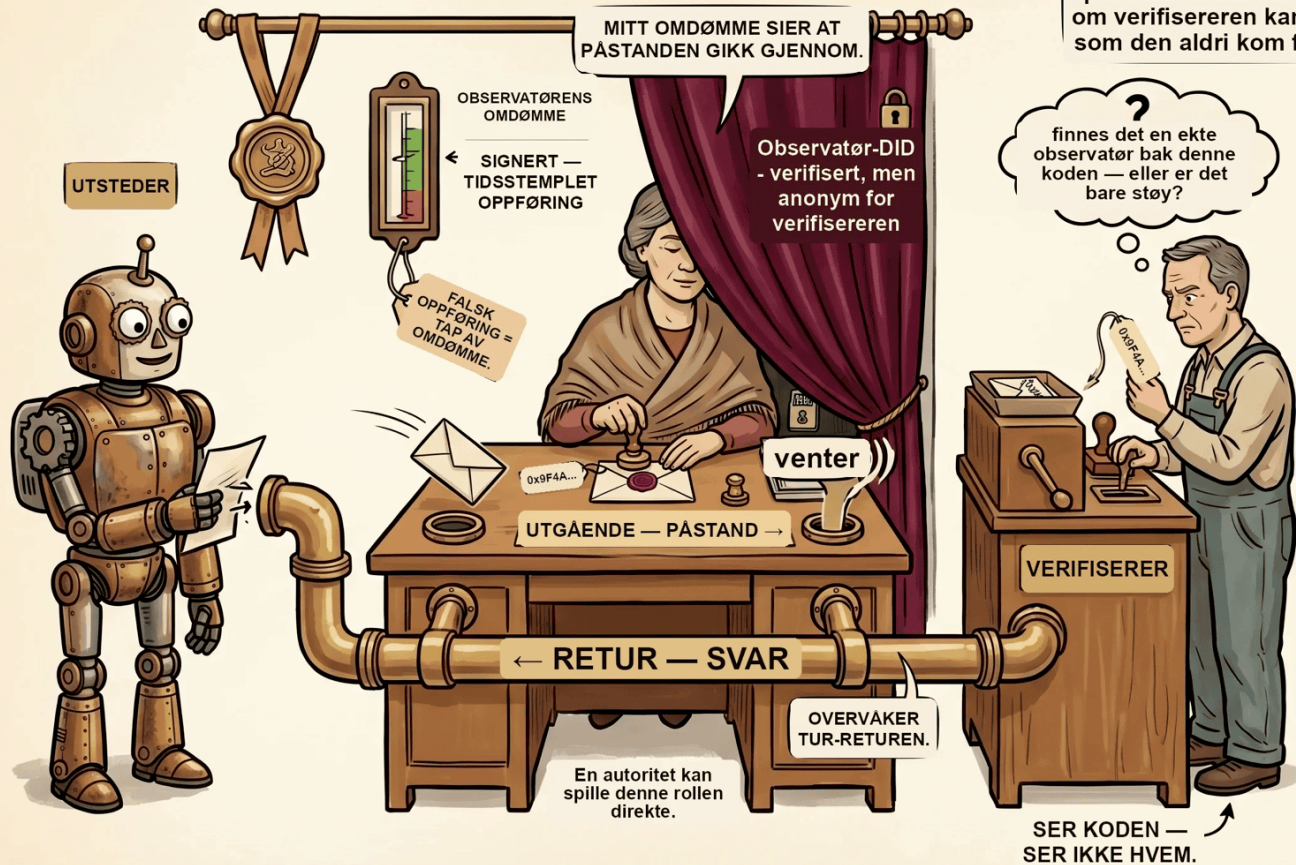
Mekanismen: tidsstempel og utfordringskode

Før du sender en påstand til verifikatoren, ruter du den gjennom observatører — folk du stoler på, eller spesialiserte observatørtjenesteleverandører som tar et lite gebyr. Hver observatør mottar innsendingen din, tidsstempler den, signerer på at de så den gå ut, og genererer en utfordringskode — en kryptografisk hash av signaturen deres. Kodene legges til forespørselen din. Verifikatoren ser dem, men aner ikke hvem observatørene er, eller om kodene i det hele tatt er ekte. Observatører opptrer dermed som stedfortredere mellom utstederen og verifikatoren, og holder en uavhengig oppføring om at påstanden ble innsendt og hva den inneholdt. Det kan være fra null til N av dem.

Når verifikatoren opptrer ærlig — godtar eller avviser i tråd med sin erklærte politikk — forblir kodene ugjennomsiktige. Ingen blir eksponert.

Men tier verifikatoren stille til tross for en imøtekommande politikk, eller svarer på en måte som motsier det de publiserte, holder du de opprinnelige observatørsignaturene. Du kan publisere dem som stedfortredervitnesbyrd om at påstanden ble innsendt, og at verifikatoren ikke fulgte protokollen. Hvem som helst kan verifisere at signaturene stemmer med utfordringskodene.

OBSERVATØREN — ET MELLOMLEDD SOM VIDEREFORMIDLER PÅSTANDEN OG OVERVÅKER TUR-RETUREN
VERIFISEREREN SNAKKER MED HENNE. VERIFISEREREN FÅR ALDRI VITE HVEM HUN ER
— ELLER OM NOEN I DET HELE TATT SER PÅ.



Hun avgjør ikke påstanden. Hun avgjør om verifisereren kan late som den aldri kom frem.



HVA OBSERVATØREN GJØR

1. Mottar påstanden fra utstederen
2. Stempler den med sitt eget segl. stemplet er den tidsstemplede oppføringen
3. Videre sender den til verifisereren på vegne av utstederen
4. Overvåker om svaret kommer tilbake, og hva det sier
5. Publisert signaturen sin kun hvis verifisereren oppfører seg dårlig — omdømmet hennes er garantert

footnoter

* Det kan være mulig at observatøren bak enhver forespørsel. Verifisereren ser bare ugunnomsiktige koder og vet aldri om en ekte observatør ser på eller om det bare er støy. Den usikkerheten er insentivet til å oppføre seg.
* Symmetrisk kan verifisereren rute svaret gjennom sin egen observatør — samme triks, motsatt retning.

Anonym for offentligheten, ansvarlig overfor nettverket. Verifisereren ser koden, aldri observatøren.

Poenget: du trenger ikke ekte observatører

Og her er det mest elegante: **du trenger ikke ekte observatører i det hele tatt**. Du kan generere tilfeldige tall som ser nøyaktig ut som utfordringskoder. Verifikatoren kan ikke se forskjell — de må terne om de skal risikere omdømmet sitt. Bak hver forespørsel de mottar, kunne det stå en aktet observatør og se på inkognito — eller det kunne være ren støy. Verifikatoren vet ikke. Og den usikkerheten er mekanismen.

Kostnaden ved å opprettholde ærlig press: nesten null (tilfeldige tall er gratis). Den potensielle kostnaden ved uærlighet for verifikatoren: katastrofal. Ærlig atferd blir incentivert selv når ingen faktisk ser på.

Systemet fungerer fordi alle er en smule paranoide. Usikkerhet er billigere enn overvåkning.

BLØFFEN SOM HOLDER VERIFISEREREN ÆRLIG

EN EKTE OBSERVATØR OG EN TILFELDIG BLØFF SER IDENTISKE UT FRA VERIFISERERENS PULT

UTSTEDER — KAMILA



EKTE OBSERVATØR



UTFORDRINGSKODE
— HASH AV
TIDSTEMPLET
OPPFØRING

SIGNERT
UTFORDRING

VERIFISERER

holder noen oversikt
over hva jeg gjør
her? jeg vet ikke —
så jeg oppfører meg.



verifisereren kan ikke skille en ekte oppføring fra en bløff. ærlig oppførsel er det eneste trygge valget.

UTSTEDER — BLØFFER



INGEN OBSERVATØR



SER LIKT UT.
KOSTNAD:
NULL.

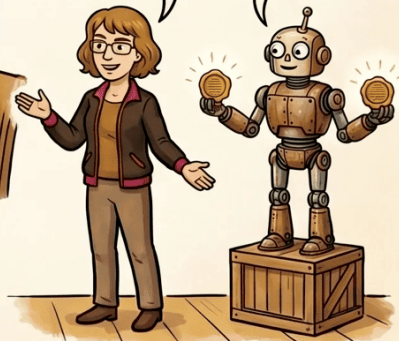
VERIFISERER — SAMME OPPFØRSEL

holder noen oversikt
over
hva jeg gjør her? jeg vet
ikke — så jeg oppfører meg.



verifisereren
kan ikke
skille dem fra
hverandre.

hvem kan se
forskjellen?



kostnad for ærlighetspress: nesten null — tilfeldige tall er gratis.
kostnad ved å bli tatt for å tie en påstand: katastrofal — omdømme ødelagt.

USIKKERHET ER BILLIGERE ENN OVERVÅKING.



Flere verifikatorer i én iterasjon

En forsterkende følgeregul for verifikatortilgjengelighet kan være en algoritmisk utvidelse som returnerer, i én iterasjon, et sett av kandidatverifikatorer i stedet for bare én.

Delegation

Sivilisasjonen har bygget sin økonomiske vekst på evnen til arbeidsdeling og spesialisering. Verden i all sin prakt er kompleks, og sjansene våre for å fatte den i all dens kompleksitet er nær null. Den naturlige utveien er å delegere et bredt spekter av aktiviteter som støtter et behagelig liv, til spesialiserte leverandører, som sparer oss for tid, energi og penger, og lar oss spesialisere oss i vår tur — ved å yte de tjenestene vi er best på, eller som markedet verdsetter høyest hos oss.

Den samme logikken om delegering strekker seg inn i omdømmenettverket. I kapittelet Bryteren mellom frihet og totalitarisme (og delegering) la vi frem prinsippene for å verne et fritt samfunn ved å begrense antallet påstander som kan publiseres inn i nettverket innenfor et gitt tidsvindu (tenk, forenklet sagt, på lave ensifrede publiseringsrettigheter per år, slik at samfunnet holder seg maksimalt fritt). Dette prinsippet kan utvides til flere dimensjoner. Vi trenger ikke ha bare ett tall — vi kan ha flere grenser, som gjelder ulike typer påstander. Vi kan bruke et annet tall for å flagge andres hykleri enn for forsømmelser i forretningshandel, og for eksempel er en endring i DID-dokumentet, som et passordbytte, noe fellesskapet knapt vil bry seg om i det hele tatt, og så videre. Alt avhenger av hvordan fellesskapet, over evolusjonær

tid, definerer hva som tjener dets interesser i å finne den rette balansen mellom sitt målnivå av frihet og ansvarlighet.

Hvorfor bør antallet publiseringsrettigheter fellesskapet gir meg, være lite nok? Å flagge en DID (subjekt) med en negativ påstand ødelegger omdømme som tok lang tid å bygge, og skaden varer. Et ødelagt omdømme møter en skala av eskalerende sanksjoner fra fellesskapet for hver ytterligere eller gjentatt forseelse, helt til fullstendig eliminering av den forstyrrende enheten (ytterste tilfelle). En eksponentielt eskalerende straffeskala trenger ikke et stort volum av påstander, forutsatt at de er underbygd av etterprøvbart bevis. Dette gjelder for den fredelige likevektstilstanden, når samfunnet ikke rystes av en katastrofe (ytre eller indre).

For hendelser med svært lav sannsynlighet er statistisk frekvens ustabil anvendt på et individ. På tvers av fellesskapets befolkning er den det ikke. Det er verdien av å delegere sine publiseringsrettigheter til spesialiserte aggregerende autoriteter, som — mye som gjensidig forsikring i tilfelle et tap — bruker retten din og anvender den på dine vegne. La oss snakke mindre abstrakt og gi noen eksempler: - avdekking og bekjempelse av organisert kriminalitet - håndheving av forretningsavtaler - forvaltning av privilegier (utdanningsbevis, erverv / avhendelser av eiendeler osv.) - og så videre

DELEGATEN — EN PÅSTANDSTJENESTE DU ABONNERER PÅ

DELEGER DET DU IKKE KAN HÅNDTERE SELV · BEHOLD DET SOM BETYR NOE FOR DEG



Sett bort det du ikke kan håndtere selv. Hold deg oppdatert. Trekk rettighetene tilbake når som helst.

* Hvis delegaten handler utenfor det avtalte virkeområdet, påvirkes både deres og ditt omdømme offentlig.

■ Hvordan «publiseringsrettigheter» faktisk fungerer

Grafikken for delegaten viser publiseringsrettigheter som fysiske sjetonger for klarhets skyld, men i systemet finnes ikke noe slikt objekt. Det som faktisk skjer, er dette: politikkene til de menneskene du vil holde deg i god anseelse hos — ditt fellesskap — aggregerer til en emergent regel om hvor mange påstander per år de vil godta fra deg som relevante før de begynner å behandle deg som støy. Taket finnes for at nettverket ikke skal drukne i trivielle «hva om»-påstander og holder seg så fritt som fellesskapet vil ha det (signal bevart ved å begrense volum).

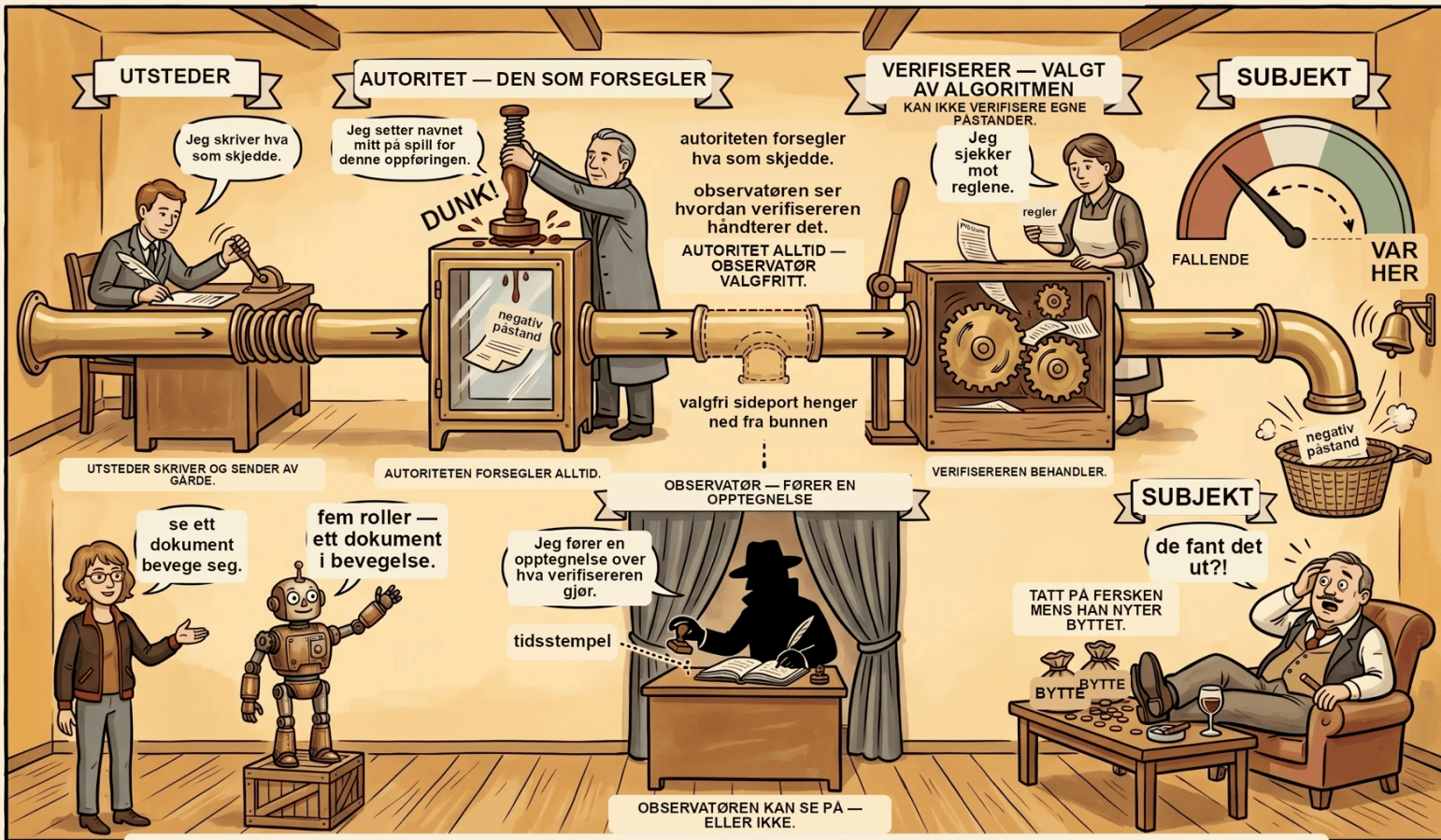
Du leser det fellesskapet ditt tillater deg. Det finnes et spenn, med noe spredning avhengig av hvilke folk du vokter høyest. Du avgjør så — innenfor den tillatelsen — hvor mange påstander du selv skal publisere, og hvor mange du skal delegere til profesjonelle tjenester som vil publisere på dine vegne bare når hendelser faller innenfor deres virkeområde. Det er dette som holder deg i god anseelse uten å tvinge deg til å fremme en påstand for hver minste ting som hender deg.

«Sjetongene» i grafikken er en visuell stedfortreder for denne les-og-avgjør-sløyfen, ikke et bokstavelig gjenstand.

Det er verdt å kunne tilbakekalle delegerte publiseringsrettigheter i omdømmenettverket. Dette kan gjøres når som helst, så lenge delegaten ennå ikke har brukt den delegerte retten.

EN NEGATIV PÅSTAND STRØMMER GJENNOM SYSTEMET

FØLG ETT DOKUMENT — SE HVA HVER ROLLE GJØR MED DET



FEM ROLLER, ETT DOKUMENT I BEVEGELSE — INGEN KAN VERIFISERE SEG SELV.

Kommunikasjon mellom rollene

Grafikken nedenfor oppsummerer hvordan rollene henger sammen i et virkelig tilfelle — fra utstederens innsending av en påstand og helt frem til publisering inn i omdømmenettverket.

Den emergente samfunnskontrakten — Policy

Så langt har vi beskrevet hvordan påstander verifiseres, og hvilken rolle hver enkelt spiller. Nå vender vi oss mot hvordan tusenvis av individuelle politikker blir noe som virker som en reell samfunnskontrakt. Ingenting som ligner venstresidens drømmer om en samfunnskontrakt og påtvunget solidaritet.

Hver deltaker erklærer sin egen politikk basert på sin moral (policy) — hva de anser som akseptabelt, og hvordan de reagerer på bestemt atferd fra andre. Summen av alle politikker på tvers av nettverket kjent for en gitt DID (fellesskapet) frembringer emergent etikk — observerbare normer som ingen utformet. Disse emergente normene, underbygd av bilaterale prissignaler, danner en målbar samfunnskontrakt: ikke et teoretisk konstrukt som ingen undertegnet ved fødselen, men empirisk observerbare regler underbygd av faktisk atferd.

■ Samfunnskontrakten

Folk diskuterer om «samfunnskontrakt» ikke er et oksymoron. Ingen undertegner noe, og likevel påberopes den for å rettferdiggjøre lovgivende og utøvende handling i sentraliserte samfunn.

En fenomenologisk analyse av interaksjoner i et desentralisert nettverk kunne avdekke visse emergente regler — globale eller lokale. Hva skal vi kalle disse bredt delte normene? En samfunnskontrakt? Akkurat som med fellesskap kan et fellesskaps samfunnskontrakt ikke observeres og avgrenses presist — hver vinkel på fellesskapet gir en annen samfunnskontrakt.

■ Verdibasert politikk

Det er tilsvarende villedende å behandle «verdibasert politikk» som grunnlaget for beslutningstaking. Verdier er mer som fenomenologiske klynger av regler som er vanlig foretrukket på et gitt tidspunkt. De utvikler seg, og de er ikke konstante over tid.

REGLER MØTES. HOLDNINGER DANNES.

ERKLÆRTE REGLER SETTER DAGENS PRIS — RABATT FOR SAMSVAR, MALUS FOR AVVIK

NÅR REGLER SAMSVARER



Samme varer, to priser.
Erklæringer — ikke omdømme — avgjør det.

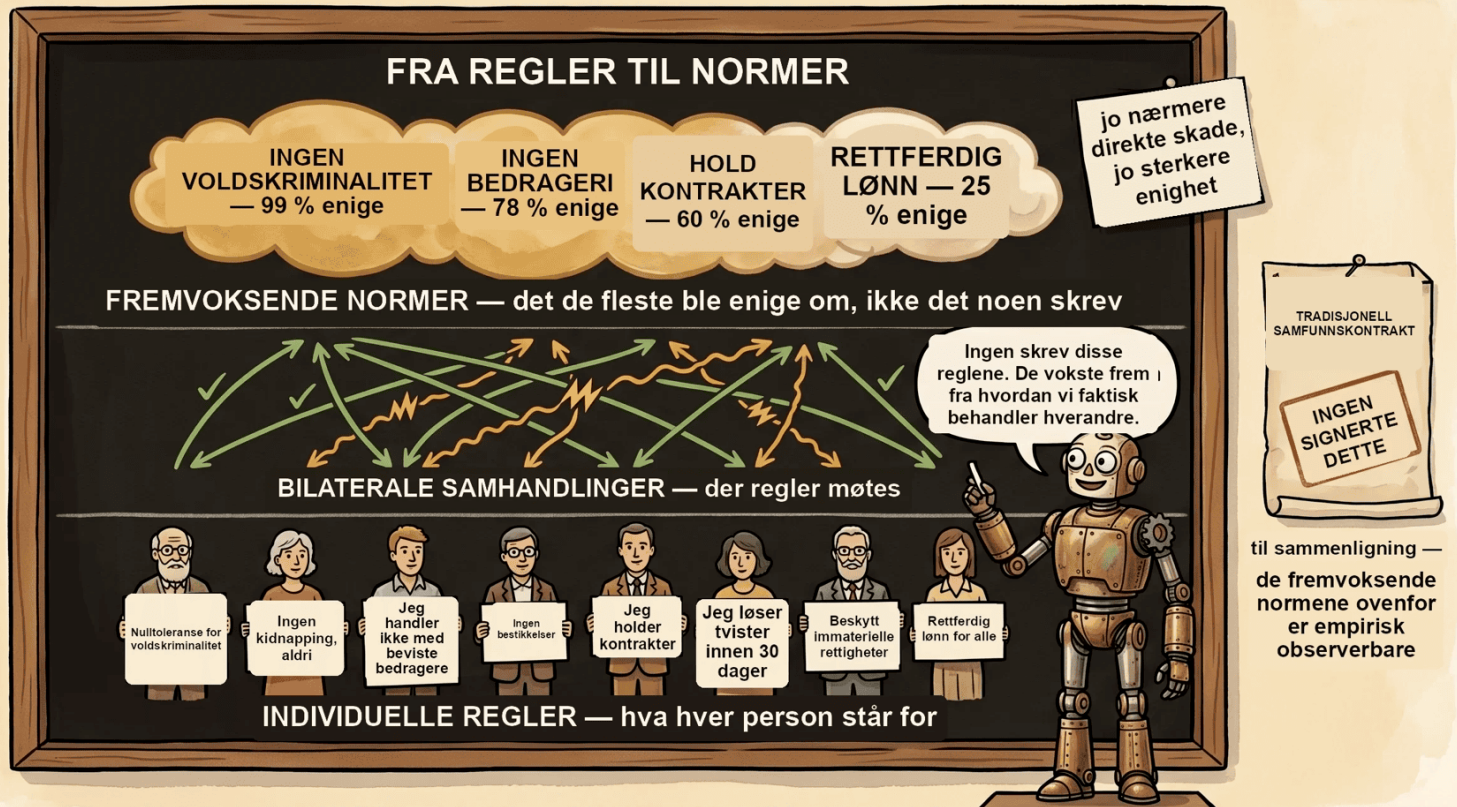
NÅR REGLER AVVIKER



Når to regelsett møtes i handel, blir samsvaret deres prisjusteringen.

* Dette handler ikke om omdømme. Det handler om hva hver person offentlig erklærte — og nå forventes å holde.

SLIK OPPSTÅR ETIKK FRA INDIVIDUELLE REGLER



Etikk er ikke designet. Den vokser frem fra hvordan vi faktisk behandler hverandre.

* Hver individuell regel er en gjenspeiling av den personens moral — formet av press til å tilpasse seg fellesskapet og omgivelsene sine.

Å gi informasjon om deg selv

Når to DID-subjekter som ikke kjenner hverandre, inngår et økonomisk forhold, kan vi signere en forespørsel til vårt eget fellesskap på vegne av den andre parten, og be det gi informasjon om oss. Dette er imidlertid en svært naiv forestilling om hva fellesskap er. De er ikke lukkede mengder — en enkelt DID kan være deltaker i flere fellesskap.

Et fellesskap er mer et fenomenologisk fenomen sett fra en gitt deltakers perspektiv, som manifesterer seg i deres sosiale nettverk; det er ikke noe det alltid gir mening å avgrense eksplisitt. Innbyggerne i en landsby kan danne et fellesskap, men en person som bare kommer dit i helgene, kan også tilhøre et annet fellesskap i den samme landsbyen. Et fellesskap kan også være et fotballag sammen med supporterne, funksjonærene og familiene til alle involverte. En nasjon, eller borgerne i en stat, kan også danne et fellesskap eller fellesskap. Å se på en DID fra ulike vinkler kan gi ulike (og ofte intuitive) bilder av fellesskap.

DID-er i grenselandet er dermed broer mellom fellesskap, og — akkurat som i virkeligheten — spiller de en rolle i å gi informasjon om medlemmer av andre fellesskap, enten på amatørnivå eller på et profesjonelt nivå, som en autoritet som spesialiserer seg på å koble folk og aggregere informasjon om risikable DID-er.

Enkelte typer informasjon i DID-nettverket egner seg godt for ubetinget gjensidig utveksling (voldskriminalitet, svindel osv.). Andre typer informasjon kan imidlertid et fellesskap behandle som begrenset til bruk innad i fellesskapet (ekvivalenten til statsborgerskap, tjenester ytt til fellesskapet osv.). Om slik informasjon kan spres, avhenger av de erklærte politikkene til fellesskapets medlemmer.

Et fellesskap vokter personvernet sitt innenfor sin egen krets, og utveksler til gjengjeld gjensidig fordelaktig informasjon på ubetinget grunnlag.

Forbrytelse og straff

Forbrytelse og straff

Vi vet hvordan nettverket fungerer: hvordan oppføringer skapes, hvem som verifiserer dem, hvordan verifikatorsvindel avskrekkes. Ett spørsmål gjenstår — hva skjer når noen faktisk påfører en annen skade?

Hvor avhengige er vi av hverandre?

Vi står alle på denne store verdens skueplass, og alt som utspiller seg her, angår oss alle.

Jan Amos Komenský (Verdens labyrint og hjertets paradisi)

Det kan finnes mange grunner til å slutte seg til eller avvise et omdømmenettverk. Jeg tror likevel at ett trekk ved den menneskelige natur — ofte regnet som mørkt — kan tjene et godt formål. Jeg snakker om menneskets behov for å føle en form for oppreisning i møte med opplevd urett.

Oppreisning, rettferdighet, hevn — vi forbinder dem med negative følelser. For at samfunnet skal holde sammen, må vi i det minste late som om oppreisning ytes gjennom sentraliserte institusjoner; ellers ville enkeltindivider ikke føle seg knyttet til samfunnet de lever i. I gjennomsnitt trenger vi å tilhøre et lag og å stole på det. Når noen skader en annen, ser samfunnet på hvordan oppreisning vil bli ytt og i hvilken grad. Litt kontroversielt hevder jeg at ofte i historien — og nå — har det ikke spilt noen rolle

om prosessen mot den anklagede var ren; det som betydde noe, var at samfunnet så *noen* straffet. Det tjente sin funksjon (utallige justismord og motstanden mot å gjenåpne gamle saker forteller den historien tydelig nok). Synet til offeret og de etterlatte er bare sekundært. Det som betyr noe først, er signalene til resten av samfunnet, for urettferdigheter er ikke så vanlige at de figurerer i hvert enkelt individs dag.

Et desentralisert omdømmesystem ville la offentligheten se direkte og indirekte bevis (revidert og ikke-revidert). Samfunnet kunne vurdere informasjonen — på egen hånd eller gjennom frimarkedstjenester som spesialiserer seg på slik vurdering — og avgjøre, ut fra kvalitative og kvantitative signaler, hvilke tiltak som skal anvendes på subjektet (eller til og med på utstederen eller den verifiserende autoriteten).

Hva er straff? Det er en form for ydmykelse av den påståtte overtrederen gjennom tap av privilegiene deres — slik at både offeret og samfunnet føler at skadelige handlinger ikke lønner seg. Dette er det vesentlige poenget: skadelig eller farlig atferd må ikke lønne seg, og samtidig må den gi en følelse av oppreisning til både ofrene og resten av samfunnet/fellesskapet.

Må slik straff administreres av en sentral autoritet? Hva om alle kunne erklære på forhånd hvordan de vil reagere på visse handlinger? Jeg kan åpenbart ikke fullbyrde straff på en annens eiendom. Men jeg kan erklære at jeg vil gjøre min eiendom tilgjengelig for et utvalgt sett av utøvende autoriteter med det formål å straffe overtrederen, skulle overtrederen komme inn på mine domener. Og jeg kan erklære dette offentlig slik at andre kan vurdere min tilnærming.

Og her kommer proporsjonalitetens prismekanisme inn. Erklærer jeg harde straffer for små forseelser, priser nettverket min ekstremisme: andre vil finne meg uforholdsmessig, og verifiseringskostnadene mine vil stige — færre folk vil ville handle med meg, eller bare til dårligere priser, og færre verifikatorer vil godta oppføringene mine til en rimelig pris. Er jeg derimot for mild, vil fellesskapet se meg som en risiko. Tolererer jeg svindel, vil fellesskapet trolig være mildt mot dem som begår handlinger som berører meg — for å gi meg en smak av min egen medisin.

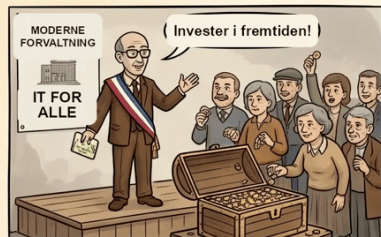
Rettferdighet slutter å være et luksusgode. Når noen skader deg, er det å registrere uretten overkommelig, oppføringen er permanent, og konsekvensene for overtrederen er reelle.

Deteksjon av hykleri

Å erklære en politikk holder ikke — erklærer jeg at jeg følger en regel, men atferden min avviker fra den, er gapet en omdømmemessig belastning. Nettverket skiller ikke mellom «brøt loven» og «brøt sitt eget ord» — begge er målbare signaler. Hykleri er dyrt, og jeg kjenner ikke noe mer irriterende rødt klut.

ÉN FELLE. ÉN UTVEI.

INNSIDEREN VINNER ALLTID KONTRAKTEN — INNTIL NETTVERKET LAR FOLK KJØPE DIREKTE, INGEN TILLATELSE NØDVENDIG.



Offentligheten er enig i at et nytt offentlig IT-system trengs, betalt fra budsjettet, betalt fra skatter.



Bak lukkede dører utformer innkjøpsaksbehandlere og insidersen tilbud slik at det passer ett selskap. En konvolutt skifter hender.



Saksbehandleren trekker på skuldrene. Lommen hans buler av bestikklser.



Kontrakten tildeles. Innsideren har lisensen — men ingen ferdighet, og ingen respekt for arbeidet.



Innsideren besøker naboen. Det 'vennlige tilbudet' er den minste smulen.

1. TRADISJONELL



Klage, stillhet, frister, advokat. Fellen er innebygd i selve reglene.

Der regulering er en vollgrav, er nettverket en bro.



bøten finansierer neste riggede anbud korrupsjonen beholder jobben, og får lønnsøkning

OMDØMMENETTVERK

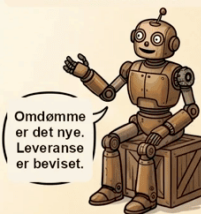
— det er her den nye verden begynner —

2. OMDØMMENETTVERK



Han leverer først. Folk finner appen og bruker den.

Hver takknemlig bruker betaler litt. Et anstendig levebød. Ingen sentral autoritet å bestikke.



To veier. Fellen er i reglene. Utveien er å omgå reglene helt.

* Når reglene skrives av insidersen, er det å klage innenfor reglene fellen — selv bøkene mates tilbake inn i neste riggede anbud. Omdømmenettverket er utveien: borgere finner produktet, betaler skaperen direkte, og fellesskapet tildeler den eneste lisensen som betyr noe — tillit fortjent gjennom leveranse.

■ Kvantitet vs. kvalitet — å bryte skyldens binære paradigme

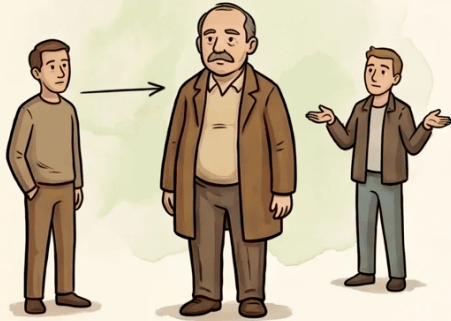
I sentralisert rettspleie er skyld binær: 0 eller 1, skyldig eller ikke skyldig. I et omdømmenettverk er det som teller, ikke om skyld er bevist, men akkumuleringen av signaler.

En enkelt ubevist anklage om tyveri mot den anklagede vil trolig ikke vekke mye årvåkenhet — men den vil vekke årvåkenhet mot anklageren. Flere indirekte indikatorer fra ulike uavhengige kilder begynner imidlertid å bære vekt. Det som betyr noe, er ikke bare kvantiteten, men også kvaliteten: vitnenes uavhengighet (ulike folk, ulike sammenhenger), mønsterkonsistens (en gjentakende type mistanke), tidsmessig korrelasjon.

Omvendt kan hyppige grunnløse anklager som gjentar seg fra samme utsteder mot ulike målsubjekter, bli vurdert som baktelelse — og anklagerens omdømme betaler prisen.

SLIK HOPER BEVISENE SEG OPP

«én isolert påstand»



én påstand alene — for tynn til å handle på. ingen av partene fordømt.

«et mønster»



fem uavhengige kilder — et mønster trer frem.

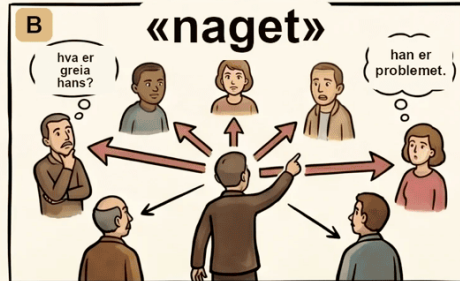
«overveldende tyngde»



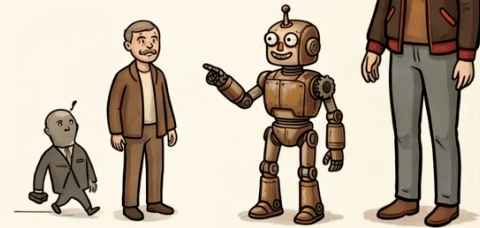
tjue uavhengige kilder — overveldende tyngde.



å kringkaste den samme påstanden uten bevis — når fellesskapet ikke ser noe, er det bakvaskelse, og det koster anklageren.



én anklager som peker på alle — mønsteret er anklageren, ikke den anklagede.



dette ser ut som dagens verden. det er det — bare motivene er ærlige nå. ingen revolusjon. bare bedre insentiver.

Uavhengighet er alt. En stemme gjentatt er støy. Mange stemmer fra ulike steder er et signal.

Vi bør heller ikke overse soning — en frivillig handling før skyld er bevist, som tilbyr en vei til en mildere straff. Straff slår inn når overtrederen ikke tar noe skritt mot soning og håper å slippe unna konsekvensene — mye som det utfallet kan kjøpes gjennom korrupsjon i et sentralisert system.

■ **Typen forseelser**

Typene informasjon trenger ikke begrenses til kriminelle handlinger; de kan omfatte: - beskrivelser av forbrytelser - kontraktsbrudd og svindel - umoralsk atferd - forstyrrelser av offentlig orden, både reell og virtuell - ...

Hver ny oppføring i DID-nettverket justerer det vurderte omdømmet og risikoen til den gitte DID-en (enten subjektet, utstederen eller den verifiserende autoriteten). Jo mer ansvar jeg bærer for andres skjebne, desto mer forsiktig blir jeg.

ETTER SKADEN — HVA VIL DU GJØRE?

avvist. tvunget. frivillig. tre måter landsbyen svarer på.

hva som skjedde



hva nå?



det rasjonelle valget er alltid det billigste: FIKS DET SELV.

«Jeg prøver å overse det — avvist overalt»



ingen utbedring — hver butikk avviser ham — utstøtelse fra det økonomiske livet

«Jeg gjør det godt igjen — men bare under mengdens blick»



tvunget utbedring under mengdens blick — tilbakebetalt, men landsbyen setter opp prisen hans — lærdommen må sitte.

«Jeg kommer av egen vilje — og innrømmer det for alle»



frivillig, tidlig utbedring — godtatt offentlig — omdømmet henter seg inn, med forsiktighet

dette ser ut som dagens verden. det er det — bare kostnadene er nå synlige for alle. ingen revolusjon. bare bedre insentiver.

■ Håndheving av straff gjennom delegering

Jeg trenger ikke håndheve straff personlig. Jeg kan betale (på samme måte som forsikring) en autoritet som håndhever utfall etter forhåndsdefinerte regler — ekvivalenten til etterforsknings-, ordenshåndhevelses- og domstolstjenester. Håndhever autoriteten uforholdsmessig eller unnlater å håndheve i det hele tatt, lider omdømmet dens — og omdømmet dens er grunnlaget for dens evne til å tjene til livets opphold.

Delegering er et generelt prinsipp i nettverket: enhver aktivitet en DID gjør, kan delegeres til en annen DID — verifisering, utstedelse av påstander, respons på tvister, erklæring av konsensus. Delegering kan tilbakekalles når som helst. Den muliggjør spesialisering uten tap av ytterste kontroll.

HVEM ETTERFORSKER, HVEM HÅNDHEVER?

«skaden» → «etterforskeren» «oppføringen» → «håndheveren» → «ansvarlighet»



DELEGERING ER TILBAKEKALLELIG. Enhver DID-aktivitet kan delegeres til en annen DID — og tas tilbake når som helst. du håndhever ikke straffen selv. du delegerer. og delegaten svarer til deg.

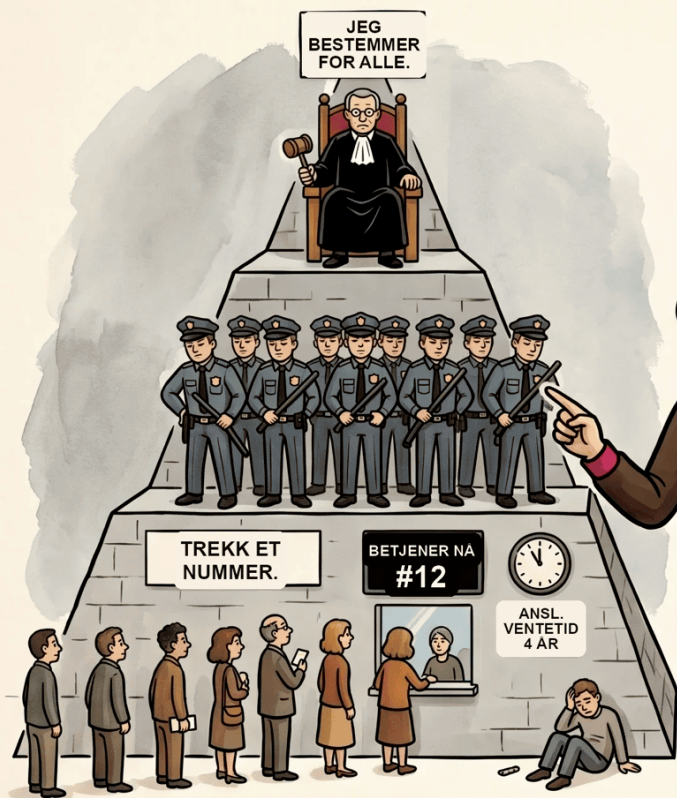
■ Demokratisering av risikohåndtering

Et sensurfritt omdømmenettverk ville demokratisere det bankene eller vedlikeholderne av store industrianlegg allerede gjør som en kjernevirksomhet — risikohåndtering.

For en bankmann som står overfor en kunde, er risikovurderingen klargjort på forhånd slik at de kan fokusere på forretningsinteraksjonen innenfor forhåndsdefinerte grenser. Sofistikerte vedlikeholdsteam samler, ved regelmessige serviceintervaller, inn risikoindikatorer (tegn på strukturelle sprekker, prosesser som forringer driftsinfrastruktur, og så videre) og kan forutsi levetiden til utstyr, samt når og hva slags inngrep som vil trengs.

Jeg ser for meg DID-bruk på lignende vis — noen (trolig mot et gebyr) vil levere et menneskelesbart sammendrag av motparten. Sammendraget vil gjenspeile den vinkelen på risikovurdering som kunden har bestilt.

STRAFF UTEN EN SENTRAL AUTORITET



én bestemmer for alle — offeret
venter — gjerningsmannen vet det.



Soning er billigere enn straff.



fellesskapet erklærer reglene —
gjerningsmannen møter dem fra alle kanter
— autoriteten håndhever det som ble avtalt.

Straff er billigere enn uvitenhet.

Følg pengene

Følg pengesporet

Vi har et desentralisert omdømmenettverk og motivasjonen til å bruke det. Allerede kan det gi et konkurransefortrinn til brukerne sine — ved å klargjøre potensielle risikoer, hjelpe dem å planlegge valg av motpart og forhandlingsstrategi mer effektivt, og inkludere de tiltakene som reduserer disse kjente risikoene.

Det som følger, er én mulig metodikk⁵ for å bruke det — ved å utnytte nettverkets egenskaper til å bygge en migreringsvei fra dagens system til dets evolusjonære etterfølger. Den bærer trolig trekk som er karakteristiske for Sentral-Europa, der denne avhandlingen ble unnfanget. Lokale forhold vil kreve lokale justeringer. Det jeg vil anbefale å bevare overalt, er den kompromissløse karakteren i tiltakene mot staten — uten det vil målet bli utvannet i endeløs diskusjon, og endringen vil aldri komme. Vokt deg — statens representanter og støttespillere vil holde deg opptatt med tull. Ikke gå på det; deres levebrød står på spill.

Statens svake punkt — penger

La oss vende tilbake til begynnelsen. Vi vil ha flere resulterende friheter, mer innflytelse over utformingen deres, og mer ansvar som svarer til dem. Spørsmålet er enkelt: hvor har staten et sårbart punkt vi kan presse på uten å ty til vold?

⁵**Dekonstruksjon av staten** — i tsjekkisk sammenheng vil dette trolig bli behandlet inngående i en kommende bok med samme navn av den tsjekkiske forfatteren Daniel Steigerwald (planlagt til 2026). Jeg har personlig store forhåpninger til de inspirerende fremgangsmåtene den vil inneholde.

Svaret er kjedelig, og desto sterkere for det. Penger.

I sin kjerne er staten en strøm av penger. Gjennom penger betaler den sitt tvangsapparat — det siste leddet som håndhever reglene dens. Uten penger finnes det ikke noe monopol på vold. Når pengene begynner å stoppe opp, begynner staten å trekke seg tilbake — fordi den ikke har noe igjen å betale dem som fysisk holder den på plass.

Pengestrømmer svinger naturlig — sesongmessig, økonomisk, etter investorstemning. Staten maskerer dette gjennom å låne på finansmarkedene. Iblant er et lån rasjonelt: en investering som betaler seg tilbake. Ofte dekker det imidlertid overdimensjonerte utgifter til saksområder som for lengst har vokst ut over statens kjerneformål — forsvar, indre sikkerhet, strafferettspleie, utenrikssaker. Når visse terskler er passert, reagerer sentralbanken med renter forankret i sitt eget anslag på inflasjon.

Og her kommer den tause skatten. Inflasjon er langt fra bare en regnskapsmessig bekymring for makroøkonomer. Det er en skjult skatt på valutaens kjøpekraft, betalt av alle som har lagt til side noen mynter til alderdommen. Lav inflasjon tolereres av offentligheten fordi de ikke fatter dens langsiktige virkninger — de klarer ikke å innse at selv ensifrede tall, sammensatt over et langt tidsrom, uthuler sparepenger til det punkt der folk ikke lenger kan sikre sin egen alderdom. Og når de ikke kan det, betinges de inn i avhengighet av statlige ytelser. Til slutt henger de på de ytelsene og er bundet til staten.

I turbulente tider — krig, pandemi, den «nødvendige» investeringen — skrur staten rett og slett på pengetrykkpressen. Kjøpekraften til ansvarlige sparere og arbeidere faller mens vi lover dem at de belønnes godt. Noen stjeler i det stille tiden deres og roser dem for hvor storartet de tjener.

Dette undergraver alvorlig tilliten til staten. Og tillit er det eneste limet som holder hele maskineriet sammen. Det er den brekkstangen det er verdt å ta tak i.

■ Hvorfor penger, og ikke andre svake punkter?

Et annet svakt punkt ved sivilisasjonen er for eksempel energidistribusjon. Men å forstyrre strømmen av den er ikke en brekkstang — det ville vært aggresjon, terrorisme. Frivillig ikke-deltakelse er ikke det samme som bevisst å skade andre. Penger er enestående ved at press kan legges frivillig, gjennomsigtig og uten vold.

Proposed transition to the state's successor

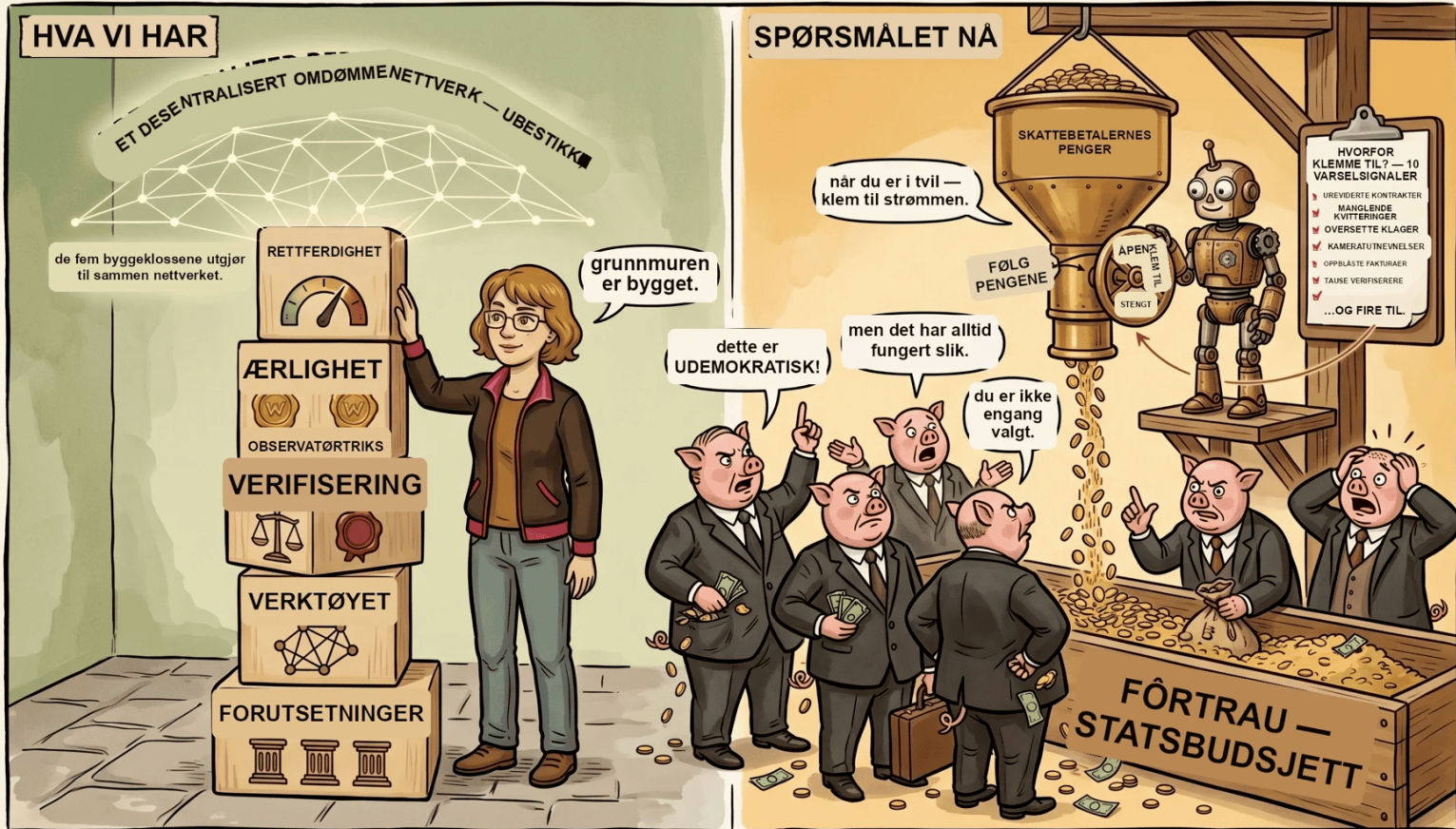
Evolusjon, ikke revolusjon

Plutselig endring provoserer motstand selv når sluttmålet er tiltrekkende. Den bryter bånd — sosiale, økonomiske, politiske — og folk forsvarer instinktivt det de allerede kjenner, mot det de ennå ikke har sett.

Den riktige tilnærmingen er derfor gradvis — evolusjonær. En som hindrer det gamle systemet i å slå av det nye med et enkelt trykk på en knapp — for i det øyeblikket det kunne, ville det gjøre det.

Dessverre betyr dette å godta at likevekt i frivillighet ikke nås i det øyeblikket vi setter ut omdømmenettverket; den kommer sammen med en gradvis adopsjonstakt. Opptaket kan være — og vil trolig være — tregt, dratt frem av enkeltindividers ønske om å finne oppreisning fra fellesskapet sitt gjennom omdømmenettverket når den konformistiske måten å søke rettferdighet på svikter (og den vil svikte). La oss se hvordan den veien ser ut, inkludert forholdsmessige anslag.

FØLG PENGENE — HISTORIEN SÅ LANGT



Vi har nettverket. Vi vet hvordan det fungerer. Nå: når du er i tvil, klem til trakten. statens makt hviler på penger. følg dem.

■ Tomme trau — ikke spill etter regler rigget for at du skal tape

Forsøk på å reformere staten innenfra hviler på maktens interne mekanismer, i håp om at embetsmenn vil presse gjennom endringer mot sine egne insentiver. Det vil ikke skje.

Hvorfor føre systemet i stedet for å tørke ut kanalene som bringer det liv? I stedet for å endre det gamle systemet og spille etter dets regler, la oss bygge et nytt lag over det — ett som gradvis gjør det gamle systemet til en delmengde av det nye. I starten fyller den delmengden nesten hele mengden. Over tid flytter aktørene seg over.

Selskaper vet dette: når et gammelt system er for sammenfiltret til å erstatte, bygger du et parallelt og migrerer brukerne gradvis inn i det.

At staten ender opp med et misforhold mellom det den faktisk leverer og det statuttene dens krever, og at den vil være tilbøyelig til å påberope seg det misforholdet, er utelukkende et problem for representantene og deltakerne dens — det er ingen grunn til å se seg tilbake på det. Det eneste som er verdt å passe på, er dette: ikke provoser frem en voldelig revolusjon.

Fire verktøy som støtter hverandre

Frem til nå kan DID-omdømmenettverket ha virket nyttig hovedsakelig for rettferdighet og konsensus. Jeg tror det kunne stabilisere seg selv og motstå angrep — meritokratisk, på grunnlag av faktisk fortjeneste snarere enn formelle titler. Men omdømme alene vil ikke tvinge staten til å gi tapt. Det vil økonomien, og presset som utøves gjennom den.

Ingenting hindrer oss i å bruke DID-identiteter som forvaltere av flere verktøy som presser hardt på pengene. Ikke start med full frivillighet fra borgernes side — sett en retning staten ikke kan stoppe. Overgangen hviler på fire spesifikke verktøy som støtter hverandres rygg. Ingen av dem er nok alene.

Enkelt skattesystem — lokkemidlet ved inngangen

Det første verktøyet er et enkelt, gjennomiktig skattesystem bygget på DID-infrastruktur. En enkelt proporsjonal sats på all inntekt. Ingen unntak, ingen skattefritak, ingen bedriftsfradrag, ingen insentiver. Hver betaling er etterprøvbart knyttet til DID-en som betalte den. Kryssjekking er triviell.

Satsen ville bli satt noe gunstigere enn i det gamle systemet for en del av skattebetalerne — det er lokkemidlet for inngang. Skattebyrden ville synke år for år, systemet ville bli stadig mer tiltrekkende, og migreringen ville få fart. Systemet er på én gang oppføringsfører og innkreveren — ingen mellommann, ingen ugjennomiktighet.

Elektronisk utgiftsregister (ESR)

Det andre verktøyet er å snu EET (elektronisk inntektsregistrering) på hodet. I stedet for at staten sporer hver kvittering til en frilanser, sporer vi hver eneste av statens utgifter. Staten mottar ikke midler fra det enkle skattesystemet for noen enkeltbetaling med mindre hver eneste av dem — uten unntak — passerer gjennom denne silen.

ESR er en proxy⁶ som matcher hver realiserte utgift fra staten og offentlig sektor mot en oppføring av den planlagte betalingen — inkludert kontekstuell begrunnelse og identifisering av mottakeren, den

⁶**Proxy** (latin *procurator*, engelsk *deputy/intermediary*) — her, en mellommann som handler på vegne av en annen enhet. ESR-proxyen tar imot oppføringer av planlagte betalinger fra hvem som helst, matcher dem med statens realiserte utgifter, og gjør det resulterende datasettet tilgjengelig for offentligheten.

utgiftsutøvende enheten og formålet. Resultatet er rå offentlige data, som kan hierarkiseres. Hvem som helst kan ta dem og analysere dem. Hvem som helst kan tilby anbefalinger til skattebetalere om hva de skal gjøre med dem. Det revisjonskontorene ikke klarte å oppnå på år, er plutselig ett klikk unna for alle.

Du trenger ikke bytte til det nye skattesystemet for å delta. Det holder å betale et fullt refunderbart depositum (si 1–3 EUR) per realiserte betaling. Den urealiserte resten går tapt som et spamfilter slik at systemet ikke oversvømmes av angrep. En oppføring kan sendes inn av hvem som helst — en slektning for en ute av stand besteforelder, en nabo for forsømte offentlige tjenester, en gründer for en ubetalt faktura, en embetsmann ved eksport fra sitt eget system.

Jeg forventer at politiske partier naturlig vil forvandle seg til analyseleverandører, eller at nye vil dukke opp for å erstatte de gamle. I stedet for bidrag hentet fra skatter vil de begynne å tilby ekspertise — ved å gi støttespillerne sine verdibaserte oversikter over allierte autoriteter, tjenestene deres og verifiseringspolitikkenes deres. Oppføringer som er slurvete eller meningsløse av latskap, blir automatisk kandidater for budsjettkutt. I første runde vil betalingen din alltid bli utbetalt, men de innsamlede dataene tjener som grunnlag for å vurdere om en statlig utgift fortsatt gir mening. Kontraktører og andre på statens lønningsliste har et insentiv til å påse at embetsmenn matcher utgifter ansvarlig. Ellers vil ikke pengene flyte i neste runde.

■ Hvor forkortelsen ESR kommer fra

Mellom 2016 og 2022 innførte den tsjekkiske regjeringen et system kalt elektronisk inntektsregistrering (EET) mot sine egne borgere — frilansere og gründere. Budskapet var enkelt: «Vi antar at hver enkelt av dere jukser med staten. Dere skal registrere hver eneste transaksjon, overføre den i sanntid til serverne våre, og vi vil overvåke dere. Vi vil belønne medborgerne deres økonomisk for å rapportere om dere hvis dere prøver å unndra EET.»

EET var modellert etter balkanske forbilder. Det første landet i verden som lanserte et landsdekkende obligatorisk sanntids-onlinesystem for salgsregistrering, i 2013, var Kroatia, under navnet *fiskalizacija*. Tsjekkia adopterte modellen noen år senere og drev et av de strengeste inntektssporingsregimene i Europa.

Om den mørke siden ikke nøler, hvorfor skulle vi? ESR er den samme logikken snudd opp ned: staten beviser seg overfor borgerne.

Borgerstyrt skatteallokering — beslutningens vekt

Det tredje verktøyet gir skattebetalerne direkte innflytelse over hvor pengene deres flyter. I første runde mottok staten pengene sine uansett hva ESR avslørte. I andre runde gjør den det ikke lenger — analysen fra første runde, og tiltakene som følger av den, tar over. En liten prosentandel av betalt skatt kan allokere av betaleren selv — forutsatt at DID-en deres oppfyller omdømmekravene (statsborgerskap, bosted, fellesskapsanerkjent voksenhet/handleevne). Den allokerbare prosentandelen vokser år for år. Potensielt eksponentielt. Fra fem prosent i dag til titalls prosent innen et tiår.

ESR — ELEKTRONISK UTGIFTSRAPPORTERING

hver statlig utgift registrert — hver oppføring offentlig — hver detalj åpen for granskning.

hvem sender inn
enhver
oppføring kan
sendes inn av:
tjenestemannen
som behandlet
betalingen —
mottakeren som
fikk betalt

OFFENTLIG HOVEDBOK OVER STATLIGE UTGIFTER — åpen oppføring

åpen for alle
som vil se.

kategori: juridisk rådgivning
leverandør: advokatfirma XY
beløp: 14 mill. EUR forpliktet:
2026-01-14 betalt: 2026-01-19
kontekst: ekstern uttalelse om det nye
lovforslaget om innkjøpsreform — tre utkast
produsert, én arbeidsøkt med departementet,
ingen offentlig høring holdt — endelig utkast
levert etter lovgivningsfristen.

kategori: veiprosjekteringsrådgivning
leverandør: Consultancy T
beløp: 9 mill.
EUR forpliktet: 2026-02-03 betalt: —
kontekst: mulighetsstudie for motorveiforlengelsen
D-X — samme firma skrev tre tidligere studier på
denne strekningen — utfall: anbefaling om å gå
videre til +18 % over tidligere estimat.

kategori: utstedelse av bilskilt
mottaker: regionkontor Z beløp: 145
EUR per skilt forpliktet: 2026-02-19
betalt: 2026-02-19

kontekst: standard administrasjonsgebyr per
utstedt skilt — gebyret dekker materialer og
behandling — totalt volum 12 400 skilt dette
kvartalet.

kategori: sykehusutstyr leverandør:
MedSupply a.s. beløp: 8,2 mill. EUR
forpliktet: 2026-03-08 betalt: —
kontekst: installasjon av MR-skanner ved
regionsykehus — offentlig anbud, tre tilbydere
— valgt tilbud 2 % under medianen, levering
innen 60 dager — faktura 90 dager over forfall.

spamfilter — refunderbart depositum



partier forvandles til analyseleverandører



Hver krone offentlige penger — registrert, offentlig, granskbar.

verdien ligger ikke i å ta juksemerkere — den ligger i å åpne bøkene.

dette ser ut som
dagens verden. det
er det — bare
bøkene er nå åpne
for alle. ingen
revolusjon. bare
bedre incentiver.

De rå ESR-dataene styrer naturlig skattebetalernes beslutninger. Oppføringer av lav kvalitet fungerer som et varselsignal for anbefalte kutt. Hvem som helst kan opprette oppføringer; embetsmenn må matche dem. Uten det vil skattesystemet ikke sende staten noen penger — verken inn i statskassen eller inn i andre budsjettkapitler. Den politiske kampen flytter fra stemmeurnen til den daglige allokeringen av konkrete mynter.

BORGERSTYRT SKATTEFORDELING — DU BESTEMMER HVOR SKATTENE DINE GÅR

studer ESR-oppføringene. flytt så på skyvekontrollene.

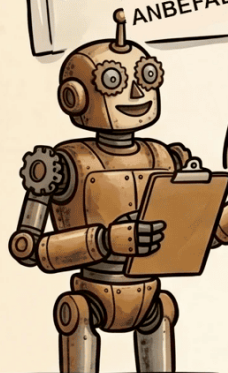
ESR-ANALYSERAPPORT

av: en betrodd analytiker — valgt av deg

forsvarsdepartementet: —
7 kontrakter på 2 år til én
leverandør — ingen
offentlige høringer om
innkjøpsreform — 90
dagers
betalingsforsinkelse på
60 % av fakturaene

ANBEFALER KUTT.

oms. 4,7/5



eller deleger dette

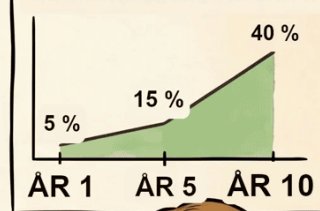
vil du ikke fordele selv? deleger til: —
partiets analytiker —
en betrodd nabo —
hvem du vil — og
tilbakekall når som
helst.



etter å ha
lest
rapporten
— forsvar
ned.



den fordelbare andelen vokser



klikk på en
rad for å
bore ned —
fordel på
ethvert nivå.



dette ser ut som
dagens verden. det
er det — bare
skyvekontrollen er
nå i din hånd. ingen
revolusjon. bare
bedre insentiver.

Fra 5 % i dag til 40 % om et tiår. Du bestemmer.

oppføringene er åpne. analysen er din. det er skyvekontrollen også.

Forhandlingsplattform med staten — brekkstangen

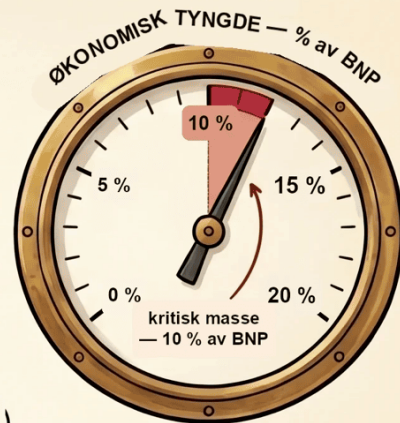
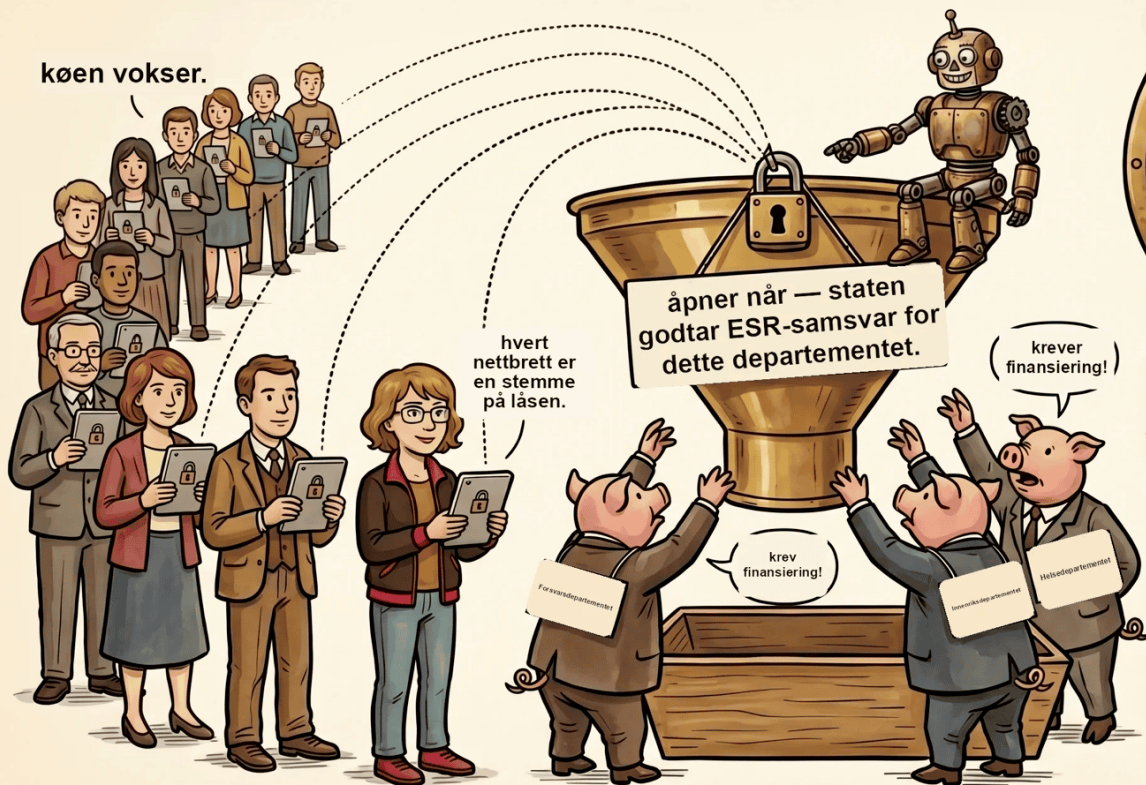
Det fjerde verktøyet er brekkstangen som binder alt sammen og først nå gjør nettverket til en reell trussel. Hovedkonflikten vil stå om hvorvidt staten godtar ESR som en bindende standard — først på nasjonalt nivå — og hvor store truslene fra deltakerne i omdømmenettverket må bli før det skjer.

Brekkstangen er just-in-time-finansiering av staten, betinget av at betalinger matches mot ESR. Penger flyter bare i det øyeblikket staten har oppfylt gjennomsiktighetsbetingelsene. En venteliste av deltakere dannes inne i omdømmenettverket. Aktivering slår inn når gruppen når en økonomisk betydelig størrelse — stor nok til å true BNP-veksten. På det punktet blir sivil ulydighet en troverdig trussel snarere enn en gest.

Staten vil klamre seg lengst til de problematiske betalingene knyttet til korrupsjon. Under press vil den gi tapt først der den har et lett forsvar og der det ikke finnes rom for å lete etter innsparinger. Gradvis og stigende press vil tvinge den til å trekke seg tilbake, steg for steg, fra hver posisjon.

FORHANDLINGSPLATTFORM — DEN LUKKEDE TRAKTEN

borgerne har nøkkelen. staten åpner når vilkårene er oppfylt.



en liten brøkdel av BNP er nok — ved kritisk masse blir tilbakeholdelse en reell trussel.

etter kritisk masse —

staten åpner bøkene sine for enkle, forsvarlige betalinger først.

korupsjonstilknyttede kategorier forblir låst lengst.

hver opplåsing krever mer press — og blir selv registrert.

dette ser ut som dagens verden. det er det — bare nøkkelen er nå i mange hender. ingen revolusjon. bare bedre incentiver.

Penger flyter når det er åpenhet. Borgerne har nøkkelen.

ingen tvang. ingen revolusjon. bare nok nettbrett til å gjøre tilbakeholdelse troverdig.

Statsborgerskap uten ID-kort

Med overgangen til DID-infrastruktur mister det statlig utstedte identitetskortet sitt monopolistiske formål. Du trenger ikke et ID-kort — du har en rekke DID-identiteter, og noen av dem bærer en påstand om at du for eksempel er tjekker, innbygger i en bestemt kommune, uteksaminert fra en bestemt skole. Påstanden er etterprøvbart, permanent og uavhengig av statlig forvaltning.

Et spørsmål om teknisk gjennomføring åpner seg: hvem i markedet vil ta på seg å verifisere eksisterende borgere utenfor statlig kontroll, for å migrere de interesserte partene over i en DID som bærer den passende påstanden? Mest sannsynlig vil frimarkedsautoriteter som spesialiserte seg på identitetsverifisering, dukke opp — notarier, lokale fellesskap, arbeidsgivere. De setter sitt omdømme på spill for at en gitt DID virkelig tilhører personen som hevder det. Statsborgerskap — altså tilhørighet til et bestemt syn på fellesskap — frigjøres fra behovet for sentral oppføringsføring. Ved å koble seg gjennom omdømmenettverket blir de innebygde dataene knyttet sammen og validert en andre gang, en tredje, en fjerde, og så videre.

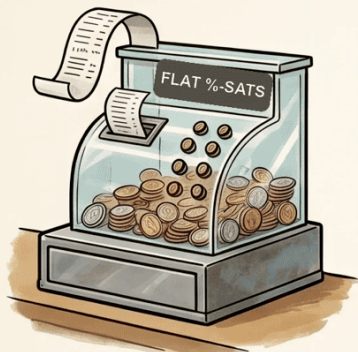
Konsekvensen er intuitiv, men uløselig i et sentralisert system. I dag kan politisk ledelse — med et blikk mot lettere gjenvalg — importere konsentrerte problemer inn på fellesskapets territorium: ved å ta imot migranter fra andre sivilisatoriske kretser uansett absorpsjonskapasitet og det eksisterende fellesskapets vilje, ved å endre opprinnelige fellesskap under et press der de ikke klarer å holde tritt med å assimilere ankomster fra andre sivilisatoriske kretser. I et DID-nettverk kan en korrupt innsluppet migrant ikke være sikker på at fellesskapet vil fortsette å betrakte dem som en av sine egne. Medlemmer av fellesskapet trenger objektivt ikke å finne seg i at en fremmed kommer til døren deres i fellesskapets uniform og truer dem med lovligheten av tiltak han akter å gjennomføre i huset (konfiskering av et barns telefon over et innlegg på sosiale medier). Med desentralisert omdømme trenger ikke flertallet i

samfunnet å resignere overfor dette — fordi tilhørighet til et fellesskap ikke avgjøres av en embetsmann, men av fellesskapet selv, gjennom sine omdømmesignaler.

FIRE VERKTØY FOR EVOLUSJONÆR OVERGANG

systemet gjenoppbygget innenfra — uten å knuse det.

ENKEL SKATT



én sats. ingen
unntak. kryssbar.

ESR — ELEKTRONISK UTGIFTSRAPPORTERING



hver utgift registrert —
hver oppføring offentlig
— hver detalj åpen.

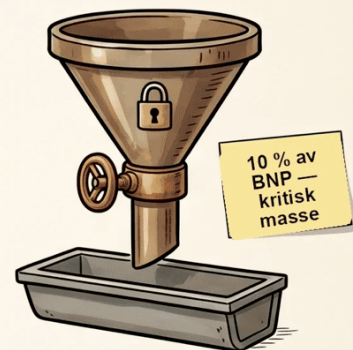
BORGERSTYRT SKATTEFORDELING

5 % → 15 % → 40 %
ÅR 1 → ÅR 5 → ÅR 10



studer oppføringene —
flytt så på
skyvekontrollene.

FORHANDLINGSPLATTFORM



penger flyter bare når
åpenhetsvilkårene er
oppfylt.

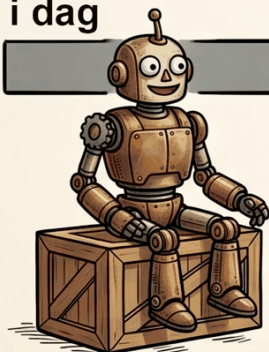
i dag

evolusjon underveis

om et tiår

95 %

utvider seg



Evolusjon, ikke revolusjon.

fire verktøy som endrer systemet innenfra.

dette ser ut som
dagens — det er det
— bare verktøyene er
nå i borgerens hender.
ingen revolusjon. bare
bedre incentiver.



STATSBORGERSKAP UTEN ID-KORT

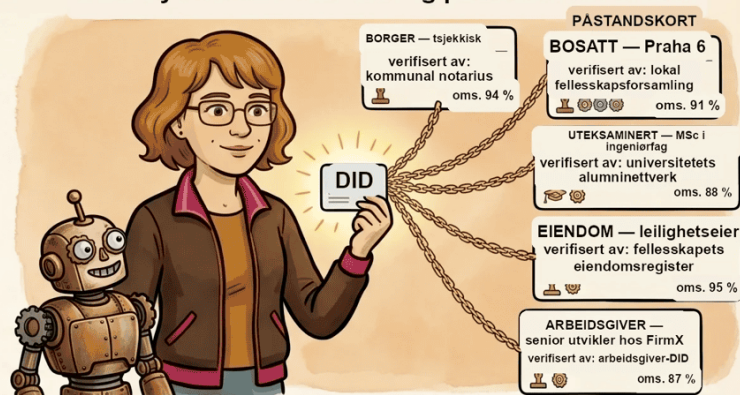
fra en statlig tillatelse til anerkjennelse fra fellesskapet.

«den gamle måten» med institusjonell, statlig utstedt ID-modell



identitet = statlig tillatelse — tilbakekallelig — fellesskapet har ingen innflytelse.

«den nye måten» med DID og påstandskort-modell



ingen enkelt autoritet kontrollerer alle påstander — hver er uavhengig — hver verifiserer setter sitt omdømme på spill.

«hvem hører til?»



dette ser ut som dagens verden. Det er det — bare verifisererne er nå mange. ingen revolusjon. bare bedre incentiver.

Statsborgerskapet ditt er ikke en offentlig tillatelse. Det er anerkjennelsen fra fellesskapet ditt. statsstempelet erstattes av en kjede av uavhengige verifiserere — hver med noe på spill.

Vekten av en valgstemme i saker under statens myndighet kunne i fremtiden være strengt korrelert med oppføringer av bidrag til det enkle skattesystemet. Kombinert med passende DID-påstander (for eksempel «denne personen er tsjekkisk statsborger») kan utenlandske statsborgere da utelukkes fra valg — folkeregisteret flytter rett og slett hit.

Overlapp og reversibilitet

Jeg hevder ikke at dette er den eneste veien, eller engang den beste. Men den fremstår som helhetlig — den dekker de viktigste brekkstengene og bevarer muligheten til å trekke seg tilbake. Ved starten overlapper det nye systemet med det gamle og endrer bare insentivene. Over tid krymper det gamle systemet inntil det kanskje — men ikke nødvendigvis — oppløses. Fordelen er gradvishet og reversibilitet: skulle en feil dukke opp i utformingen, er det ikke slutten, bare en korreksjon.

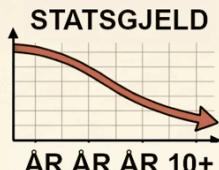
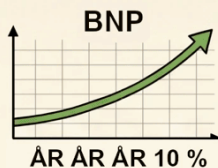
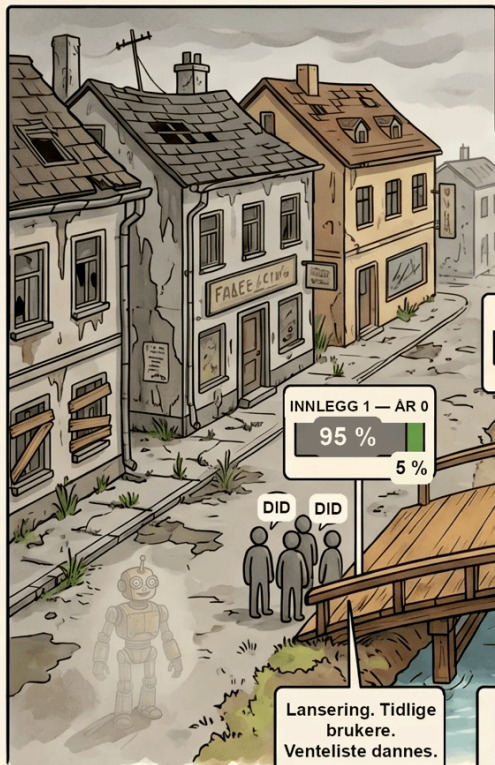
Fred og krig

Enkelte deler av staten har kanskje ikke et fullt markedsbasert alternativ — kanskje militæret. Midlertidig delegering av ekstraordinære fullmakter i kriser (som de gamle grekerne utnevnte diktatorer) kunne fortsette å eksistere. Ansvaret hviler imidlertid på det desentraliserte samfunnet, ikke på lederen. I motsetning til sentralisert styring vil det være lettere å ta tilbake delegerte fullmakter når trusselen er over — eller tidligere, når det er nødvendig. Et fritt samfunn vil ikke være i underlegen stilling selv i våpnenes sammenstøt mot autoritære regimer.

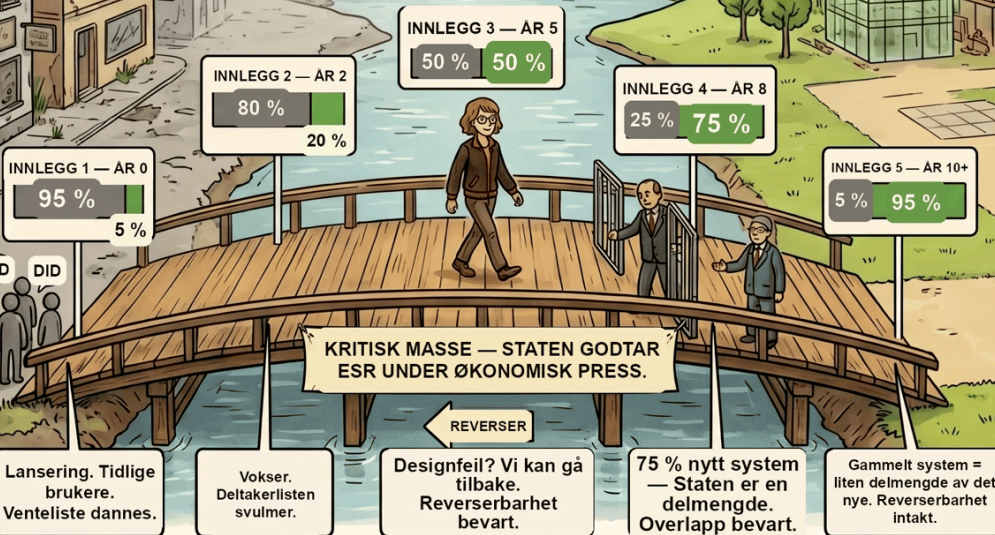
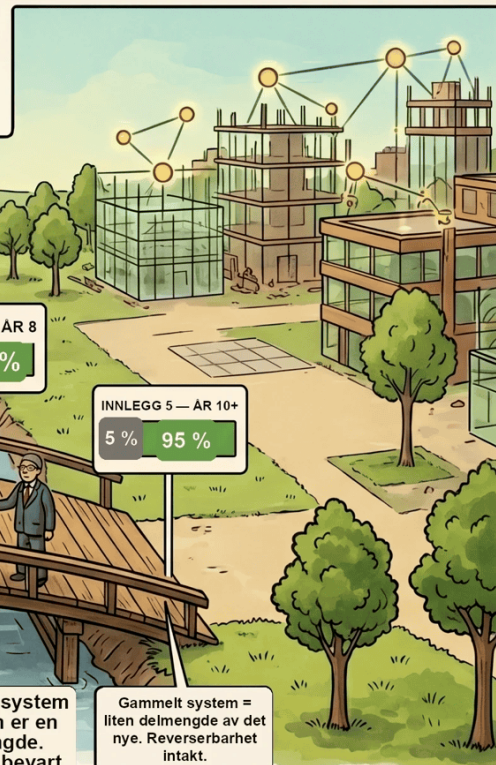
Krigsforbrytere

Med just-in-time-finansiering av staten og gjennomsiktige utgifter blir det vanskelig å hope opp ressurser til angrepskriger. En skattebetaler som fortsetter å finansiere en slik krig, blir et legitimt mål og kan ikke påberope seg sivil status under Genèvekonvensjonene. Under den nye ordningen tas taust samtykke som deltakelse.

VENSTRE BREDD — «DET GAMLE SYSTEMET»



HØYRE BREDD — «DET NYE SYSTEMET»



GAMMELT SYSTEM

> Gradvis overgang. Reverserbarhet ved feil. En retning som ikke kan stanses.

Konklusjon

Veien finnes

Staten er slik den er på grunn av teknologiene som var tilgjengelige da den ble skapt, kombinert med den menneskelige natur. Å bygge alt på frivillighet mens man benekter den gjennomsnittlige menneskelige natur, er naivt. Den vil ikke kvitte seg med korrupsjon, heller ikke med sin tilbøyelighet til å drive mot totalitarisme. Statens etterfølger må virke selv med de trekkene vi for tiden anser som negative og enten utstøter eller straffer.

Denne boken beskrev et problem — et system (staten) der menneskene som skriver reglene, aldri lever med konsekvensene av dem. Den beskrev betingelsene som må holde for at det systemet skal slutte å virke. Den beskrev et verktøy som oppfyller de betingelsene. Og den foreslo en overgangsmetodikk — konkrete skritt for hvordan man bruker det verktøyet, som ett mulig eksempel.

I det første kapittelet navnga jeg fem pilarer: frivillighet, organisering, motstandsdyktighet, konsensus og ubestikkelighet. Vi har innfridd dem alle.

- **Frivillighet** — ingen tvinger deg inn i nettverket, men du kan heller ikke viske ut handlingene dine fra det.
- **Organisering** — fellesskapet vokser ut fra hvem du kjenner, ikke fra hvem du er blitt tildelt ovenfra.
- **Motstandsdyktighet** — ikke engang en stat villig til å betale for å overvåke hver pakke, kan slå det av.
- **Konsensus** — den oppstår fra prislappen på hykleri, ikke fra stemmer eller signaturer.

- **Ubestikkelighet** — fem små regler vever korrupsjon inn i kostnader: balansen mellom frivillighet og ansvar, enhvers rett til å tale, inngangspunkter ingen får velge, offentlige løfter med en pris for hyklari, og skyggen av en observatør bak hver transaksjon.

Ingen enkelt pilar kan erstatte staten på egen hånd. Sammen danner de en motstand mot korrupsjon som staten, med hele sitt apparat, ikke kan.

Vi er ved et punkt der det hele kan bygges med dagens teknologier (kryptografi, desentralisert identitet, velkjente psykologiske mønstre for å få insentivene riktige, ...). Bare én ting mangler: en kritisk masse av mennesker som finner motet til å støtte det og bestemmer seg for å begynne.

Ikke gjennom revolusjon.

Disse ideene tok form mellom juni 2025 og mai 2026. Da jeg satte meg ned for å skrive, hadde jeg rammeverket i stor grad utarbeidet i hodet — noe som er nettopp derfor jeg leste [Farewell To Westphalia](#) med slik nysgjerrighet da den dukket opp. Jeg ville se hvor bildet deres ville overlappe med mitt og hvor det ville avvike. En annen dytt kom fra Dan Steigerwald, som i mai 2026 fortsatt arbeider med sin egen bok *Dekonstruksjon av staten* fra en annen vinkel; prosjektet hans skjøv meg til å legge min egen visjon frem i full bredde — slik at verden har den på bordet ved siden av de andre.

Jeg ber deg ikke om å tro noe av det. Jeg ber deg om å tenke over det. Og jeg etterlater deg med ett spørsmål:

Hva ville du endret?

Pavel Kudrna 23. mai 2026, Praha, Tsjekkia

Takk

Inspirasjon

Jeg takker forfatterne av [Farewell to Westphalia](#) (Jarrad Hope, Peter Ludlow) for det intellektuelle rammeverket som hjalp meg å plassere mine egne ideer i den bredere sammenhengen av å dekonstruere den westfalske modellen av staten.

Gjennomgang og tilbakemelding

Verktøy

I forberedelsen av teksten, struktureringen av ideer og itereringen over formuleringer brukte jeg bistand fra KI-verktøy. Alle ideer, argumenter og konklusjoner er mine egne — KI tjente som et verktøy for foredling, ikke som en innholdsmessig medforfatter.

Infografikkene ble utformet i samarbeid med generative verktøy basert på forfatterens spesifikasjoner.

TA TILBAKE TIDEN DIN

borgerne jager parasittene ut av det offentlige liv.



Forsvar tiden de vil stjele. det som ble tatt ved svik, tas tilbake for hånd.

Støtt prosjektet

Personix finansieres av lesere som deg.



Bitcoin on-chain

bc1q7cctdz6r026dgy06ul94eygg49ujtxnrq5czaj



Bitcoin Lightning

LNURL1DP68GURN8GHJ7AMPD3KX2AR0VEEKZ
AR0WD5XJTNRDAKJ7TNHV4KXCTTTDEHHWM30
D3H82UNVWQHXXMNP0FA8JMTDVD5XJMN9XUE
RX550RQK

■ Hvor disse pengene går — og hvor de ikke går

QR-kodene er **forfatterens personlige kanaler** — bidrag går direkte til Pavel Kudrna og finansierer videre skriving, samfunnseksperimentet / simuleringen og utadrettet arbeid.

De *eneste* legitime innsamlingskanalene for dette prosjektet er:

- **Forfatterens utgaver av denne boken** — QR-koder i eksemplarer autorisert av forfatteren.
- personix.org eller dets Tor-onion-speil lenket derfra — der *Personix Foundation* samler inn til aktivitetene beskrevet der. Stiftelsens midler holdes atskilt fra forfatterens personlige midler.

Alt som annonseres andre steder — erstattede adresser i opptrykk, tilsynelatende like domener, «innsamling for Personix» på sosiale medier, innsamlinger som ikke er knyttet til noen av de to ovenfor — **er høyst sannsynlig svindel**. Vi holder oss bevisst unna kryptovalutamarkedet og deltakerne i det.

Ordliste

Ordliste

Begrep	Norsk	Betydning
Authority	Autoritet	En betrodd enhet (person, organisasjon) som verifiserer informasjon og setter sitt omdømme på spill for den. Kan være spesialisert (etterforskende, juridisk, teknisk).
Claim	Påstand	Generelt: enhver etterprøvbar utsagn. Her: en oppføring publisert til omdømmenettverket — en påstand om en hendelse, egenskap eller relasjon som er kryptografisk signert og verifisert. F.eks. «Jeg er innbygger i kommune X» eller «denne personen brøt en kontrakt».

Begrep	Norsk	Betydning
Compartmentalization	Oppdeling (avskjerming)	Generelt: å skille informasjon i isolerte enheter slik at eksponering av én enhet ikke kompromitterer de andre. Et prinsipp kjent fra etterretningstjenester. Her: parallelle DID-identiteter i diktaturer — kompromittering av én avslører ikke de andre.
Consistent Hash Ring	Hash-ring	En algoritmisk mekanisme for å velge verifikatorer — en posisjon på ringen bestemmes av hashen av DID-dokumentet innenfor den sosiale grafen. Sikrer et ikke-deterministisk, men likevel etterprøvbart valg.
DID	DID (desentralisert identitet)	En digital identitet som du selv skaper og kontrollerer, uten en sentral autoritet. Kryptografisk signert med din private nøkkel — ingen kan tilbakekalle den eller forfalske den.

Begrep	Norsk	Betydning
DID Document	DID-dokument	En offentlig tilgjengelig datafil som beskriver din DID-identitet — inneholder offentlige nøkler, nettverksadresser og metadata. Brukes til å verifisere din identitet i nettverket.
Due Diligence	Due diligence	Generelt: inngående verifisering av en motpart før man inngår et forretningsmessig eller juridisk forhold — kontroll av historikk, økonomi, omdømme og risiko. Her: i omdømmenettverket skjer det raskere og mer automatisk takket være tilgjengeligheten av verifiserte oppføringer.
Economic Neutrality Principle	Prinsippet om økonomisk nøytralitet	Ærlig atferd i nettverket er økonomisk nær null — publiseringskostnader kommer tilbake som verifiseringsbelønninger. Uærlig atferd er et rent tap.

Begrep	Norsk	Betydning
Emergent	Emergent	Oppstår spontant fra interaksjoner mellom enklere deler, uten at noen utformer eller styrer det. En fugleflokk flyr i formasjon uten en plan — formasjonen vokser frem av enkle regler fulgt av hvert individ.
Emergent Social Contract	Emergent samfunnskontrakt	Atferdsregler som ikke oppstår ovenfra (lov), men nedenfra — fra gjentatte interaksjoner og konsensus innad i et fellesskap.
ESR	Elektronisk utgiftsregister	Et foreslått system for gjennomiktig sporing av offentlige utgifter — hver realiserte statlige utgift matches mot en planlagt betaling. Inspirert av den tsjekkiske EET, men snudd mot staten.

Begrep	Norsk	Betydning
Hash	Hash (avtrykk)	Generelt: en enveis matematisk funksjon som lager et unikt «fingeravtrykk» med fast lengde av en hvilken som helst inndata — som et fingeravtrykk av dokumentet. Samme inndata gir alltid samme utdata, men inndata kan ikke utledes fra utdata. Her: brukt til å bestemme en posisjon på hash-ringen og til å verifisere dokumentets integritet.
Just-in-Time Funding	Just-in-time-finansiering	Statlig finansiering betinget av gjennomsiktighet — penger flyter bare når staten godtar ESR og matcher utgiftene sine. En brekkstang for å fremtvinge samarbeid.

Begrep	Norsk	Betydning
Meritocracy	Meritokrati	Generelt: et system der posisjon avgjøres av faktisk fortjeneste og påvist evne, ikke formelle titler, forbindelser eller arvet privilegium. Her: omdømmenettverket favoriserer naturlig dem som påviselig bidrar til fellesskapet — stemmen deres bærer mer vekt på grunn av merittliste, ikke på grunn av embete.
Onion Gateway	Onion gateway	En DID-identitets nettverksadresse på onion-nettverket. Atskilt fra DID-dokumentet — den kan endres uten å miste identiteten (som å endre IP-adressen bak et domene).
Onion Routing	Løkruting (Tor)	En kommunikasjonsprotokoll som sikrer nettverkets sensurfrihet. Meldinger krypteres i lag — hver node fjerner ett lag, men kjenner ikke hele ruten.

Begrep	Norsk	Betydning
Oracle Problem	Orakelproblemet	Generelt: hvordan sikre at data som går inn i et digitalt system, tro mot gjengir det som faktisk hendte i den fysiske verden. Uttrykket stammer fra blokkjededomenet. Her: løst gjennom autoriteter som setter omdømmet sitt på spill som en garanti for at en digital oppføring svarer til fysisk virkelighet.
Phenomenological	Fenomenologisk	Generelt: en tilnærming som studerer fenomener slik de manifesterer seg i direkte erfaring, ved å observere hva som følger av dem, uten forhåndsgitte teorier. Her: frihet, samfunnskontrakten og atferdsnormer er observerte fenomener — følger av tusenvis av mikrointeraksjoner mellom mennesker, ikke prinsipper definert ovenfra.

Begrep	Norsk	Betydning
Policy	Policy (politikk)	Generelt: et sett av regler eller prinsipper som styrer atferd i en gitt sammenheng. Her: hver deltaker i DID-nettverket erklærer sin policy — hvordan de reagerer på bestemt atferd fra andre, hvilke regler de følger, og hvilke straffer de anser som forholdsmessige. Summen av policyer danner den emergente samfunnskontrakten.
Proxy	Proxy	Generelt: en stedfortreder eller mellommann — et system eller en enhet som handler på vegne av en annen. Brukt her i to sammenhenger: (1) ESR som en proxy som matcher offentlige utgifter med planlagte betalinger; (2) observatører som en proxy mellom utgiver og verifikator i observatørtrikset.

Begrep	Norsk	Betydning
Publisher	Utgiver	En nettverksdeltaker som skaper og publiserer en oppføring (en påstand om en urett, en utbedring og så videre). Bærer kostnaden ved publiseringen.
Reputation-Based Social Network (RSN)	Omdømmenettverk	Et desentralisert sosialt nettverk der deltakere utveksler tilbakemeldinger om atferd i den virkelige verden. Oppføringer er kostbare å skape, billige å lese.
Reputation Signal	Omdømmesignal	En enkelt oppføring i nettverket — positiv (utbedring av skade, oppfyllelse av en forpliktelse) eller negativ (urett, kontraktsbrudd). Kumulativt danner signalene en omdømmeprofil.
Social Graph	Sosial graf	Nettverket av dine kontakter og dine kontakters kontakter. Algoritmen leter etter verifikatorer på en konfigurert dybde (for eksempel 3 nivåer). Ingen global blokkjede — nettverket danner naturlig fellesskap med overlapp.

Begrep	Norsk	Betydning
Tax Allocation	Skatteallokering	En mekanisme der skattebetaleren bestemmer hvor en del av skattene deres går. Den allokerbare prosentandelen vokser år for år.
Track Record	Track record	Generelt: historikken over tidligere resultater, suksesser og feil hos en person eller organisasjon. Her: summen av alle tidligere interaksjoner til en gitt DID-identitet i nettverket — verifiserte påstander, godtatte og avviste oppføringer — som omdømmet dens utledes fra.
Verifier	Verifikator	En deltaker algoritmisk valgt til å verifisere og publisere en oppføring. Setter sitt gode navn på spill for at informasjonen er sannferdig.

Produksjonsnotater

Forbeholdt forfatteren (ikke dekket av CC BY-SA-lisensen): Personix-navnet og ordmerket, bokomslaget og støttekanalene (QR-koder, adresser, kontakt-e-post). Avledede utgaver må fjerne eller erstatte disse elementene; de kan bare brukes til å referere til dette originalverket.

Kildefiler. Den komplette kilden — markdown-tekst, infografikk, byggeskript — er tilgjengelig sammen med denne PDF-en.

Verktøy. Under forberedelsen av teksten og itereringen over formuleringer brukte forfatteren bistand fra KI-verktøy; infografikkene ble utformet i samarbeid med generative verktøy basert på forfatterens spesifikasjoner. Alle ideer, argumenter og konklusjoner er forfatterens egne.

PERSONIX

Kompromissløs endring

Et sensurfritt og ubestikkelig desentralisert omdømmenettverk

Staten fungerte da kommunikasjonen var langsom, beslutningene var lokale, og autoriteten bodde i den samme byen den styrte. Dagens nettverk snur alle tre forutsetningene på hodet — og institusjonene bygget på dem passer ikke lenger til verden de styrer. Denne boken beskriver et verktøy som passer: et desentralisert omdømmenettverk der identiteten er din å beholde, sannheten er offentlig etterprøvable, og bestikkelse er omdømmemessig selvmord.

Ikke et manifest. Ikke en spådom. En brukbar byggetegning for hvordan etterfølgeren til staten kan bygges — frivillig, én erklæring om gangen.

Pavel Kudrna • Praha, 2026

personix.org

Lisensiert under Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0).